

Ändringar i regelverket om överlämnande enligt en europeisk och nordisk arresteringsorder

Ds 2023:1

SOU och Ds finns på [regeringen.se](https://www.regeringen.se) under Rättsliga dokument.

Svara på remiss

Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på [regeringen.se/remisser](https://www.regeringen.se/remisser).

Omslag: Regeringskansliets standard

Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2023

ISBN 978-91-525-0530-4 (tryck)

ISBN 978-91-525-0531-1 (pdf)

ISSN 0284-6012

Innehåll

Promemorians huvudsakliga innehåll	5
1 Promemorians författningsförslag	7
1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder	7
1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder	19
1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott	26
1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.....	28
1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2021:709) med kompletterande bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket.....	30
1.6 Förslag till förordning om ändring i förordning (1982:306) med vissa bestämmelser om utlämning för brott till Sverige.....	31
1.7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:1178) om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder	32

1.8	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:1179) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.	35
1.9	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:565) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder	40
1.10	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:566) om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder	43
2	Överlämnande enligt en arresteringsorder	47
2.1	Europeiska arresteringsorderlagen	47
2.2	Nordiska arresteringsorderlagen	49
2.3	Samarbetet med Förenade kungariket.....	49
3	Behov av ändringar i regelverket om överlämnande enligt en arresteringsorder	51
3.1	De fakultativa vägransgrunderna	52
3.2	Likabehandlingsprincipen	52
3.3	Verkställighet av ett beslut om överlämnande.....	53
3.4	Andra ändringar i regelverket om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder	54
3.5	Ändringar i den nordiska arresteringsorderlagen	54
4	Ändringar i europeiska och nordiska arresteringsorderlagarna	57
4.1	Fakultativa vägransgrunder	57
4.1.1	Nuvarande reglering av vägransgrunderna	57
4.1.2	EU-domstolens syn på införlivandet av de fakultativa vägransgrunderna i arresteringsorderrambeslutet	60

4.1.3	Fakultativa vägransgrunder bör införas i europeiska och nordiska arresteringsorderlagarna.....	61
4.1.4	Krav på dubbel straffbarhet	64
4.1.5	Hinder på grund av åtalsunderlåtelse, tidigare dom, pågående lagföring, preskription och utevarodom	68
4.2	Verkställighet i den verkställande staten av en frihetsberövande påföljd som dömts ut i den utfärdande staten.....	75
4.2.1	Nuvarande reglering	75
4.2.2	EU-domstolens praxis angående artiklarna 4.6 och 5.3 i arresteringsorderrambeslutet.....	80
4.2.3	Behov av ändringar i europeiska och nordiska arresteringsorderlagarna med hänsyn till EU-domstolens praxis	84
4.2.4	Överlämnande för straffverkställighet	92
4.2.5	Överlämnande för lagföring	100
4.2.6	Användning av tvångsmedel när rätten har beslutat om att verkställighet ska ske i Sverige....	105
4.3	Konkurrerande framställningar.....	108
4.4	Verkställighet av ett beslut om överlämnande	110
4.5	Möjligheten att upphäva rättens beslut om överlämnande begränsas	119
4.6	Förlängd tidsfrist för förvarstagande.....	121
5	Övriga ändringar	125
5.1	Förlängd tidsfrist för omhändertagande och förvar enligt utlämningslagen.....	125
5.2	Överförande av en frihetsberövande påföljd när en nordisk arresteringsorder har utfärdats i Sverige	126
5.3	Utfärdande av en europeisk eller nordisk arresteringsorder i Sverige för verkställighet	131
5.4	Åklagarens underrättelseskyldighet.....	134

5.5	Informationsskyldighet vid utlämning till ett tredjeland...	138
6	Konsekvenser av förslagen	145
7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	149
8	Författningskommentar	151
8.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.....	151
8.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder.....	169
8.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott.....	175
8.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen	177
8.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2021:709) med kompletterande bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket	178

Promemorians huvudsakliga innehåll

Överlämnande av misstänkta och dömda personer mellan Europeiska unionens medlemsstater utgör en mycket viktig del i samarbetet mellan medlemsstaterna. Genom samarbetet har brottsbekämpande myndigheter ett viktigt verktyg för att komma åt de som flyr undan rättvisan.

Den reglering som styr samarbetet har nu gällt i drygt 20 år. Under denna tid har EU-domstolen i ett flertal avgöranden tolkat det EU-rättsliga regelverket och hur medlemsstaterna har införlivat relevanta rättsakter i nationell rätt. Av det skälet bör vissa ändringar göras i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder och lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder. Ändringarna innebär bl.a. att rätten i vissa fall ska få utrymme för en skönsmässig bedömning av om en vägransgrund ska tillämpas i det enskilda fallet samt att personkretsen som under vissa förutsättningar kan få verkställa en påföljd i Sverige utvidgas till att avse andra än svenska medborgare.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

1 Promemorians författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder¹

dels att 3 kap. ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 1 §, 2 kap. 2–6 §§, 5 kap. 6 §, 6 kap. 1, 5 och 7 §§, 7 kap. 1 § och 8 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 2 kap. 5 a och 7 §§ och 6 kap. 1 a §, och närmast före 2 kap. 6 och 7 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §²

Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna, ändrat genom rådets rambeslut 2009/299/RIF.

Lagen tillämpas inte i förhållande till en medlemsstat om Europeiska unionen genom ett särskilt beslut har avbrutit tillämpningen av rambeslutet i förhållande till den staten.

I 1 kap. finns allmänna bestämmelser om en arresteringsorder.

I 2 kap. finns bestämmelser om förutsättningar för överlämnande.

¹ Senaste lydelse av 3 kap. 2 § 2003:1156.

² Senaste lydelse 2013:843. Ändringen innebär att fjärde stycket tas bort.

I 3 kap. finns bestämmelser om särskilda villkor för överlämnande av svenska medborgare.

I 4 kap. finns bestämmelser om utredning och tvångsmedel vid det inledande förfarandet samt bestämmelser om att lagen i vissa fall inte ska tillämpas i förhållande till Danmark och Finland.

I 5 kap. finns bestämmelser om beslutsförfarandet vid överlämnande.

I 6 kap. finns bestämmelser om verkställighet av ett beslut om överlämnande och om beslut om bl.a. utvidgat överlämnande.

I 7 kap. finns bestämmelser om överförande av en frihetsberövande påföljd till Sverige.

I 8 kap. finns bestämmelser om återförande av personer som har överlämnats till Sverige och om tillstånd till transport genom Sverige.

2 kap.

2 §³

Överlämnande får beviljas endast för en gärning som motsvarar brott enligt svensk lag och Överlämnande får beviljas endast för en gärning

1. för vilken, när överlämnandet avser lagföring, enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning en frihetsberövande påföljd i ett år eller mer är föreskrivet, eller

2. för vilken, när överlämnandet avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd, en frihetsberövande påföljd i minst fyra månader har dömts ut.

Om det i arresteringsordern har angetts att en gärning är sådan som finns angiven i bilagan till denna lag och det för gärningen enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer, ska dock överlämnande beviljas även om gärningen inte

³ Senaste lydelse 2015:487. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket tas bort.

motsvarar brott enligt svensk lag. Vid överlämnande för verkställighet av en frihetsberövande påföljd som avser en sådan gärning ska påföljden vara sådan som anges i första stycket 2.

För en gärning som legat till grund för ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder enligt lagen (2015:485) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen ska första stycket 1 inte gälla, om

1. den eftersökte fanns i den andra staten när det utländska beslutet meddelades, och

2. uppföljningen pågår i Sverige när arresteringsordern utfärdas.

Om överlämnande beviljas för en gärning som avses i första, andra *eller tredje* stycket, får överlämnande beviljas även för någon annan gärning *som, utan att vara* sådan som anges i första stycket 1 eller 2, *motsvarar brott enligt svensk lag.*

Om överlämnande beviljas för en gärning som avses i första *eller andra* stycket, får överlämnande beviljas även för någon annan gärning *än sådana gärningar* som anges i första stycket.

3 §⁴

Överlämnande får inte beviljas

1. om en begäran, trots att den utfärdande myndigheten har getts tillfälle att *inkomma* med komplettering, till form eller innehåll är så bristfällig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om överlämnande,

2. om den utfärdande myndigheten inte lämnar sådana garantier som enligt 3 kap. 2 § krävs för att överlämnande ska få beviljas,

1. om en begäran, trots att den utfärdande myndigheten har getts tillfälle att *komma in* med komplettering, till form eller innehåll är så bristfällig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om överlämnande,

2. om den utfärdande myndigheten inte lämnar sådana garantier som enligt 2 kap. 7 § *andra stycket* krävs för att överlämnande ska få beviljas,

⁴ Senaste lydelse 2021:1034.

3. om den eftersökte enligt 5 kap. 4 § ska överlämnas till en annan medlemsstat,

3. om den eftersökte enligt 5 kap. 4 § ska överlämnas till en annan medlemsstat *i Europeiska unionen, Island eller Norge,*

4. om den eftersökte ska utlämnas för brott eller om han eller hon ska överlämnas enligt lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen,

5. om det enligt 2 kap. 13 § andra stycket brottsbalken skulle strida mot ett villkor som har uppställts vid utlämning eller överlämnande till Sverige, *eller*

5. om det enligt 2 kap. 13 § andra stycket brottsbalken skulle strida mot ett villkor som har uppställts vid utlämning eller överlämnande till Sverige,

6. *om det avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd som har dömts ut efter en förhandling där den eftersökte inte var personligen närvarande och om den utfärdande myndigheten inte har bekräftat att något av villkoren i artikel 4a.1 i rambeslutet är uppfyllt.*

6. *om det skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier, eller*

7. *om den europeiska arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd och det har beslutats enligt 6 § att påföljden ska verkställas i Sverige.*

4 §

Överlämnande får inte beviljas

1. för en gärning som har ägt rum innan den eftersökte fyllt femton år,

2. om det skulle strida mot den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna eller de tilläggsprotokoll till konven-

2. om det skulle strida mot den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna eller de tilläggsprotokoll till konven-

tionen som gäller som lag här i landet, *eller*

3. *om det skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier.*

tionen som gäller som lag här i landet,

3. *för en gärning som omfattas av nåd eller ett annat beslut enligt 12 kap. 9 § regeringsformen, eller*

4. *för en gärning som har prövats genom en dom som fått laga kraft i en medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet.*

Överlämnande för viss gärning får *inte beviljas* om

1. *gärningen omfattas av nåd eller ett annat beslut enligt 12 kap. 9 § regeringsformen,*

2. *det enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan lag har meddelats beslut att inte åtala för gärningen,*

3. *gärningen har prövats genom lagakraftvunnen dom i en medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge och, vid fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet,*

4. *gärningen har prövats genom lagakraftvunnen dom i en annan stat än som anges i 3 och*

5 §⁵

Överlämnande för en gärning får *vägras* om

1. *det enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan lag har meddelats beslut att inte åtala för gärningen,*

2. *gärningen har prövats genom en dom som fått laga kraft i en annan stat än en medlemsstat*

⁵ Senaste lydelse 2011:1177.

om detta enligt 10 § tredje eller fjärde stycket lagen (1957:668) om utlämning för brott hade utgjort ett hinder mot utlämning av den eftersökte,

5. förundersökning har inletts eller åtal väckts i Sverige för gärningen och förundersökningsledaren eller, när åtal har väckts, handläggande åklagare i det ärendet motsätter sig att lagföringen sker i den utfärdande medlemsstaten,

6. påföljd för gärningen har bortfallit på grund av preskription eller inte längre kan dömas ut enligt svensk lag och gärningen helt eller delvis har ägt rum i Sverige eller den eftersökte är svensk medborgare, eller

7. gärningen helt eller delvis har ägt rum i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag.

i Europeiska unionen, Island eller Norge och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet,

3. en förundersökning har inletts eller ett åtal har väckts i Sverige för gärningen,

4. påföljd för gärningen har fallit bort på grund av preskription eller inte längre kan dömas ut enligt svensk lag och gärningen har begåtts i Sverige, eller

5. den europeiska arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd som har dömts ut efter en förhandling där den eftersökte inte var personligen närvarande och den utfärdande myndigheten inte har bekräftat att något av villkoren i artikel 4a.1 i rambeslutet är uppfyllt.

5 a §

Överlämnande får vägras om den gärning som den europeiska arresteringsordern avser inte motsvarar brott enligt svensk lag.

Överlämnande får dock inte vägras för gärning som inte har begåtts i Sverige om det i arresteringsordern har angetts att gärningen är en sådan som finns angiven i bilagan till denna lag och det för gärningen enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer.

Verkställighet i Sverige av en frihetsberövande påföljd

6 §⁶

När den som eftersöks för verkställighet av en frihetsberövande påföljd är svensk medborgare får överlämnande inte beviljas om den eftersökta begär att påföljden skall verkställas i Sverige.

Rätten får besluta att den frihetsberövande påföljd som den europeiska arresteringsordern avser ska verkställas i Sverige, om

1. den eftersökta är svensk medborgare eller bosatt i eller uppehåller sig i Sverige,

2. den eftersökta begär att påföljden ska verkställas i Sverige, och

3. den eftersöktes sociala återanpassning underlättas om påföljden verkställs i Sverige.

Om den eftersökta vid tiden för gärningen sedan minst två år stadigvarande har vistats i den utfärdande medlemsstaten gäller vad som sägs i första stycket endast om det med hänsyn till den eftersöktes personliga förhållanden eller av någon annan anledning

⁶ Ändringen innebär bl.a. att andra stycket tas bort.

finns särskilda skäl till att verkställigheten sker i Sverige.

Särskilda villkor vid överlämnande

7 §

Rätten får besluta att den frihetsberövande påföljd som kan komma att dömas ut i den utfärdande medlemsstaten efter det att den eftersökte har överlämnats för lagföring ska verkställas i Sverige, om

- 1. den eftersökte är svensk medborgare eller bosatt i Sverige,*
- 2. den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige, och*
- 3. den eftersöktes sociala återanpassning underlättas om påföljden verkställs i Sverige.*

Beslutet ska villkoras av att den utfärdande myndigheten lämnar garantier för att den eftersökte återförs till Sverige för en sådan verkställighet.

Detta gäller även om den europeiska arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd som har dömts ut efter en förhandling där den eftersökte inte var personligen närvarande och den utfärdande myndigheten har bekräftat att den eftersökte har rätt till en ny prövning efter det att han eller hon har överlämnats till den utfärdande medlemsstaten.

5 kap.

6 §⁷

Om garantier som avses i 3 kap. 2 § har lämnats av en utländsk myndighet, ska rätten i beslutet om överlämnande ange att det är ett villkor för överlämnandet att garantierna kommer att uppfyllas.

Om garantier som avses i 2 kap. 7 § har lämnats av en utländsk myndighet, ska rätten i beslutet om överlämnande ange att det är ett villkor för överlämnandet att garantierna kommer att uppfyllas.

⁷ Senaste lydelse 2013:843.

Beslut i fråga om överlämnande av föremål som enligt 4 kap. 7 § har tagits i beslag ska om möjligt meddelas av rätten i samband med beslutet i fråga om överlämnande av den eftersökte.

6 kap.

1 §

Ett beslut om överlämnande *skall* verkställas inom tio dagar från det att beslutet *vann* laga kraft. Verkställighet sker, om inte annat har överenskommit, genom att den som *skall* överlämnas *avhämtas* av den utfärdande medlemsstaten.

Rätten får i samband med beslutet om överlämnande bestämma att verkställigheten *skall* ske vid en viss senare tidpunkt

1. om *det behövs för att* den som *skall* överlämnas *skall kunna lagföras i Sverige eller, om dom redan fallit, här* avtjäna en påföljd som *bestämts för en annan gärning än den som beslutet om överlämnande avser, eller*

2. om det finns starka humanitära skäl.

Ett beslut om överlämnande *ska* verkställas inom tio dagar från det att beslutet *har fått* laga kraft.

Verkställighet *sker genom att den som ska överlämnas hämtas av den utfärdande medlemsstaten, om inte den utfärdande medlemsstaten har kommit överens om något annat med den verkställande medlemsstaten.*

Rätten får i samband med beslutet om överlämnande bestämma att verkställigheten *ska* ske vid en viss senare tidpunkt

1. om den som ska överlämnas *ska*

a) *avtjäna en påföljd som har dömts ut i Sverige för en annan gärning än den som beslutet om överlämnande avser, eller*

b) *lagföras i Sverige för en annan gärning än den som beslutet om överlämnande avser, eller avtjäna den påföljd som döms ut med anledning av lagföringen, eller*

I stället för att skjuta upp verkställigheten i fall som avses i andra stycket får rätten besluta att överlämnandet till den utfärdande medlemsstaten sker på sådana villkor om återförande som fastställs i samförstånd med den utfärdande myndigheten.

I stället för att skjuta upp verkställigheten i fall som avses i andra stycket 1 får rätten besluta att överlämnandet till den utfärdande medlemsstaten sker på sådana villkor om återförande som fastställs i samförstånd med den utfärdande myndigheten.

1 a §

På begäran av åklagare får rätten efter sitt beslut enligt 1 § andra stycket 1, besluta att skjuta upp verkställigheten ytterligare en tid eller besluta om överlämnande enligt 1 § tredje stycket.

5 §⁸

Polismyndigheten ska biträda vid verkställighet av ett beslut om överlämnande. Om den som ska överlämnas är på fri fot, får han eller hon, om det bedöms vara nödvändigt för att överlämnandet ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 48 timmar.

Polismyndigheten ska biträda vid verkställighet av ett beslut om överlämnande. Om den som ska överlämnas är på fri fot, får han eller hon, om det bedöms vara nödvändigt för att överlämnandet ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.

7 §

Den domstol som har meddelat ett *lagakraftvunnet* beslut om överlämnande *skall* på begäran av åklagaren upphäva beslutet

Den domstol som har meddelat ett beslut om överlämnande *som fått laga kraft ska* på begäran av åklagaren upphäva beslutet *om den utfärdande myndigheten återkallar arresteringsordern.*

⁸ Senaste lydelse SFS 2014:641.

1. om det, av annan anledning än att den som skall överlämnas håller sig undan, inte har verkställts inom tio dagar från den tidpunkt som följer av 1 § eller, när åklagaren har fattat ett beslut enligt 2 §, inom tio dagar från den beslutade tidpunkten, eller

2. om den utfärdande myndigheten återkallar arresteringsordern.

7 kap.

1 §⁹

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § avslagit en begäran om överlämnande eller om någon har överlämnats från Sverige på villkor som avses i 3 kap. 2 § att han eller hon ska återföras hit, tillämpas lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen, med undantag för 3 kap. 1–5 §§ den lagen. Vid tillämpning av 3 kap. 15 § den lagen krävs inte någon begäran från behörig myndighet i den andra staten för att tvångsmedel ska få användas.

När rätten med stöd av 2 kap. 6 § avslagit en begäran om överlämnande, ska en verkställbarhetsförklaring inte beslutas om den utfärdande medlemsstaten motsätter sig att verkställigheten överförs.

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § eller 7 § första stycket har beslutat om att en frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige, tillämpas lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen, med undantag för 3 kap. 1–5 §§ den lagen. Vid tillämpning av 3 kap. 15 § den lagen krävs inte någon begäran från behörig myndighet i den andra staten för att tvångsmedel ska få användas.

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § har beslutat om att den frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige, får en fråga om häktning enligt 3 kap. 15 och 16 §§ lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom

⁹ Senaste lydelse 2015:102

Europeiska unionen tas upp på yrkande av åklagaren utan ett föregående beslut om anhållande.

8 kap.

1 §¹⁰

Har överlämnande till Sverige skett för lagföring här i landet, på villkor att den som överlämnas senare återförs till den andra staten, ska Polismyndigheten se till att den som har överlämnats återförs.

<p>Om den som ska återföras är på fri fot, får han eller hon, om det bedöms vara nödvändigt för att återförandet ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 48 timmar.</p>	<p>Om den som ska återföras är på fri fot, får han eller hon, om det bedöms vara nödvändigt för att återförandet ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.</p>
---	---

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.
 2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

¹⁰ Senaste lydelse 2014:641

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

dels att 2 kap. 4-6 §§, 5 kap. 1, 4 och 6 §§, 6 kap. 1 och 3 §§ och 7 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 2 kap. 5 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §¹

Överlämnande får inte beviljas om

1. *det skulle strida mot den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna eller de tilläggsprotokoll till konventionen som gäller som lag här i landet,*

2. *det skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier,*

3. *det enligt 2 kap. 13 § andra stycket brottsbalken skulle strida mot ett villkor som har ställts upp vid utlämning eller överlämnande till Sverige, eller*

4. *den eftersökte enligt 4 kap. 6 eller 7 § ska överlämnas eller utlämnas till en annan stat eller till en tribunal eller internationell domstol.*

1. *det skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier,*

2. *det enligt 2 kap. 13 § andra stycket brottsbalken skulle strida mot ett villkor som har ställts upp vid utlämning eller överlämnande till Sverige,*

3. *den eftersökte med tillämpning av 4 kap. 6 eller 7 § ska överlämnas eller utlämnas till en annan stat eller till en tribunal eller internationell domstol, eller*

¹ Senaste lydelse 2021:1038.

4. den nordiska arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd och det har beslutats enligt 6 § att påföljden ska verkställas i Sverige.

5 §

Överlämnande för viss gärning får inte beviljas om

1. gärningen har ägt rum innan den eftersökte fyllt femton år,

2. gärningen omfattas av nåd eller annat beslut enligt 12 kap. 9 § regeringsformen,

3. gärningen har prövats genom lagakraftvunnen dom i en nordisk stat eller i en medlemsstat i Europeiska unionen och, vid fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet,

4. gärningen har prövats genom lagakraftvunnen dom i en annan stat än som anges i 3 och om detta enligt 10 § tredje eller fjärde stycket lagen (1957:668) om utlämning för brott hade utgjort ett hinder mot utlämning av den eftersökte,

5. det enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan lag har meddelats beslut att inte åtala för gärningen,

6. förundersökning har inletts eller åtal väckts i Sverige för

Överlämnande får inte beviljas

1. för en gärning som har ägt rum innan den eftersökte fyllt femton år,

2. för en gärning som omfattas av nåd eller annat beslut enligt 12 kap. 9 § regeringsformen,

3. för en gärning som har prövats genom en dom som fått laga kraft i en nordisk stat eller i en medlemsstat i Europeiska unionen och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet, eller

4. om det skulle strida mot den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna eller de tilläggsprotokoll till konventionen som gäller som lag här i landet.

gärningen och förundersökningsledaren eller, när åtal har väckts, handläggande åklagare i det ärendet motsätter sig att lagföringen sker i den utfärdande staten, eller

7. gärningen i sin helhet har ägt rum i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag.

5 a §

Överlämnande för en viss gärning får vägras om

1. gärningen har prövats genom en dom som fått laga kraft i en annan stat än som anges i 5 § 3 och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet,

2. det enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan lag har meddelats ett beslut att inte åtala för gärningen,

3. en förundersökning har inletts eller ett åtal har väckts i Sverige för gärningen, eller

4. gärningen har begåtts i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag.

6 §

När den som eftersöks för verkställighet av en frihetsberövande påföljd är svensk medborgare, får överlämnande

Rätten får besluta att den frihetsberövande påföljd som den nordiska arresteringsordern avser ska verkställas i Sverige, om

inte beviljas om den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige.

1. den eftersökte är svensk medborgare eller är bosatt i eller uppehåller sig i Sverige,

2. den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige, och

3. den eftersöktes sociala återanpassning underlättas om påföljden verkställs i Sverige.

Om den eftersökte vid tiden för gärningen sedan minst två år stadigvarande har vistats i den utfärdande staten, gäller första stycket endast om det med hänsyn till den eftersöktes personliga förhållanden eller av någon annan anledning finns särskilda skäl till att verkställigheten sker i Sverige.

Om den eftersökte är utländsk medborgare och vid tiden för gärningen sedan minst två år stadigvarande har vistats i Sverige, får överlämnande inte beviljas om den eftersökte framställer en begäran som avses i första stycket och det med hänsyn till den eftersöktes personliga förhållanden eller av någon annan anledning finns särskilda skäl till att verkställigheten sker i Sverige.

5 kap.

1 §

Ett beslut om överlämnande ska verkställas inom fem dagar från den dag då beslutet *vann* laga kraft. Om det inte är möjligt

Ett beslut om överlämnande ska verkställas inom fem dagar från den dag då beslutet *fick* laga kraft. Om det inte är möjligt att

att överlämna den eftersökte inom denna frist, får åklagaren besluta att verkställighet ska ske inom ytterligare fem dagar.

Åklagaren får bestämma att verkställigheten ska ske vid en viss senare tidpunkt om

1. *det behövs för att den som ska överlämnas ska kunna lagföras i Sverige för annat brott för vilket det är föreskrivet fängelse i två år eller mer eller, om dom redan har fallit, här avtjäna en frihetsberövande påföljd som bestämts för en annan gärning än den som beslutet om överlämnande avser,*

2. omständigheter som ligger utanför de berörda staternas kontroll hindrar ett överlämnande, eller

3. det finns starka humanitära skäl.

I stället för att skjuta upp verkställigheten i fall som avses i andra stycket 1 får ett överlämnande förenas med villkor om återförande. Villkoren fastställs av åklagaren i samförstånd med den utfärdande myndigheten.

4 §²

Beslut om överlämnande verkställs av Polismyndigheten. Om den som ska överlämnas är på fri fot får han eller hon, om det är nödvändigt för att överlämnandet ska kunna genomföras, omhändertaras och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under *fyrtioåtta* timmar.

överlämna den eftersökte inom denna frist, får åklagaren besluta att verkställighet ska ske inom ytterligare fem dagar.

1. *den som ska överlämnas ska a) avtjäna en påföljd som har dömts ut i Sverige för en annan gärning än den som beslutet om överlämnande avser, eller*

b) lagföras i Sverige för en annan gärning än den som beslutet om överlämnande avser, eller avtjäna den påföljd som döms ut med anledning av lagföringen,

Beslut om överlämnande verkställs av Polismyndigheten. Om den som ska överlämnas är på fri fot får han eller hon, om det är nödvändigt för att överlämnandet ska kunna genomföras, omhändertaras och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under *96* timmar.

² Senaste lydelse 2014:644

6 §

Den domstol som har meddelat ett *lagakraftvunnet* beslut om överlämnande ska på begäran av åklagaren upphäva beslutet om

1. *beslutet, av annan anledning än att den som ska överlämnas håller sig undan, inte har verkställts inom tio dagar från den tidpunkt som följer av 1 § första eller andra stycket, eller*

2. *den utfärdande myndigheten återkallar arresteringsordern.*

Har beslutet om överlämnande meddelats av åklagaren, ska han eller hon upphäva beslutet enligt vad som anges i första stycket.

Den domstol som har meddelat ett beslut om överlämnande *som fått laga kraft* ska på begäran av åklagaren upphäva beslutet om *den utfärdande myndigheten återkallar arresteringsordern.*

6 kap.

1 §³

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § *avslagit en begäran om överlämnande*, ska Kriminalvården besluta om överförande av verkställigheten av påföljden hit, *om inte den utfärdande staten motsätter sig det.*

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § *har beslutat om att en frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige*, ska Kriminalvården besluta om överförande av verkställigheten av påföljden hit.

3 §⁴

Om den påföljd som ska verkställas i Sverige inte omfattas av 5 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. tillämpas 3 och 4 kap. lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av

³ Senaste lydelse 2015:103.

⁴ Senaste lydelse 2015:103.

frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen, med undantag för 3 kap. 1–11 och 23 §§ samt 4 kap. 6 §. Vid tillämpning av 3 kap. 15 § den lagen krävs inte någon begäran från behörig myndighet i den andra staten för att tvångsmedel ska få användas.

En fråga om häktning enligt 3 kap. 15 och 16 §§ lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen får tas upp på yrkande av åklagaren utan ett föregående beslut om anhållande.

7 kap.

1 §⁵

Har överlämnande till Sverige skett för lagföring här, på villkor att den som överlämnas senare återförs till den andra staten, ska Polismyndigheten se till att den som har överlämnats återförs.

Om den som ska återföras är på fri fot, får han eller hon, om det är nödvändigt för att återförandet ska kunna genomföras, omhändertaras och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under *fyrtyoåtta* timmar.

Om den som ska återföras är på fri fot, får han eller hon, om det är nödvändigt för att återförandet ska kunna genomföras, omhändertaras och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.
 2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

⁵ Senaste lydelse 2014:644.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1957:668) om utlämning för brott att 20 och 26 a §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §¹

När Högsta domstolen har meddelat beslut ska ärendet anmälas för regeringen. Om Högsta domstolen funnit att det finns hinder mot utlämning enligt 1–10 §§, får framställningen inte bifallas. Genom överenskommelse med en främmande stat får det dock bestämmas att, om det anses finnas hinder enligt 8 eller 9 §, frågan ska kunna hänskjutas till internationell skiljedom.

När utlämning beviljas ska det bestämmas inom vilken tid den ansökande staten ska hämta den som ska utlämnas. Tiden får inte utan synnerliga skäl överstiga en månad från det att den ansökande staten har fått del av beslutet.

Beslutet om utlämning verkställs av Polismyndigheten. Om den som ska utlämnas *är på fri fot*, får han eller hon, om det är nödvändigt för att utlämningen ska kunna genomföras, omhändertaras och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 48 timmar.

Beslutet om utlämning verkställs av Polismyndigheten. Om den som ska utlämnas *inte är frihetsberövad*, får han eller hon, om det är nödvändigt för att utlämningen ska kunna genomföras, omhändertaras och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.

26 a §²

Har utlämning till Sverige skett för lagföring här i landet, på villkor att den som utlämnats senare återförs till den andra staten, ska Polismyndigheten se till att den som har utlämnats återförs.

Om den som ska återföras inte är frihetsberövad får han eller hon, om det är nödvändigt

Om den som ska återföras inte är frihetsberövad får han eller hon, om det är nödvändigt

¹ Senaste lydelse 2014:635.

² Senaste lydelse 2017:141.

för att återförandet ska kunna genomföras, hållas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 48 timmar.

för att återförandet ska kunna genomföras, hållas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.
 2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen att 2 kap. 14 § ska ha följande lydelse.

2 kap. 14 §

Om ett överlämnande till Sverige för lagföring har skett enligt rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna, och överlämnandet har ägt rum på villkor att den som överlämnas återförs till den andra medlemsstaten för att där verkställa en, med anledning av överlämnandet, i Sverige utdömd frihetsberövande påföljd *tillämpas 6 och 9-12 §§.*

Om en ansökan om överlämnande till Sverige för verkställighet av en frihetsberövande påföljd enligt *det rambeslut* som anges i första stycket har avslagits på den grunden att den andra medlemsstaten övertar verkställigheten av påföljden tillämpas 6 och 9 §§ samt 10 § tredje stycket. *Detsamma gäller*

Bestämmelserna i 6 och 9-12 §§ ska tillämpas om ett överlämnande till Sverige för lagföring har skett enligt rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna, och överlämnandet har ägt rum på villkor att den som överlämnas återförs till den andra medlemsstaten för att där verkställa en, med anledning av överlämnandet, i Sverige utdömd frihetsberövande påföljd.

Om en ansökan om överlämnande till Sverige för verkställighet av en frihetsberövande påföljd enligt *rådets rambeslut 2002/584/RIF* som anges i första stycket har avslagits på den grunden att den andra medlemsstaten övertar verkställigheten av påföljden tillämpas 6 och 9 §§ samt 10 § tredje stycket.

vid ett sådant avslag enligt konventionen av den 15 december 2005 om överlämnande mellan de nordiska staterna på grund av brott.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller även i förhållande till Danmark, Finland, Island och Norge när konventionen av den 15 december 2005 om överlämnande mellan de nordiska staterna på grund av brott ska tillämpas och om

– överlämnandet har ägt rum på villkor om att den som överlämnas återförs till den andra staten för att där verkställa en, med anledning av överförandet, i Sverige utdömd påföljd, eller om överlämnandet har avslagits på den grunden att den andra staten övertar verkställigheten av påföljd, och

– den påföljd som avses inte omfattas av lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.
 2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2021:709) med kompletterande bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 5 § lagen (2021:709) med kompletterande bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan Europeiska unionen och Förenade kungarikets ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

5 §

I fråga om hinder mot överlämnande tillämpas 2 kap. 3 § 1 och 5 och 4 § 3 lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

I fråga om hinder mot överlämnande tillämpas 2 kap. 3 § 1, 5 och 6 lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.
 2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

1.6 Förslag till förordning om ändring i förordning (1982:306) med vissa bestämmelser om utlämning för brott till Sverige

Regeringen föreskriver i fråga om förordningen (1982:306) med vissa bestämmelser om utlämning för brott till Sverige

dels att rubriken till förordningen ska ha följande lydelse,

dels att det närmast före 1 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Utlämning för brott till Sverige”,

dels att det ska införas en ny paragraf, 13 §, och närmast före 13 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Förordning med vissa bestämmelser om utlämning för brott till Sverige

Förordning med vissa bestämmelser om utlämning för brott¹

*Utlämning för brott från Sverige
13 §*

Om en person som begärs utlämnad enligt utlämningslagen är medborgare i en medlemsstat i EU, Island eller Norge ska åklagaren, om personen begär det, informera den staten om att en ansökan om utlämning har gjorts.

Åklagaren ska upplysa den berörda personen om innebörden av att information lämnas.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2024.
 2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2012:568.

1.7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:1178) om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Regeringen föreskriver i fråga om förordningen (2003:1178) om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

dels att 4 och 15 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast efter 2 § ska lyda ”Utfärdande av en europeisk arresteringsorder”,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 4 a och 15 b §§, och närmast före 15 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

En *svensk* arresteringsorder för verkställighet av en frihetsberövande påföljd utfärdas på begäran av

– *Kriminalvården* för verkställighet av fängelse,

– *Socialstyrelsen* för verkställighet av rättspsykiatrisk vård, och

– *Statens institutionsstyrelse* för verkställighet av sluten ungdomsvård.

En arresteringsorder får utfärdas för en dom som har fått laga kraft, om en frihetsberövande påföljd i minst fyra månader eller utan tidsbegränsning har dömts ut.

En arresteringsorder som utfärdas för en dom som avses i andra stycket får uppta också andra domar som gäller den eftersökte och som har fått laga kraft, om domstolen där har dömt till en frihetsberövande påföljd (accessoriskt överlämnande).

4 §¹

En *europeisk* arresteringsorder för verkställighet av en frihetsberövande påföljd utfärdas på begäran av *Kriminalvården*.

¹ Senaste lydelse 2016:1142

4 a §

Innan Kriminalvården begär att en arresteringsorder utfärdas, ska myndigheten samråda med Statens institutionsstyrelse, om påföljden är sluten ungdomsvård.

Om påföljden innebär överlämnande till rättspsykiatrisk vård, ska samrådet ske med chefsöverläkaren vid den sjukvårdsinrättning där den dömden är inskriven när samrådet sker. I övriga fall sker samrådet med Socialstyrelsen.

15 §²

Om en begäran om överlämnande till Sverige för verkställighet av en frihetsberövande påföljd har avslagits på den grunden att den andra medlemsstaten övertar verkställigheten av påföljden, ska åklagaren omedelbart underrätta Kriminalvården och

– Socialstyrelsen, om påföljden är rättspsykiatrisk vård, eller
– chefsöverläkaren vid den sjukvårdsinrättning där den dömden var inskriven vid utfärdandet av arresteringsordern eller Socialstyrelsen för övriga fall, om påföljden innebär överlämnande till rättspsykiatrisk vård, eller

– Statens institutionsstyrelse, om påföljden är sluten ungdomsvård.

Underrättelse vid villkorat överlämnande till Sverige

15 b §

Om någon i ett fall som avses i 8 kap. 1 § lagen (2003:1156) om

² Senaste lydelse 2016:1142.

överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder ska återföras till en annan medlemsstat, ska åklagaren underrätta Polismyndigheten när återförandet ska äga rum.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2024.
 2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

1.8 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:1179) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Regeringen föreskriver i fråga om förordningen (2003:1179) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder¹

- dels* att 15 och 25 §§ ska upphöra att gälla,
- dels* att rubrikerna närmast före 23-25 §§ ska utgå,
- dels* att 6–8, 13, 14, 17 och 22 §§ och rubriken närmast före 13 § ska ha följande lydelse,
- dels* att det ska införas en ny paragraf, 5 a, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 a §

Om en förundersökning har inletts eller ett åtal har väckts i Sverige avseende den gärning som den europeiska arresteringsordern avser, ska åklagaren rådgöra med förundersökningsledaren eller den åklagare som har väckt åtal om var lagföringen bäst sker.

6 §

När en svensk medborgare begärs överlämnad för verkställighet av en frihetsberövande påföljd, skall åklagaren eller, på uppdrag av åklagaren en polisman som biträder vid utredningen, fråga den eftersökte om han eller hon begär att påföljden skall verkställas i Sverige.

Om förutsättningar finns för att verkställa en frihetsberövande påföljd i Sverige enligt 2 kap. 6 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, ska åklagaren, eller på uppdrag av åklagaren en polisman som biträder vid utredningen, fråga den eftersökte om han eller hon begär att påföljden ska verkställas i Sverige.

¹ Senaste lydelse av 25 § 2014:1165.

Den eftersökta *skall* upplysas om innebörden av att påföljden verkställs i Sverige.

En begäran om att påföljden *skall* verkställas i Sverige *skall* lämnas skriftligen enligt formulär som fastställs av Riksåklagaren.

Den eftersökta *ska* upplysas om innebörden av att påföljden verkställs i Sverige.

En begäran om att påföljden *ska* verkställas i Sverige *ska* lämnas skriftligen enligt formulär som fastställs av Åklagarmyndigheten.

7 §²

Om den eftersökta begär att påföljden ska verkställas i Sverige, ska åklagaren omedelbart underrätta den utfärdande myndigheten om den eftersöktes begäran.

Åklagaren ska underrätta Kriminalvården om den eftersöktes begäran att påföljden ska verkställas i Sverige och om andra förhållanden som har betydelse för beslutet om verkställighet här.

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder *har avslagit en begäran om överlämnande*, ska åklagaren omedelbart underrätta Kriminalvården.

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder *har beslutat att den frihetsberövande påföljd som avses i arresteringsordern ska verkställas i Sverige*, ska åklagaren omedelbart underrätta Kriminalvården.

I 3 kap. 19 § förordningen (2015:109) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen finns bestämmelser om Kriminalvårdens skyldighet att underrätta den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten.

8 §

När en svensk medborgare begärs överlämnad för lagföring, skall åklagaren eller, på uppdrag av åklagaren en polisman som biträder vid utredningen, fråga den eftersökta om han eller hon

Om förutsättningar finns för att verkställa en frihetsberövande påföljd i Sverige enligt 2 kap. 7 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, ska

² Senaste lydelse 2015:111.

begär att en efter överlämnandet ådömd frihetsberövande påföljd *skall* verkställas i Sverige. Bestämmelserna i 6 § andra och tredje styckena *skall* tillämpas.

åklagaren, eller på uppdrag av åklagaren en polisman som biträder vid utredningen, fråga den eftersökte om han eller hon begär att en *frihetsberövande påföljd som kan komma att dömas ut i den utfärdande medlemsstaten efter det att den eftersökte har överlämnats för lagföring, ska* verkställas i Sverige. Bestämmelserna i 6 § andra och tredje styckena *ska då* tillämpas.

Underrättelse vid överlämnande av svensk medborgare m.fl.

Underrättelse vid överlämnande på villkor om återförande

13 §³

Om överlämnande beviljas med ett sådant villkor om återförande som avses i 3 *kap.* 2 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, ska åklagaren underrätta den utfärdande myndigheten om att myndigheten ska kontakta Kriminalvården när återförandet kan äga rum.

Om överlämnande beviljas med ett sådant villkor om återförande som avses i 2 *kap.* 7 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, ska åklagaren underrätta den utfärdande myndigheten om att myndigheten ska kontakta Kriminalvården när återförandet kan äga rum.

14 §⁴

Om överlämnande beviljas med ett sådant villkor om återförande som avses i 3 *kap.* 2 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, ska

Om överlämnande beviljas med ett sådant villkor om återförande som avses i 2 *kap.* 7 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, ska

³ Senaste lydelse 2015:111.

⁴ Senaste lydelse 2015:111.

domstolen sedan beslutet om överlämnande fått laga kraft sända en kopia av beslutet till Kriminalvården.

domstolen sedan beslutet om överlämnande fått laga kraft sända en kopia av beslutet till Kriminalvården.

17 §⁵

När *frågan* om överlämnande är avgjord genom ett beslut som har vunnit laga kraft mot den eftersökte, ska åklagaren omedelbart underrätta Polismyndigheten och den utfärdande myndigheten om beslutet. Om beslutet innebär att överlämnande beviljas, ska det av underrättelsen framgå när beslutet senast ska verkställas.

När *rätten har fattat beslut i fråga* om överlämnande, ska åklagaren omedelbart underrätta Polismyndigheten och den utfärdande myndigheten om beslutet. Om beslutet innebär att överlämnande beviljas, ska det av underrättelsen framgå när beslutet senast ska verkställas.

Åklagaren ska så snart som möjligt sända en kopia av beslutet till den utfärdande myndigheten.

22 §

När överlämnande beviljats med ett sådant villkor om återförande som avses i 6 kap. 1 § tredje stycket lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, skall åklagaren underrätta den utfärdande myndigheten om att myndigheten skall kontakta Regeringskansliet (Justitiedepartementet) när återförandet kan äga rum. Åklagaren skall sända en kopia av underrättelsen till Regeringskansliet (Justitiedepartementet).

Om ett överlämnande sker på villkor om återförande enligt 6 kap. 1 § tredje stycket lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, ska åklagaren underrätta den utfärdande myndigheten om att myndigheten ska kontakta åklagaren när återförandet kan äga rum.

Om den överlämnade personen återförs för att avtjäna

⁵ Senaste lydelse 2014:1165.

en frihetsberövande påföljd i Sverige ska åklagaren underrätta den ansvariga myndigheten i Sverige.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2024.
 2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

1.9 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:565) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

Regeringen föreskriver i fråga om förordningen (2012:565) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

dels att 5, 6 och 13 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 4 a §, av följande lydelse.

dels att det närmast före 18 § ska införas en ny rubrik som ska lyda "Utvidgat överlämnande",

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Om en förundersökning har inletts eller ett åtal har väckts i Sverige avseende den gärning som den europeiska arresteringsordern avser, ska åklagaren rådgöra med förundersökningsledaren eller den åklagare som har väckt åtal om var lagföringen bäst sker.

5 §

När den som eftersöks för verkställighet av en frihetsberövande påföljd är svensk medborgare eller vid tiden för gärningen stadigvarande har vistats i Sverige sedan minst två år, ska åklagaren, eller på uppdrag av åklagaren den polisman som biträder vid utredningen, fråga den eftersökte om han eller hon

Om förutsättningar finns för att verkställa en frihetsberövande påföljd i Sverige enligt 2 kap. 6 § lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder, ska åklagaren, eller på uppdrag av åklagaren en polisman som biträder vid utredningen, fråga den eftersökte om han eller hon begär att påföljden ska verkställas i Sverige.

begär att påföljden ska verkställas i Sverige.

Den eftersökte ska upplysas om innebörden av att påföljden verkställs i Sverige.

En begäran om att påföljden ska verkställas i Sverige ska lämnas skriftligen enligt formulär som fastställs av riksåklagaren.

6 §¹

Om den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige, ska åklagaren omedelbart underrätta den utfärdande myndigheten om den eftersöktes begäran.

Åklagaren ska underrätta Kriminalvården om den eftersöktes begäran att påföljden ska verkställas i Sverige.

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder har *avslagit en begäran om överlämnande*, ska åklagaren omedelbart underrätta Kriminalvården.

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder har *beslutat att den frihetsberövande påföljd som avses i arresteringsordern ska verkställas i Sverige*, ska åklagaren omedelbart underrätta Kriminalvården.

13 §²

När *frågan om överlämnande är avgjord genom ett laga-kraftvunnet beslut*, ska åklagaren omedelbart underrätta Polismyndigheten och den utfärdande myndigheten om beslutet. Om beslutet innebär att överlämnande beviljas, ska det av underrättelsen framgå när beslutet senast ska verkställas.

När *rätten har fattat beslut i fråga om överlämnande*, ska åklagaren omedelbart underrätta Polismyndigheten och den utfärdande myndigheten om beslutet. Om beslutet innebär att överlämnande beviljas, ska det av underrättelsen framgå när beslutet senast ska verkställas.

Åklagaren ska så snart som möjligt sända en kopia av beslutet till den utfärdande myndigheten.

¹ Senaste lydelse 2015:112.

² Senaste lydelse 2014:1187.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2024.
2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

1.10 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:566) om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

Regeringen föreskriver i fråga om förordningen (2012:566) om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder dels att 4, 13 och 14 §§ ska ha följande lydelse, dels att det ska införas en ny paragraf, 4 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En nordisk arresteringsorder för verkställighet av en frihetsberövande påföljd i Sverige utfärdas på begäran av

– *Kriminalvården för verkställighet av fängelse,*

– *Socialstyrelsen för verkställighet av rättspsykiatrisk vård, och*

– *Statens institutionsstyrelse för verkställighet av sluten ungdomsvård.*

En nordisk arresteringsorder som utfärdas för en dom som avses i första stycket får uppta också andra domar som fått laga kraft och som gäller den eftersökte (accessoriskt överlämnande).

Föreslagen lydelse

4 §¹

En nordisk arresteringsorder för verkställighet av en frihetsberövande påföljd i Sverige utfärdas på begäran av *Kriminalvården.*

4 a §

Innan Kriminalvården begär att en arresteringsorder utfärdas, ska myndigheten samråda med Statens institutionsstyrelse, om påföljden är sluten ungdomsvård

Om påföljden innebär överlämnande till rättspsykiatrisk

¹ Senaste lydelse 2016:1141.

vård, ska samråd ske med chefsöverläkaren vid den sjukvårdsinrättning där den dömda är inskriven när samrådet sker. I övriga fall sker samrådet med Socialstyrelsen.

13 §²

Om överlämnande till Sverige för lagföring har ägt rum på villkor att den som överlämnas återförs till den andra nordiska staten för att där verkställa en frihetsberövande påföljd som dömts ut med anledning av överlämnandet, ska åklagaren så snart domen har *vunnit* laga kraft mot den dömda pröva om förutsättningarna för återförande är uppfyllda.

Om överlämnande till Sverige för lagföring har ägt rum på villkor att den som överlämnas återförs till den andra nordiska staten för att där verkställa en frihetsberövande påföljd som dömts ut med anledning av överlämnandet, ska åklagaren så snart domen har *fått* laga kraft mot den dömda pröva om förutsättningarna för återförande är uppfyllda.

Om den som har överlämnats ska återföras enligt första stycket, ska åklagaren omedelbart underrätta

– *Kriminalvården, om påföljden är fängelse,*

– *Socialstyrelsen, om påföljden är rättspsykiatrisk vård, och*

– *Statens institutionsstyrelse, om påföljden är slutna ungdomsvård*

Den myndighet som avses i andra stycket ska se till att verkställigheten av påföljden överförs till den andra nordiska staten, att personen förs dit och att den andra

Om den som har överlämnats ska återföras enligt första stycket, ska åklagaren omedelbart underrätta *Kriminalvården.*

² Senaste lydelse 2014:1188.

nordiska staten underrättas. Om det behövs får myndigheten begära hjälp av Polismyndigheten. Den andra nordiska staten ska i samband med överförandet informeras om när verkställigheten påbörjades och om frihetsberövanden som har ägt rum i Sverige.

14 §³

Om en begäran om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder för verkställighet av en frihetsberövande påföljd har avslagits på den grunden att den andra nordiska staten övertar verkställigheten av påföljden, ska den myndighet som avses i 13 § andra stycket se till att verkställigheten överförs till den andra staten. Åklagaren ska underrätta den myndigheten så snart åklagaren har informerats om den andra statens avslag.

Om en begäran om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder för verkställighet av en frihetsberövande påföljd har avslagits på den grunden att den andra nordiska staten övertar verkställigheten av påföljden, ska åklagaren omedelbart underrätta

Kriminalvården och
– chefsöverläkaren vid den sjukvårdsinrättning där den dömda var inskriven vid utfärdandet av arresteringsordern eller Socialstyrelsen för övriga fall, om påföljden innebär överlämnande till rättspsykiatrisk vård, eller

– Statens institutionsstyrelse, om påföljden är sluten ungdomsvård.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2024.
 2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

³ Senaste lydelse 2014:1161.

2 Överlämnande enligt en arresteringsorder

Överlämnande enligt en arresteringsorder är ett samarbete som förenklat innebär följande. En stat som vill att en misstänkt person ska lagföras eller att en dömd person ska verkställa en frihetsberövande påföljd, utfärdar en arresteringsorder om personen i fråga inte kan påträffas i den staten. Med stöd av denna arresteringsorder kan den berörda personen efterlysas internationellt. Om den eftersökte påträffas i en annan stat, grips han eller hon för att därefter överlämnas till den stat som har utfärdat arresteringsordern. Samarbetet har ersatt det tidigare och mer traditionella mellanstatliga utlämningsarbetet.

I Sverige regleras samarbetet om överlämnande enligt en arresteringsorder i tre olika regelverk, lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder (europeiska arresteringsorderlagen), lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder (nordiska arresteringsorderlagen) och lagen (2021:709) med kompletterande bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket, beroende på vilken stat samarbetet avser.

2.1 Europeiska arresteringsorderlagen

Rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna (arresteringsorderrambeslutet) genomfördes i svensk rätt genom europeiska arresteringsorderlagen. Till lagen finns två förordningar. Förarbetena finns bl.a. i prop. 2003/04:7 Lag om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

Arresteringsorderrambeslutet bygger på principen om ömsesidigt erkännande. Principen innebär att en medlemsstat i Europeiska unionen (EU) som utgångspunkt ska erkänna och verkställa en annan medlemsstats straffrättsliga avgöranden utan att ifrågasätta den statens materiella prövning, oavsett om utgången hade blivit annorlunda i den förstnämnda staten under motsvarande förutsättningar. Principen kommer till uttryck i artikel 1.2 i rambeslutet.

En europeisk arresteringsorder kan utfärdas för lagföring eller för verkställighet av en utdömd frihetsberövande påföljd. Om en arresteringsorder översänds till Sverige anhåller åklagaren som huvudregel den eftersökte. Han eller hon kan sedan, efter en begäran från åklagaren, häktas av tingsrätten. Åklagaren ansvarar för att utreda om det finns förutsättningar för ett överlämnande. Det är tingsrätten som prövar frågan om överlämnande till den andra medlemsstaten. Tingsrätten ska som utgångspunkt besluta i fråga om överlämnande senast 30 dagar efter det att den eftersökte har gripits. Om den eftersökte samtycker till ett överlämnande ska beslutet meddelas senast tio dagar efter det att samtycket har avgetts.

Utgångspunkten i såväl rambeslutet som europeiska arresteringsorderlagen är att den eftersökte ska överlämnas. Enligt lagen ska dock ett antal förutsättningar vara uppfyllda för att ett överlämnande ska ske, t.ex. ska vissa straffrättskrav vara uppnådda och den gärning som den europeiska arresteringsordern avser ska vara straffbar i Sverige. Vidare föreskrivs ett antal vägransgrunder som kan utgöra hinder mot överlämnande. Ett par exempel på sådana är om den europeiska arresteringsordern avser en utevarodom och vissa rättssäkerhetskrav inte har uppfyllts eller om den eftersökte har dömts för samma gärning i Sverige eller i en annan stat. Efter tingsrättens beslut om överlämnande ska beslutet verkställas inom vissa tidsfrister om inte skäl finns för att tillfälligt skjuta upp verkställigheten.

I motsatt situation, när Sverige utfärdar en europeisk arresteringsorder, är det åklagare som ansvarar för förfarandet. Förfarandet är i huvudsak reglerat i förordningen (2003:1178) om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

2.2 Nordiska arresteringsorderlagen

I förhållande till de nordiska staterna tillämpas nordiska arresteringsorderlagen. Till lagen finns två förordningar. Nämnda författningar genomför 2005 års konvention om överlämnande mellan de nordiska staterna på grund av brott (SÖ 2012:4, härefter arresteringsorderkonventionen). Förarbetena finns bl.a. i propositionen Överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder (prop. 2010/11:158).

Lagen och de två förordningarna innehåller regler för åklagares och domstolars handläggning av och beslut i ärenden om överlämnande mellan de nordiska staterna och är i flera avseenden likalydande med europeiska arresteringsorderlagen med tillhörande förordningar. Arresteringsorderkonventionen bygger, som arresteringsorderrambeslutet, på principen om ömsesidigt erkännande av nordiska domar och beslut. I likhet med vad som gäller enligt arresteringsorderrambeslutet har de nordiska staterna en principiell skyldighet att överlämna den eftersökte, om inte vissa vägransgrunder är för handen. I förhållande till rambeslutet innebär den nordiska regleringen ett mer fördjupat och förenklat samarbete, med bl.a. lägre strafftrösklar, kortare tidsfrister och färre vägransgrunder.

2.3 Samarbetet med Förenade kungariket

Sedan den övergångsperiod som rådde efter Förenade kungarikets utträde ur EU, regleras samarbetet mellan EU och Förenade kungariket i en mängd olika frågor i avtalet av den 30 december 2020 om handel och samarbete mellan Europeiska unionen och Europeiska Atomenergigemenskapen, å ena sidan, och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, å andra sidan.

Vad gäller överlämnande av misstänkta och dömda personer till och från Förenade kungariket tillämpas artiklarna 596–632 i avtalet. Avtalet är direkt tillämpligt men kompletteras i nu aktuella delar genom lagen med kompletterande bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket och förordningen (2021:713) i samma ämne. Förarbetena finns i propositionen Kompletterande bestämmelser till vissa delar av

avtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket (prop. 2020/21:197).

Det system som inrättats genom avtalet liknar i stora delar arresteringsorderrambeslutet, men med vissa viktiga undantag. Ett exempel är att svenska medborgare inte överlämnas och ett annat är att ett överlämnande kan vägras på grund av att den aktuella gärningen är ett politiskt brott.

3 Behov av ändringar i regelverket om överlämnande enligt en arresteringsorder

Det har förflutit nästan två decennier sedan det mellanstatliga utlämnings-samarbetet inom EU ersattes av arresteringsorder-rambeslutet. Huvudsyftet med rambeslutet var att skapa ett mer effektivt förfarande än utlämnings-samarbetet. Rambeslutet har också lett till ett väl fungerade samarbete mellan medlemsstaterna när det gäller överlämnande av misstänkta eller dömda personer.

Europeiska unionens domstol (EU-domstolen) har under denna tid i ett flertal avgöranden tolkat olika artiklar i rambeslutet, bl.a. arresteringsorderrambeslutets vägransgrunder, men även hur medlemsstaterna har införlivat vissa av rambeslutets bestämmelser i nationell rätt. Den tolkning som EU-domstolen har landat i överensstämmer i stora delar med hur Sverige har genomfört rambeslutet i europeiska arresteringsorderlagen. Beträffande vissa bestämmelser i aktuell lag kan det emellertid diskuteras om de fullt ut överensstämmer med domstolens tolkning av motsvarande bestämmelser i rambeslutet.

EU-kommissionen har i en s.k. formell underrättelse av den 18 februari 2021 ifrågasatt Sveriges genomförande av rambeslutet avseende vissa artiklar (Ju2021/00851). Flertalet av kommissionens ifrågasättanden grundar sig på EU-domstolens tolkning av dessa artiklar och kommissionens uppfattning att de motsvarande bestämmelserna i europeiska arresteringsorderlagen avviker från denna tolkning.

Skäl finns således att se över delar av europeiska arresteringsorderlagen. Med anledning av de föreslagna ändringarna föreslås även några ändringar av rent lagteknisk karaktär.

3.1 De fakultativa vägransgrunderna

I artiklarna 4 och 4a i arresteringsorderrambeslutet anges under vilka förutsättningar den verkställande rättsliga myndigheten *får vägra* att verkställa en europeisk arresteringsorder. Sverige har i huvudsak genomfört dessa artiklar i europeiska arresteringsorderlagen, men aktuella bestämmelser i lagen föreskriver att om de förutsättningar som anges är uppfyllda *får ett överlämnande inte beviljas*, se t.ex. 2 kap. 5 § 4 europeiska arresteringsorderlagen jämfört med artikel 4.5 i rambeslutet. Vägransgrunderna i nämnda i artiklar i rambeslutet är fakultativa, medan motsvarande vägransgrunder i europeiska arresteringsorderlagen är obligatoriska.

EU-domstolen har i ett flertal avgöranden beträffande de fakultativa vägransgrunderna i artikel 4 i arresteringsorderrambeslutet ansett att om en medlemsstat väljer att införliva en sådan vägransgrund i nationell rätt måste den verkställande rättsliga myndigheten ges ett utrymme för en skönsmässig bedömning i fråga om huruvida det finns anledning att vägra att verkställa en europeisk arresteringsorder även om de skäl som anges i en vägransgrund är uppfyllda.

Med anledning av dessa avgöranden bör de bestämmelser i europeiska arresteringsorderlagen som genomför vägransgrunderna i artiklarna 4 och 4a i rambeslutet ses över i syfte att se till att lagstiftningen överensstämmer med EU-domstolens praxis (se avsnitt 4.1).

3.2 Likabehandlingsprincipen

I 2 kap. 6 § europeiska arresteringsorderlagen anges att när den som eftersöks för verkställighet av en frihetsberövande påföljd är svensk medborgare, får överlämnande inte beviljas om den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige. Bestämmelsen genomför artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet. I 3 kap. 2 § samma lag, som genomför artikel 5.3 i rambeslutet, finns föreskrifter om överlämnande av svenska medborgare för lagföring. Enligt dessa får ett överlämnande endast beviljas om den utfärdande myndigheten garanterar att den eftersökte kommer att återföras till Sverige för verkställighet av den frihetsberövande påföljd som kan komma att dömas ut i den utfärdande medlemsstaten.

EU-domstolen har i ett antal avgöranden prövat medlemsstaternas införlivande av artikel 4.6 och likabehandlingsprincipen som efter Lissabonfördragets ikraftträdande regleras i artikel 18 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Principen innebär att ingen unionsmedborgare, jämfört med en medlemsstats egna medborgare, får diskrimineras på grund av sin nationalitet. EU-domstolen har klargjort att ett uteslutande av andra än den verkställande medlemsstatens medborgare från tillämpningsområdet i artikel 4.6 inte är förenligt med denna princip.

Det finns därmed anledning att överväga om de bestämmelser i europeiska arresteringsorderlagen som genomför artiklarna 4.6 och 5.3 i arresteringsorderrambeslutet bör utvidgas till att avse andra än enbart svenska medborgare. EU-domstolen har även gjort vissa andra preciseringar av hur dessa artiklar ska tolkas och tillämpas, som också bör omhändertas. Dessa överväganden, tillsammans med vissa förtydliganden angående användningen av tvångsmedel, behandlas i avsnitt 4.2.

3.3 Verkställighet av ett beslut om överlämnande

Enligt 6 kap. 1 § första stycket europeiska arresteringsorderlagen ska ett beslut om överlämnande verkställas inom tio dagar från det att beslutet har fått laga kraft. Rätten får dock under vissa förutsättningar bestämma att verkställigheten ska ske vid en viss senare tidpunkt, bl.a. om det behövs för att den som ska överlämnas ska kunna lagföras i Sverige för annan brottslighet än den som avses i den europeiska arresteringsordern. Bestämmelsen har i vissa fall tolkats så att det endast finns utrymme för att skjuta upp verkställigheten till dess ett avgörande som fått laga kraft finns i målet men däremot inte till dess den eventuella utdömda frihetsberövande påföljden i samma mål har verkställts. Även en motsatt tolkning har gjorts. Det finns därför anledning att föreslå vissa förtydliganden i aktuell bestämmelse.

EU-domstolen har vidare uttalat sig om tolkningen av artikel 23 i arresteringsorderrambeslutet, bl.a. om konsekvenserna i de fall den eftersökte inte överlämnas enligt de tidsfrister som anges i artikeln. I 6 kap. 7 § europeiska arresteringsorderlagen finns bestämmelser

om upphävande av ett beslut om överlämnande som bör ses över med anledning av domstolens praxis.

För de närmare övervägandena hänvisas till avsnitt 4.4 och 4.5.

3.4 Andra ändringar i regelverket om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder

Socialstyrelsen har i en skrivelse till Regeringskansliet föreslagit vissa ändringar i regelverket kring överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder. I Regeringskansliets kontakter med Åklagarmyndigheten har även andra frågor tagits upp.

Socialstyrelsen har väckt frågan om dess roll dels vid utfärdande av en europeisk arresteringsorder, dels i det övriga samarbetet med att föra över frihetsberövande påföljder till eller från Sverige bl.a. i samband med att en europeisk arresteringsorder utfärdas. Socialstyrelsens, och även Statens institutionsstyrelses, roll i förfarandet om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder behandlas i avsnitt 5.2 och 5.3.

Åklagarmyndigheten har å sin sida väckt frågan om förvar. I europeiska arresteringsorderlagen finns bestämmelser om att den berörda personen, innan han eller hon ska överlämnas eller återföras till den andra medlemsstaten, kan omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 48 timmar. Åklagarmyndigheten har väckt frågan om tiden för förvar bör förlängas eftersom det i praktiken är svårt att följa dessa relativt snäva tidsramar. Frågan om förvar behandlas i avsnitt 4.6 (se även avsnitt 5.1 om motsvarande frågor vid utlämning).

I avsnitt 4.3 görs vissa förtydliganden angående konkurrerande arresteringsorder.

Slutligen behandlas vissa frågor om åklagarens underrättelse- och informationsskyldighet i avsnitt 5.4 och 5.5.

3.5 Ändringar i den nordiska arresteringsorderlagen

Samarbetet kring överlämnande av misstänkta och dömda personer mellan Sverige och de nordiska staterna har sin utgångspunkt i EU-rättsliga regelverk.

Bestämmelser om samarbetet med Danmark och Finland finns i arresteringsorderrambeslutet. Samarbetet med Island och Norge regleras i avtalet av den 28 juni 2006 mellan Europeiska unionen och Republiken Island och Konungariket Norge om förfarande för överlämnande mellan Europeiska unionens medlemsstater och Island och Norge (EU-avtalet). EU-avtalet är i stort sett likalydande med arresteringsorderrambeslutet, men med några undantag.

Båda EU-rättsakterna tillåter att en medlemsstat (eller Island och Norge) tillämpar andra överenskommelser som fördjupar eller vidgar rambeslutets respektive EU-avtalets målsättningar och bidrar till att ytterligare förenkla eller underlätta förfarandena för överlämnande av misstänkta eller dömda personer (artikel 31.2 i arresteringsorderrambeslutet respektive artikel 34.2 och 34.3 i EU-avtalet). Med stöd av nämnda bestämmelser tillämpar Sverige och de övriga nordiska staterna arresteringsorderkonventionen och den genomförandelagstiftning som finns i respektive nordisk stat i stället för det EU-rättsliga regelverket (se bl.a. prop. 2010/11:158 s. 116).

En fortsatt tillämpning av det nordiska regelverket om överlämnande av misstänkta eller dömda personer förutsätter emellertid att regelverket hela tiden lever upp de krav som anges i t.ex. artikel 31.2 i arresteringsorderrambeslutet, dvs. att konventionen och genomförandelagstiftningen fördjupar och vidgar samarbetet. Ett exempel är att ett överlämnande enligt nordiska arresteringsorderlagen får inte vägras i större omfattning än vid en motsvarande tillämpning av arresteringsorderrambeslutet och europeiska arresteringsorderlagen. Vidare ska påpekas att de EU-rättsliga principerna, t.ex. likabehandlingsprincipen i EUF-fördraget, gäller i förhållande till Danmark och Finland, oaktat vad som regleras i den nordiska arresteringsorderlagen.

Med hänsyn härtill bör det, i anslutning till de författningsändringar som övervägs kring regelverket om överlämnande enligt europeisk arresteringsorder, även övervägas motsvarande ändringar i det nordiska regelverket om överlämnande av misstänkta och dömda personer.

4 Ändringar i europeiska och nordiska arresteringsorderlagarna

4.1 Fakultativa vägransgrunder

4.1.1 Nuvarande reglering av vägransgrunderna

Arresteringsorderrambeslutet och europeiska arresteringsorderlagen

Utgångspunkten i arresteringsorderrambeslutet är att en eftersökt person som grips i en medlemsstat, ska överlämnas till den stat som har utfärdat den europeiska arresteringsordern. Detta framgår av artikel 1.2 i rambeslutet. Denna skyldighet är emellertid inte absolut utan i vissa fall ska eller får ett överlämnande vägras. Det rör sig om obligatoriska respektive fakultativa vägransgrunder.

I artikel 3 föreskrivs ett antal obligatoriska vägransgrunder. Den verkställande rättsliga myndigheten ska vägra att verkställa en europeisk arresteringsorder om det brott som ligger till grund för arresteringsordern omfattas av amnesti, om ett överlämnande strider mot förbudet om dubbelbestraffning i förhållande till domar från andra EU-medlemsstater (principen *ne bis in idem*) eller om den eftersökte inte är straffmyndig. Dessa vägransgrunder har genomförts som obligatoriska vägransgrunder i 2 kap. 4 § 1 samt 5 § 1 och 3 europeiska arresteringsorderlagen.

Enligt artikel 1.3 i arresteringsorderrambeslutet ska rambeslutet inte påverka skyldigheten för medlemsstaterna att respektera de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsliga principerna i artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). Sistnämnda bestämmelse hänvisar – efter Lissabonfördragets ikraftträdande – till Europeiska unionens stadga om de

grundläggande rättigheterna (EU-stadgan). Med stöd av artikel 1.3 i rambeslutet ska ett överlämnande vägras om ett överlämnande står i strid med grundläggande rättigheter som fastslås i EU-stadgan, t.ex. artikel 4 om förbud mot tortyr och omänsklig eller förnedrande bestraffning och behandling. Detta följer av EU-domstolens dom Aranyosi och Caldărăru, C-404/15 och C-659/15 PPU, EU:C:2016:198. Enligt 2 kap. 4 § 2 europeiska arresteringsorderlagen får ett överlämnande inte beviljas om det skulle strida mot den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europa-konventionen) och de tilläggsprotokoll som gäller som lag här i landet. Bestämmelsen hänvisar emellertid inte till EU-stadgan.

I artiklarna 4 och 4a i rambeslutet finns ett antal fakultativa vägransgrunder, dvs. under vilka förutsättningar den verkställande rättsliga myndigheten får vägra att verkställa en europeisk arresteringsorder. Vägransgrunderna är i huvudsak kopplade till den gärning som den europeiska arresteringsordern avser. Ett överlämnande får vägras om ett krav på dubbel straffbarhet inte är uppfyllt eller om en lagföring pågår i den verkställande medlemsstaten för samma gärning. Om det avseende den aktuella gärningen har beslutats om åtalsunderlåtelse eller har meddelats en dom i en annan stat än en medlemsstat får ett överlämnande också vägras. Detsamma gäller om preskription inträtt eller om den utfärdande medlemsstaten utövat extraterritoriell jurisdiktion. Om den europeiska arresteringsordern rör verkställighet av en frihetsberövande påföljd, får ett överlämnande vägras om den verkställande medlemsstaten åtar sig att verkställa straffet. Slutligen finns det vissa möjligheter att vägra ett överlämnande om den europeiska arresteringsordern avser en utevarodoms.

Sverige har i huvudsak genomfört de fakultativa vägransgrunderna i 2 kap. 2 § första stycket, 3 § 6, 5 § 2 och 4–7 samt 6 § europeiska arresteringsorderlagen. Däremot följer av nämnda bestämmelser att om de förutsättningar som anges i respektive vägransgrund är uppfyllda får överlämnande inte beviljas. Vägransgrunderna har således gjorts obligatoriska.

I 2 kap. 3 § 1–5 och 4 § 3 europeiska arresteringsorderlagen finns, utöver de vägransgrunder som redogjorts för, ytterligare några bestämmelser som utgör hinder mot överlämnande. Dessa hinder har inte några uttryckliga motsvarigheter i arresteringsorderram-

beslutet, utan tillämpas som en konsekvens av andra bestämmelser i rambeslutet eller i svensk lag. Det rör sig om fall då den europeiska arresteringsordern är alltför bristfällig för att utgöra ett underlag för ett beslut om överlämnande eller då den utfärdande rättsliga myndigheten inte lämnar garantier om återförande enligt 3 kap. 2 § europeiska arresteringsorderlagen. Andra skäl är om den eftersökte ska överlämnas eller utlämnas till en annan stat eller Internationella brottmålsdomstolen eller om ett överlämnande skulle stå i strid mot 2 kap. 13 § brottsbalken eller bestämmelser om immunitet och privilegier.

Arresteringsorderkonventionen och nordiska arresteringsorderlagen

Utgångspunkten i arresteringsorderkonventionen är densamma som i arresteringsorderrambeslutet, dvs. en eftersökt person som grips i en nordisk stat ska överlämnas till den stat som har utfärdat den nordiska arresteringsordern. Detta framgår av artikel 1.3 i konventionen. I vissa fall ska eller får emellertid ett överlämnande vägras.

I artikel 4 finns bestämmelser om obligatoriska vägransgrunder, vilka motsvarar artikel 3 i arresteringsorderrambeslutet. Ett överlämnande ska vägras om det brott som avses omfattas av amnesti, om det strider mot förbudet om dubbelbestraffning i förhållande till domar från en medlemsstat i EU, Island eller Norge eller om den eftersökte inte är straffmyndig. Dessa vägransgrunder har genomförts som obligatoriska vägransgrunder i 2 kap. 5 § 1–3 nordiska arresteringsorderlagen. Någon motsvarighet till artikel 1.3 i arresteringsorderrambeslutet finns inte i arresteringsorderkonventionen (jfr dock skäl 4 i konventionen). I 2 kap. 4 § 1 i nordiska arresteringsorderlagen föreskrivs att ett överlämnande inte får beviljas om det skulle strida mot Europakonventionen och de tilläggsprotokoll som gäller som lag här i landet.

I artikel 5 i konventionen finns ett antal fakultativa vägransgrunder, vilka alla motsvaras av artikel 4 i arresteringsorderrambeslutet med några få mindre skillnader. Ett överlämnande får vägras om en lagföring pågår i den verkställande staten avseende samma gärning eller om gärningen har begåtts i den staten och inte utgör brott. Om det avseende den aktuella gärningen har beslutats om åtalsunderlåtelse eller har meddelats en dom i en annan stat än

en medlemsstat i EU, Island eller Norge får ett överlämnande också vägras. I de fall den nordiska arresteringsordern rör verkställighet av en frihetsberövande påföljd, kan ett överlämnande vägras om den verkställande staten åtar sig att verkställa straffet. Sverige har i huvudsak genomfört de fakultativa vägransgrunderna i 2 kap. 5 § 4–7 och 6 § nordiska arresteringsorderlagen. På motsvarande sätt som europeiska arresteringsorderlagen är vägransgrunderna obligatoriska.

I 2 kap. 3 § och 4 § 2–4 nordiska arresteringsorderlagen finns, utöver de vägransgrunder som redogjorts för, ytterligare några bestämmelser som utgör hinder mot överlämnande. Alla dessa motsvaras av 2 kap. 3 § 1 och 3–5 samt 4 § 3 europeiska arresteringsorderlagen.

4.1.2 EU-domstolens syn på införlivandet av de fakultativa vägransgrunderna i arresteringsorderrambeslutet

Genomförandet av vägransgrunderna i arresteringsorderrambeslutet har varit föremål för diskussioner inom EU, bl.a. när medlemsstaterna har utvärderats om hur rambeslutet har införlivats i nationell rätt. Vidare har frågan vid ett flertal tillfällen aktualiserats i EU-domstolens förhandsavgöranden om tolkningen av vissa av vägransgrunderna i artiklarna 4 och 4a i rambeslutet.

I dom *Popławski I*, C-579/15, EU:C:2017:503 har EU-domstolen klargjort att när en medlemsstat har valt att införliva artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet i nationell rätt måste den verkställande rättsliga myndigheten ges ett utrymme för en skönsmässig bedömning vad gäller frågan om det finns skäl att vägra att verkställa en europeisk arresteringsorder (punkt 21). EU-domstolen upprätthöll den bedömningen i dom *Sut*, C-514/17, EU:C:2018:1016, som också avsåg tolkning av artikel 4.6 (punkt 33).

I dom *Dworzecki*, C-108/16, EU:C:2016:346 har EU-domstolen konstaterat att eftersom artikel 4a.1 är en fakultativ vägransgrund, kan den verkställande rättsliga myndigheten, även om den konstaterar att den aktuella situationen inte omfattas av något av undantagen i artikel 4a.1, ta hänsyn till andra omständigheter som gör att myndigheten kan säkerställa att ett överlämnande av den berörda personen inte åsidosätter dennes rätt till försvar (punkterna 50 och 51).

Att den verkställande rättsliga myndigheten ska ha ett utrymme för en skönsmässig bedömning vid tillämpningen av de fakultativa vägransgrunderna i artikel 4 har senast bekräftats av EU-domstolen i dom X, C-665/20 PPU, EU:C:2021:303. Målet avsåg primärt tolkning av artikel 4.5 i rambeslutet om förbud mot dubbelbestraffning i förhållande till ett avgörande i ett land utanför EU, men EU-domstolen uttalade sig även generellt om innebörden av att vägransgrunderna i artikel 4 är fakultativa (punkterna 40–44). Enligt EU-domstolen är huvudregeln enligt arresteringsorderrambeslutet att den eftersökta ska överlämnas och vägransgrunderna utgör undantag från denna huvudregel. Domstolen anser att om en medlemsstat införlivar de fakultativa vägransgrunderna som en skyldighet att vägra om omständigheterna är uppfyllda skulle det undergräva huvudregeln om att överlämna. EU-domstolens uttalanden går inte att tolka på annat sätt än att ett sådant införlivande inte är förenligt med rambeslutet.

Det bör dock påpekas att medlemsstaterna har ett visst skönsmässigt utrymme vid införlivandet av de fakultativa vägransgrunderna. Tillämpningsområdet för de specifika vägransgrunderna i nationell rätt kan begränsas eftersom det förstärker det huvudsakliga syftet med arresteringsorderrambeslutet, dvs. att överlämnande ska ske och att vägransgrunderna ska ses som undantag (se bl.a. dom Sut, punkterna 43 och 44). En sådan begränsning kan ske även om andra vällovliga syften då får stå tillbaka som exempelvis den eftersöktes sociala återanpassning (se dom Sut, punkt 46).

4.1.3 Fakultativa vägransgrunder bör införas i europeiska och nordiska arresteringsorderlagarna

Bedömning: De bestämmelser i europeiska arresteringsorderlagen som genomför de fakultativa vägransgrunderna i artiklarna 4 och 4a i arresteringsorderrambeslutet bör ändras på så sätt att vid prövningen ska det ges ett utrymme för en skönsmässig bedömning om huruvida en vägransgrund ska tillämpas i det enskilda fallet.

Motsvarande ändringar bör göras i nordiska arresteringsorderlagen beträffande införlivandet av de fakultativa vägransgrunderna i artikel 5 i arresteringsorderkonventionen.

Skälen för bedömningen

Europeiska arresteringsorderlagen

Av EU-domstolens praxis, som redogörs för i föregående avsnitt, särskilt dom X, framgår tydligt att om en medlemsstat väljer att införliva någon av vägransgrunderna i artiklarna 4 och 4a i arresteringsorderrambeslutet ska den verkställande rättsliga myndigheten ges ett utrymme för en skönsmässig bedömning om vägransgrunden med hänsyn till samtliga omständigheter ska tillämpas i det enskilda fallet. Svensk rätt ger inte utrymme för någon sådan skönsmässig bedömning och kan således i detta avseende inte anses vara förenlig med nämnda artiklar i arresteringsorderrambeslutet och EU-domstolens tolkning av dessa bestämmelser.

Med anledning härav bör de bestämmelser i europeiska arresteringsorderlagen som genomför artiklarna 4 och 4a i rambeslutet ses över och ändras i enlighet med EU-domstolens praxis. Genom att skapa ett utrymme för en skönsmässig bedömning blir det möjligt att beakta samtliga omständigheter i ett enskilt fall, vilket ökar förutsättningarna för att undvika stötande resultat på grund av ett obligatoriskt krav att vägra överlämnande.

De bestämmelser i 2 kap. europeiska arresteringsorderlagen som bör ändras är följande:

- 2 § första stycket om dubbel straffbarhet,
- 3 § 6 om utevarodomar,
- 5 § 2 om beslut om åtalsunderlåtelse,
- 5 § 4 om förbud mot dubbelbestraffning,
- 5 § 5 om pågående lagföring,
- 5 § 6 om preskription,
- 5 § 7 om gärningen begåtts på svenskt territorium, och
- 6 § om verkställighet av en frihetsberövande påföljd i Sverige.

I avsnitten 4.1.4–4.1.5 övervägs närmare om hur respektive vägransgrund bör utformas. I vissa fall övervägs även andra ändringar av aktuella vägransgrunder. Vägransgrunden i 2 kap. 6 §

samt andra ändringar i de bestämmelser som genomför artiklarna 4.6 och 5.3 i arresteringsorderrambeslutet övervägs i avsnitt 4.2.

EU-domstolens praxis medför däremot inte något behov av att ändra i 2 kap. 4 och 5 §§ europeiska arresteringsorderlagen som genomför de obligatoriska vägransgrunderna i artiklarna 1.3 och 3. När det gäller vägransgrunden i 2 kap. 4 § 2 om beaktande av Europakonventionen kan noteras att bestämmelsen infördes före Lissabonfördragets ikraftträdande och de ändringar som då gjordes i artikel 6 EU-fördraget. En uttrycklig hänvisning i europeiska arresteringsorderlagen till Europakonventionen gjordes som ett förtydligande av den hänvisning som görs i 2 kap. 1 § till ”annan lag” och inte för att det var oklart om huruvida konventionen skulle respekteras (se prop. 2003/04:7 s. 74 och 348). Att även EU-stadgan ska beaktas vid överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder får anses vara klargjort med hänsyn till EU-domstolens praxis, bl.a. dom Aranyosi och Caldărăru, oaktat att 2 kap. 4 § 2 europeiska arresteringsorderlagen endast hänvisar till Europakonventionen.

Det finns inte heller några skäl att ändra i de obligatoriska vägransgrunderna i 2 kap. 3 § 1–5 och 4 § 3 europeiska arresteringsorderlagen. I dessa fall bör det inte finnas något utrymme för en skönsmässig bedömning, t.ex. när ett överlämnande sker till en annan medlemsstat i en konkurrenssituation eller när en bekräftad immunitet inte upphävs. Bestämmelserna får anses vara förenliga med arresteringsorderrambeslutet. Det kan även noteras att kommissionen i sin formella underrättelse (se avsnitt 3) inte har haft några invändningar mot dessa vägransgrunder.

De föreslagna förändringarna leder till att en annan lagteknisk struktur behövs för vägransgrunderna. Nuvarande bestämmelser i 2 kap. 2–6 §§ följer inte arresteringsorderrambeslutet systematik med obligatoriska och fakultativa vägransgrunder. Vägransgrunderna i 2 kap. europeiska arresteringsorderlagen bör dock så långt som möjligt följa denna systematik. Detta leder i sin tur till en följdändring i 3 kap. 5 § lagen (2021:709) med kompletterande bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket.

Nordiska arresteringsorderlagen

EU-domstolens praxis rörande införlivandet av arresteringsorder-rambeslutets fakultativa vägransgrunder bör även få genomslag vad gäller införlivandet av motsvarande vägransgrunder i arresteringsorderkonventionen (se avsnitt 3.5). De bestämmelser i nordiska arresteringsorderlagen som genomför artikel 5 i arresteringsorderkonventionen bör därför ändras på så sätt att rätten ges ett skönsmässigt utrymme att tillämpa vägransgrunderna i ett enskilt fall. De bestämmelser i 2 kap. nordiska arresteringsorderlagen som berörs är följande:

- 5 § 4 om förbud mot dubbelbestraffning,
- 5 § 5 om beslut om åtalsunderlåtelse,
- 5 § 6 om pågående lagföring,
- 5 § 7 om gärningen begåtts på svenskt territorium, och
- 6 § om verkställighet av en frihetsberövande påföljd i Sverige.

I avsnitten 4.1.4, 4.1.5 och 4.2 övervägs – i anslutning till motsvarande överväganden i europeiska arresteringsorderlagen – hur vägransgrunderna ska utformas i nordiska arresteringsorderlagen. De föreslagna ändringarna leder till att det behövs en annan lagteknisk struktur för vägransgrunderna. även i nordiska arresteringsorderlagen.

4.1.4 Krav på dubbel straffbarhet

Förslag: Ett överlämnande ska få vägras om den gärning som en europeisk arresteringsorder avser inte motsvarar brott enligt svensk lag.

Överlämnade ska dock inte få vägras om det i den europeiska arresteringsordern har angetts att gärningen är sådan som finns angiven i bilagan till europeiska arresteringsorderlagen och det för gärningen enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer. Undantaget ska inte gälla om gärningen har begåtts i Sverige.

Ett överlämnande ska vidare få vägras om den gärning som en nordisk arresteringsorder avser har begåtts i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag.

Skälen för förslagen

Nuvarande regler om dubbel straffbarhet

Av artikel 2.4 i arresteringsorderrambeslutet framgår att ett överlämnande kan förenas med villkor om att de gärningar som ligger till grund för den europeiska arresteringsordern utgör brott inte bara i den utfärdande medlemsstaten men även enligt den verkställande medlemsstatens lagstiftning, dvs. ett krav på dubbel straffbarhet kan ställas upp. Ett sådant krav får däremot inte ställas upp för de brott som räknas upp i artikel 2.2 (de s.k. listbrotten), under förutsättning att brottet kan leda till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i tre år eller mer i den utfärdande medlemsstaten. I artikel 4.1 i rambeslutet finns en korresponderande fakultativ vägransgrund som anger att den verkställande rättsliga myndigheten får vägra att verkställa en europeisk arresteringsorder om den gärning som arresteringsordern avser inte är ett brott enligt lagen i den verkställande medlemsstaten, med undantag för de brott som räknas upp i artikel 2.2. Vidare finns i artikel 4.1 en tolkningsregel om hur vägransgrunden ska tillämpas i förhållande till brott mot en medlemsstats skatte-, tull- eller valutalagstiftning.

Dessa artiklar har införlivats i 2 kap. 2 § europeiska arresteringsorderlagen. I första stycket anges att överlämnande får beviljas endast för en gärning som motsvarar brott enligt svensk lag. I andra stycket undantas från detta allmänna krav de brott som återfinns i en bilaga till lagen (vilka är de brott som anges i artikel 2.2 i arresteringsorderrambeslutet). Bestämmelsen i tredje stycket tillämpas i anslutning till rådets rambeslut 2009/829/RIF av den 23 oktober 2009 om tillämpning mellan Europeiska unionens medlemsstater av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande. Enligt fjärde stycket kan ett överlämnande även avse accessoriska brott, dvs. för en gärning som inte kan leda till en frihetsberövande påföljd i ett år eller mer eller som inte ledde till en sådan påföljd om minst fyra månader. En förutsättning är dock att ett överlämnande

sker för en annan gärning som lever upp till de förutsättningar som anges i 2 kap. 2 § första–tredje styckena. Det ska dock noteras att arresteringsorderrambeslutet inte innehåller några regler om överlämnande för accessoriska brott utan en sådan möjlighet infördes i svensk rätt när rambeslutet genomfördes (se prop. 2003/04:7 s. 79-80).

Med stöd av artikel 4.7 a i rambeslutet kan en verkställighet av en europeisk arresteringsorder vägras om den avser en gärning som har begåtts på den verkställande medlemsstatens territorium. Några närmare kriterier för när vägransgrunden får tillämpas anges inte i artikeln. Denna artikel har införlivats i 2 kap. 5 § 7 europeiska arresteringsorderlagen. Om den gärning som den europeiska arresteringsordern avser helt eller delvis har ägt rum på svenskt territorium får ett överlämnande inte beviljas om den aktuella gärningen inte motsvarar ett brott enligt svensk lag. Bestämmelsen gäller även om det rör sig om ett s.k. listbrott.

I artikel 4.7 b ges en möjlighet att vägra i de fall gärningen har begåtts utanför den utfärdande och verkställande medlemsstatens territorier. Denna bestämmelse har inte införlivats i svensk rätt.

Ett överlämnande enligt nordiska arresteringsorderlagen sker utan någon kontroll av dubbel straffbarhet, vilket följer av artikel 2.3 i arresteringsorderkonventionen. Ett överlämnande kan således ske för gärningar som inte är straffbara i den verkställande staten. För det fall gärningen har begåtts i Sverige finns i 2 kap. 5 § 7 nordiska arresteringsorderlagen en vägransgrund (se artikel 5.2 i arresteringsorderkonventionen), som motsvarar den i 2 kap. 5 § 7 europeiska arresteringsorderlagen.

Vägransgrunden om dubbel straffbarhet bör bli fakultativ

Varken 2 kap. 2 § första stycket eller 5 § 7 europeiska arresteringsorderlagen ger något utrymme för rätten att göra en bedömning av om överlämnande ska ske i det enskilda fallet, om gärningen inte motsvarar brott enligt svensk lag.

De skäl som angavs i förarbetena till att införa ett krav på dubbel straffbarhet i europeiska arresteringsorderlagen kvarstår (se prop. 2003/04:7 s. 76-77 och 85). Bestämmelserna bör dock ändras med hänsyn till EU-domstolens praxis avseende de fakultativa vägrans-

grunderna i artikel 4 och 4a i arresteringsorderrambeslutet. Detsamma gäller kravet vid överlämnande för accessoriska brott enligt 2 kap. 2 § fjärde stycket, även om överlämnande för dessa brott inte omfattas av rambeslutets tillämpningsområde och således inte heller EU-domstolens praxis.

Ändringen bör ske på så sätt att ett överlämnande får vägras, men måste inte, om gärningen inte motsvarar brott enligt svensk lag. Rör det sig om ett brott enligt bilagan till lagen (de s.k. listbrotten) bör som i dag ett överlämnande inte kunna vägras även om gärningen inte motsvarar brott enligt svensk lag. När det sedan gäller den bestämmelse som införlivar artikel 4.7 a bör den ändras på samma sätt, dvs. ett överlämnande får vägras om den aktuella gärningen har begåtts på svenskt territorium. Denna sistnämnda vägransgrund ska, som i dag, även kunna tillämpas om det rör sig om ett s.k. listbrott. Med hänsyn till de nya bestämmelserna i 2 kap. brottsbalken, bl.a. de i 1 § om var ett brott anses ha begåtts kan den nuvarande lydelsen ”helt eller delvis” i 2 kap. 5 § 7 europeiska arresteringsorderlagen utgå. För en närmare redogörelse för när ett brott ska anses ha begåtts i Sverige hänvisas till propositionen Aggressionsbrottet i svensk rätt och svensk straffrättslig domsrätt (prop. 2020/21:204 s. 96-97).

Genom de ändringar som föreslås kommer det i ett enskilt fall, trots att den gärning som den europeiska arresteringsordern avser inte är straffbar i Sverige, vara möjligt att erkänna och verkställa en sådan arresteringsorder. EU-domstolen har också i ett flertal avgöranden pekat på att vägransgrunderna i rambeslutet ska tolkas restriktivt eftersom de utgör undantag från huvudregeln om överlämnande, se bl.a. dom X, punkt 46. Att gärningen inte är straffbar i Sverige bör dock, om det inte rör sig om ett s.k. listbrott, vara en omständighet som talar med en viss styrka för att den europeiska arresteringsordern inte ska verkställas. Detta gäller särskilt om gärningen har begåtts i Sverige. Även i de fall då det rör ett listbrott kan den omständigheten att gärningen begåtts i Sverige ha en sådan särskild betydelse.

Vid bedömningen om ett överlämnande ska beviljas eller inte får samtliga relevanta omständigheter tas i beaktande. I sammanhanget bör lyftas fram att olikheter mellan medlemsstaternas kriminalisering av olika gärningar ofta har historiska, kulturella eller sociala skäl, vilket det bör tas hänsyn till vid bedömningen. I

författningskommentaren redogörs för ytterligare omständigheter att beakta.

Vägransgrunden i 2 kap. 5 § 7 nordiska arresteringsorderlagen är även den obligatorisk och ger inte rätten något utrymme för en skönsmässig bedömning i det enskilda fallet om ett överlämnande ska beviljas eller inte. Med hänsyn till EU-domstolens praxis bör den ändras så att ett skönsmässigt utrymme ges. Vidare bör den utformas på samma sätt som motsvarande regel i europeiska arresteringsorderlagen.

4.1.5 Hinder på grund av åtalsunderlåtelse, tidigare dom, pågående lagföring, preskription och utevarodom

Förslag: Överlämnande enligt en europeisk eller nordisk arresteringsorder för en viss gärning ska få vägras om

- det i Sverige har meddelats åtalsunderlåtelse eller ett motsvarande beslut avseende gärningen,
- den som begärs överlämnad redan är dömd för gärningen i en annan stat än en medlemsstat i EU, Island eller Norge och, vid fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domlandet, eller
- en förundersökning har inletts eller ett åtal har väckts i Sverige beträffande gärningen.

Överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder ska även få vägras om

- den gärning som den europeiska arresteringsordern avser har begåtts i Sverige och påföljd för gärningen har fallit bort på grund av preskription eller inte längre kan dömas ut enligt svensk lag, eller
- den europeiska arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd som har dömts ut efter en förhandling där den eftersökte inte var personligen närvarande och om den utfärdande myndigheten inte har bekräftat att

något av villkoren i artikel 4a.1 i arresteringsorderrambeslutet är uppfyllt.

Skälen för förslagen

Vissa obligatoriska vägransgrunder i europeiska och nordiska arresteringsorderlagarna bör bli fakultativa

I artiklarna 4.2–4.5 och 4a i arresteringsorderrambeslutet regleras ett antal fakultativa vägransgrunder (artikel 4.1 och 4.7 samt artikel 4.6 behandlas i avsnitt 4.1.4 respektive avsnitt 4.2).

Den verkställande rättsliga myndigheten får vägra att verkställa en europeisk arresteringsorder för en viss gärning om lagföring pågår i den verkställande medlemsstaten för samma gärning (artikel 4.2) eller det i den staten tidigare har meddelats ett beslut om att inte väcka åtal eller underlåta åtal avseende samma gärning (artikel 4.3). Vidare får ett överlämnande vägras om gärningen är preskriberad enligt den verkställande medlemsstatens lagstiftning och den staten har jurisdiktion avseende aktuell gärning (artikel 4.4) eller om det i en stat annan än en medlemsstat i EU har meddelats en dom avseende samma gärning och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i den stat där domen har meddelats (artikel 4.5). Slutligen får ett överlämnande vägras om den europeiska arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd som har dömts ut efter en förhandling där den eftersökte inte var personligen närvarande (dvs. en utevarodom) och den utfärdande myndigheten inte har bekräftat att något av de villkoren som anges i rambeslutet är uppfyllt (artikel 4a).

Samtliga dessa vägransgrunder har i huvudsak införlivats i europeiska arresteringsorderlagen, men som obligatoriska vägransgrunder (se 2 kap. 3 § 6 samt 5 § 2, 4, 5 och 6). Rätten har vid sin prövning om huruvida den eftersökte ska överlämnas inte något utrymme för en skönmässig bedömning om ett överlämnande ändå ska ske trots att förutsättningarna för att vägra är uppfyllda. Vid sin prövning kan rätten således inte beakta andra omständigheter som i de enskilda fallen ändå kan motivera ett överlämnande. Mot bakgrund av EU-domstolens rättspraxis, som redovisas i avsnitt 4.1.2 och den bedömning som görs i avsnitt 4.1.3, bör aktuella

bestämmelser i europeiska arresteringsorderlagen omformuleras till fakultativa vägransgrunder. Ett bibehållande av dessa vägransgrunder som obligatoriska skulle inte vara i linje med den tolkning EU-domstolen gjort av motsvarande bestämmelser i arresteringsorderrambeslutet och ifrågasätts också av kommissionen (se avsnitt 3). Bestämmelserna bör ändras på så sätt att om förutsättningarna för en av vägransgrunderna är uppfyllda får ett överlämnande vägras.

När det gäller hur de föreslagna fakultativa vägransgrunderna ska tillämpas i det enskilda fallet hänvisas till författningskommentaren. Det kan som ovan noteras att EU-domstolen anser att skyldigheten enligt artikel 1.2 om att överlämna en eftersökt person är huvudregeln, medan de fakultativa vägransgrunderna är undantagen som ska tillämpas restriktivt. Samtidigt ska det konstateras att vägransgrunderna finns i rambeslutet av en anledning. En verkställande rättslig myndighet ska således kunna beakta syftet med respektive vägransgrund, vilket ofta är att skydda vissa grundläggande rättigheter för den enskilde, t.ex. att inte behöva lagföras två gånger för samma gärning eller om det finns påtagliga brister i samband med att en utevarodom meddelades.

De fakultativa vägransgrunderna i artikel 5.1, 5.3 och 5.4 i arresteringsorderkonventionen (vilka motsvarar artikel 4.2, 4.3 och 4.5 i arresteringsorderrambeslutet) har införlivats i 2 kap. 5 § 4–6 nordiska arresteringsorderlagen, men då som obligatoriska vägransgrunder, dvs. ett utrymme för en skönsmässig bedömning finns inte. Av samma skäl som anförs i avsnitt 4.1.3. bör aktuella vägransgrunder i nordiska arresteringsorderlagen ändras på så sätt att om förutsättningarna för en av vägransgrunder är uppfyllda bör det finnas en möjlighet, och inte en skyldighet, för rätten att vägra överlämnande. För bestämmelsernas närmare tillämpning hänvisas även här till författningskommentaren. Beträffande de fakultativa vägransgrunderna i artikel 5.2 och 5.5 hänvisas till avsnitt 4.1.4 och 4.2.

Nedan övervägs ytterligare ändringar i några av de aktuella vägransgrunderna.

Förbud mot dubbelbestraffning (principen ne bis in idem)

Tillämpningen av 2 kap. 5 § 4 europeiska arresteringsorderlagen om hinder mot överlämnande när det har meddelats en dom i en annan stat än en medlemsstat i EU, Island eller Norge förutsätter att det under motsvarande förhållande hade utgjort hinder mot utlämning enligt 10 § tredje eller fjärde stycket lagen (1957:668) om utlämning för brott (utlämningslagen). En likalydande bestämmelse finns 2 kap. 5 § 4 nordiska arresteringsorderlagen.

Nämnda bestämmelser i utlämningslagen vilar på principen att möjligheten att utlämna till en annan stat än den där domen har meddelats ska korrespondera med möjligheten att i motsvarande fall, och med stöd av bestämmelserna i 2 kap. brottsbalken, lagföra för brottet i Sverige, utan hinder av att det redan finns en utländsk dom (se prop. 1975:35 Ändringar i lagstiftningen om utlämning för brott m.m., s. 62). Den lagtekniska konstruktionen i 10 § tredje och fjärde styckena utlämningslagen är komplicerad och avgränsas bl.a. av vilka internationella överenskommelser Sverige är bundet av och av var brottet begåtts eller mot vem brottet har riktats mot. Dessa avgränsningar och den specifika frågan om huruvida gärningen hade kunnat lagföras i Sverige är dock inte några omständigheter som ska beaktas enligt artikel 4.5 i arresteringsorderrambeslutet eller artikel 5.3 i arresteringsorderkonventionen. Den aktuella vägransgrunden i europeiska respektive nordiska arresteringsorderlagen bör därför anpassas till den formulering som finns i artikel 4.5 i rambeslutet och artikel 5.3 i konventionen.

Med anledning av att kopplingen till utlämningslagen tas bort, bör vid prövningen i fråga om vägransgrunden ska tillämpas någon jämförelse inte ske med vad som hade blivit utfallet enligt utlämningslagen.

Hinder på grund av pågående lagföring i Sverige (lis pendens)

Enligt 2 kap. 5 § 5 europeiska arresteringsorderlagen får överlämnande inte beviljas om förundersökning har inletts eller åtal har väckts i Sverige för gärningen och förundersökningsledaren, eller när åtal har väckts, handläggande åklagare i det ärendet motsätter sig att lagföringen sker i den utfärdande medlemsstaten. En likalydande bestämmelse finns i 2 kap. 5 § 6 nordiska arresteringsorderlagen.

Mot bakgrund av att det föreslås att aktuella bestämmelser i europeiska respektive nordiska arresteringsorderlagen ska omformuleras till fakultativa vägransgrunder finns det anledning att se över övriga delar av bestämmelserna. En möjlighet för rätten att vägra överlämnande på grund av pågående lagföring samtidigt som förundersökningsledaren eller den åklagare som väckt åtal motsätter sig att lagföring sker i den utfärdande staten blir motsägelsefull. Nuvarande formulering förutsätter att vägransgrunden är obligatorisk, dvs. om t.ex. en åklagare motsätter sig lagföring i den andra staten, ska rätten, utan att själv göra några överväganden, respektera åklagarens ställningstagande och vägra överlämnande (se bl.a. prop. 2003/04:7 s. 179). I och med att vägransgrunden i respektive lag föreslås bli fakultativ och att det är rätten, i egenskap av verkställande rättslig myndighet, som ska pröva om ett överlämnande ska beviljas även om det pågår en lagföring i Sverige, bör den del av bestämmelserna som hänför sig till förundersökningsledarens eller åklagarens inställning utgå. Däremot ska deras inställning beaktas av rätten i fråga om överlämnande ska ske, trots att lagföring pågår i Sverige, vilket närmare redogörs för i författningskommentaren.

Med hänsyn till ovan nämnda ändringar bör den åklagare som handlägger ärendet om överlämnande rådgöra med förundersökningsledaren eller, om åtal har väckts, handläggande åklagare i det svenska brottmålet om var lagföring bäst sker. Detta kan regleras i förordning. De synpunkter som förundersökningsledaren eller åklagaren för fram kan sedan rätten informeras om.

Preskription

Artikel 4.4 i arresteringsorderrambeslutet om vägran på grund av preskription har genomförts i 2 kap. 5 § 6 europeiska arresteringsorderlagen. Ett överlämnande får inte beviljas om påföljd för gärningen har fallit bort på grund av preskription eller inte längre kan dömas ut enligt svensk lag och gärningen helt eller delvis har ägt rum i Sverige eller den eftersökte är svensk medborgare. Någon motsvarande vägransgrund finns inte i arresteringsorderkonventionen.

Det föreslås att vägransgrunden i europeiska arresteringsorderlagen ska vara fakultativ. Därutöver bör övervägas andra ändringar

dels om vägransgrunden bör utvidgas i och med att den föreslås vara fakultativ, dels om svenskt medborgarskap ska utgöra ett krav för att vägra.

Vägransgrunden i artikel 4.4 i rambeslutet förutsätter att den verkställande medlemsstaten har jurisdiktion avseende den gärning som den europeiska arresteringsordern avser. Bestämmelsen i 2 kap. 5 § 6 i aktuell lag har denna koppling i och med att den endast kan tillämpas om gärningen helt eller delvis har ägt rum i Sverige eller om den eftersökte är svensk medborgare. Det sistnämnda kravet infördes emellertid för att särskilt värna svenska medborgare och inte för att tydliggöra vilka svenska jurisdiktionsregler som skulle kopplas till bestämmelsens tillämpningsområde (se prop. 2003/04:7 s. 88- 89).

I och med att vägransgrunden om preskription föreslås bli fakultativ och rätten ges ett utrymme för en skönsmässig bedömning i varje enskilt fall kan det övervägas om vägransgrunden ska kunna tillämpas i samtliga fall när det finns svensk domsrätt. En sådan vägransgrund skulle vara förenlig med artikel 4.4 i arresteringsorder-rambeslutet.

Till att börja med skulle en sådan vägransgrund bli tillämplig i ett avsevärt större antal fall eftersom bestämmelserna om svensk domsrätt över brott som begåtts utomlands är omfattande även med de nya bestämmelserna som har trätt i kraft den 1 januari 2022 (se 2 kap. 3 och 4 §§ brottsbalken). Vidare skulle svenska preskriptionsregler för brott som begåtts utomlands ställas mot den utfärdande medlemsstatens motsvarande regler, även när brottet har begåtts i den staten. Rätten skulle ofta få göra svåra avvägningar mellan svenska preskriptionsregler och den andra statens intresse av att få lagföra eller verkställa en utdömd påföljd. En risk är också att fler överlämnanden skulle vägras. En sådan utvidgning av möjligheter att vägra ska ställas mot EU-domstolens fasta praxis att vägransgrunderna ska ses som undantag från huvudregeln om att överlämna. Därutöver bör det påpekas att förfarandet vid ett överlämnande ska vara snabbt och effektivt och en situation där rätten ska överväga om ett överlämnande bör vägras i samtliga fall när Sverige har domsrätt skulle motverka detta. Vägransgrunden bör därför inte utvidgas till situationer då Sverige har domsrätt över brott som har begåtts utomlands.

Däremot bör, som i dag, bestämmelsen kunna tillämpas när den gärning som den europeiska arresteringsordern avser har begåtts i Sverige. Om en annan medlemsstat vill lagföra en person eller verkställa ett straff avseende ett brott som har begåtts i Sverige är det rimligt att svenska regler om preskription (såväl åtals- som påföljdspreskription) kan utgöra hinder mot överlämnande. I likhet med vad som anförs i avsnitt 4.1.4 om kravet på dubbel straffbarhet för gärningar som har begåtts i Sverige, är det befogat att kräva att ett överlämnande för en sådan gärning, med hänsyn till svenska preskriptionsregler, inte bör kunna ske i större utsträckning än det hade varit möjligt att här lagföra för gärningen eller verkställa ett utdömt straff, om inte andra omständigheter ändå talar för att ett överlämnande bör beviljas.

Vägransgrunden kan i dag tillämpas, oavsett var brottet har begåtts, när den eftersökte är svensk medborgare. Skälet till det var främst, som ovan anges, att värna dessa personer från överlämnande och att det ansågs alltför långtgående att avskaffa ett sådant krav som då gällde vid utlämning av svenska medborgare inom EU, i vart fall tills vidare (se prop. 2003/04:7 s. 89). Denna omständighet bör emellertid inte längre utgöra ett skäl för att tillämpa vägransgrunden. Ett skäl är att europeiska arresteringsorderlagen har tillämpats över 18 år och vid utvärderingar av lagstiftningen eller i dialogen med relevanta myndigheter har inget framförts om att det finns ett särskilt behov av att värna svenska medborgare i detta avseende. Det främsta skälet för att ta bort kopplingen till svenska medborgare är emellertid att det är tveksamt om regleringen är förenlig med likabehandlingsprincipen i artikel 18 EUF-fördraget. Principen innebär i nu aktuell kontext att svenska medborgare vid överlämnande enligt europeisk arresteringsorder inte får särbehandlas i förhållande till övriga unionsmedborgare. Detta har EU-domstolen slagit fast i flertal domar som rör överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder (se avsnitt 4.2 för en närmare genomgång av denna rättspraxis). Kopplingen bör därför tas bort.

Sammanfattningsvis ska ett överlämnande få vägras med beaktande av svenska preskriptionsregler endast i de fall den gärning som den europeiska arresteringsordern avser har begåtts i Sverige.

4.2 Verkställighet i den verkställande staten av en frihetsberövande påföljd som dömts ut i den utfärdande staten

4.2.1 Nuvarande reglering

Den internationella regleringen

Enligt arresteringsorderrambeslutet är en europeisk arresteringsorder ett rättsligt avgörande av en medlemsstat med syftet att en annan medlemsstat ska gripa en eftersökt person för att sedan överlämna honom eller henne till den utfärdande medlemsstaten för att där lagföras eller verkställa en frihetsberövande påföljd (se artikel 1.1).

Enligt artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet får den verkställande rättsliga myndigheten, under vissa förutsättningar, vägra att verkställa en europeisk arresteringsorder som har utfärdats för verkställighet av en frihetsberövande påföljd om den verkställande medlemsstaten åtar sig att själv verkställa påföljden. Om den eftersökte i stället ska överlämnas för lagföring får, i vissa fall, överlämnandet villkoras av att den eftersökte återförs till den verkställande staten för att där avtjäna den frihetsberövande påföljd som kommer att dömas ut i den utfärdande medlemsstaten efter avslutad lagföring. Detta följer av artikel 5.3 i rambeslutet.

När det gäller förfarandet för att föra över verkställigheten av den frihetsberövande påföljden till den verkställande medlemsstaten finns bestämmelser i artikel 25 i rådets rambeslutet 2008/909/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen (rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder). Av den artikeln följer att bestämmelserna i rambeslutet, i tillämpliga delar och i den utsträckning de är förenliga med bestämmelserna i arresteringsorderrambeslutet, ska gälla i de fall en medlemsstat ska verkställa en frihetsberövande påföljd enligt artikel 4.6 eller artikel 5.3 i arresteringsorderrambeslutet.

I artiklarna 5.5 och 6 i arresteringsorderkonventionen finns bestämmelser som motsvarar artikel 4.6 respektive artikel 5.3 i arresteringsorderrambeslutet. Däremot finns i det nordiska regel-

verket ingen motsvarighet till artikel 25 i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder.

Det svenska regelverket när en europeisk arresteringsorder har utfärdats och Sverige är verkställande stat

I de fall Sverige är verkställande stat har artiklarna 4.6 och 5.3 i arresteringsorderrambeslutet införlivats i 2 kap. 6 § respektive 3 kap. 2 § europeiska arresteringsorderlagen medan artikel 25 i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder har införlivats i huvudsak i 7 kap. 1 § i samma lag. Sistnämnda rambeslut har i övrigt genomförts i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen (europeiska verkställighetslagen) och förordningen (2015:109) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen (europeiska verkställighetsförordningen). Förarbetena finns i prop. 2014/15:29 Erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.

Enligt 2 kap. 6 § första stycket europeiska arresteringsorderlagen får ett överlämnande för verkställighet av en frihetsberövande påföljd inte beviljas om den eftersökte är svensk medborgare och han eller hon begär att påföljden ska verkställas i Sverige. I andra stycket anges att om den eftersökte vid tiden för gärningen sedan minst två år stadigvarande har vistats i den utfärdande medlemsstaten får överlämnande vägras endast om det med hänsyn till den eftersöktes personliga förhållanden eller av någon annan anledning finns särskilda skäl till att verkställigheten sker i Sverige.

Om den europeiska arresteringsordern avser lagföring får enligt 3 kap. 2 § första stycket ett överlämnande beviljas endast om den utfärdande myndigheten lämnar garantier att den eftersökte återförs till Sverige för att verkställa den frihetsberövande påföljd som kan komma att dömas ut. Detta under förutsättning att den eftersökte är svensk medborgare och att han eller hon begär att verkställighet ska ske i Sverige. I 3 kap. 2 § andra stycket finns ett undantag som motsvarar det undantag som finns i 2 kap. 6 § andra stycket.

Det huvudsakliga syftet med att vägra överlämnande eller ställa krav på garantier om återförande i nämnda bestämmelser är att underlätta den eftersöktes sociala återanpassning genom att verkställigheten av påföljden sker i en miljö i vilken han eller hon

kommer att vistas efter villkorlig frigivning, medan undantagsbestämmelserna i 2 kap. 6 § andra stycket och 3 kap. 2 § andra stycket har det motsatta syftet, dvs. den som valt att under en viss tid bosätta sig i den stat som utfärdat den europeiska arresteringsordern rimligen bör verkställa de straff som döms ut där (se prop. 2003/04:7 s. 90–92 och 96).

När det gäller begränsningen till svenska medborgare anges i förarbetena följande (prop. 2003/04:7 s. 91–92 och 96). En möjlighet att vägra överlämnande av utländska medborgare som har anknytning till Sverige är förenad med svårigheter som inte låter sig göras i ett överlämnandeförfarande. I stället är det bättre att låta den frågan hanteras inom ramen för överförande av straffverkställighet enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom (internationella verkställighetslagen), som då gällde i samarbetet mellan EU:s medlemsstater (numera tillämpas europeiska verkställighetslagen). Ett annat skäl är att om även utländska medborgare inkluderas i aktuell bestämmelse skulle det vara svårare att överlämna än att utlämna en utländsk medborgare.

I 7 kap. 1 § första stycket europeiska arresteringsorderlagen anges att europeiska verkställighetslagen, med undantag för 3 kap. 1–5 §§ den lagen, ska tillämpas när en straffverkställighet ska föras över till Sverige med stöd av 2 kap. 6 § eller 3 kap. 2 § europeiska arresteringsorderlagen.

Tanken med hänvisningen till europeiska verkställighetslagen är att Kriminalvården ska meddela en verkställbarhetsförklaring enligt 3 kap. 9 § nämnda lag som innebär att den utländska påföljden ska verkställas i Sverige. Tidpunkten för Kriminalvårdens förklaring är antingen direkt efter rättsens beslut om att vägra överlämnande eller i anslutning till att den eftersökte återförs till Sverige enligt uppställda villkor. Kriminalvården ska däremot inte pröva om det finns förutsättningar för eller hinder mot att verkställighet sker i Sverige eftersom rätten redan tagit ställning till den frågan när den vägrade överlämnande enligt 2 kap. 6 § europeiska arresteringsorderlagen eller ställde krav på garantier enligt 3 kap. 2 § i samma lag (se prop. 2014/15:29 s. 150–151).

Hänvisningen i 7 kap. 1 § första stycket europeiska arresteringsorderlagen till europeiska verkställighetslagen innebär att även andra bestämmelser i den lagen ska tillämpas, främst de i 3 kap., bland annat att den utfärdande myndigheten enligt 6 § sänder över dom

och intyg. Vidare kan Kriminalvården, om förutsättningar finns, anpassa den frihetsberövande påföljden enligt 12–14 §§. I 15–19 §§ finns bestämmelser om tvångsmedel som också blir tillämpliga. Vid tillämpningen av 3 kap. 15 § krävs emellertid inte någon begäran från behörig myndighet i den andra medlemsstaten för att tvångsmedel ska få användas.

Av 7 kap. 1 § andra stycket europeiska arresteringsorderlagen följer att om rätten har vägrat överlämnande med stöd av 2 kap. 6 § ska Kriminalvården inte meddela någon verkställbarhetsförklaring om den utfärdande medlemsstaten motsätter sig att verkställigheten överförs. Undantaget infördes efter Lagrådets påpekande om att det finns principiella invändningar mot att Sverige verkställer en frihetsberövande påföljd utan den andra statens samtycke eller begäran (se prop. 2003/04:7 s. 203 och 355). Det kan emellertid noteras att när undantaget infördes gällde inte europeiska verkställighetslagen utan en verkställighet överfördes med stöd av internationella verkställighetslagen. Samarbetet mellan EU:s medlemsstater baserade sig då i huvudsak på en konvention från 1983 som krävde båda staters samtycke för att ett överförande skulle ske.

Det svenska regelverket när en nordisk arresteringsorder har utfärdats och Sverige är verkställande stat

Artikel 5.5 i arresteringsorderkonventionen har införlivats i 2 kap. 6 § nordiska arresteringsorderlagen. I 6 kap. 1–3 §§ nordiska arresteringsorderlagen finns bestämmelser om överförande av verkställigheten till Sverige när rätten har vägrat överlämnande för att den frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige.

Något införlivande av artikel 6 i konventionen (som motsvarar artikel 5.3 i arresteringsorderrambeslutet) har däremot inte skett. Mot bakgrund av det goda och smidiga samarbetet enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. (nordiska verkställighetslagen) ansågs inget behov finnas att införa bestämmelser om överlämnande på villkor om återförande (se prop. 2010/11:158 s. 76–77).

I huvudsak är 2 kap. 6 § första och andra styckena nordiska arresteringsorderlagen likalydande med 2 kap. 6 § europeiska arresteringsorderlagen. Ett överlämnande får inte beviljas om den eftersökte är svensk medborgare och han eller hon begär att

påföljden ska verkställas i Sverige. Om den eftersökte vid tiden för gärningen sedan minst två år stadigvarande har vistats i den utfärdande staten får överlämnande vägras endast om det med hänsyn till den eftersöktes personliga förhållanden eller av någon annan anledning finns särskilda skäl till att verkställigheten sker i Sverige. I 2 kap. 6 § tredje stycket nordiska arresteringsorderlagen finns en bestämmelse som däremot inte har någon motsvarighet i europeiska arresteringsorderlagen. Om den eftersökte är utländsk medborgare och vid tiden för gärningen sedan minst två år stadigvarande har vistats i Sverige, får överlämnande inte beviljas om han eller hon begär att påföljden ska verkställas i Sverige och det med hänsyn till hans eller hennes personliga förhållanden eller av någon annan anledning finns särskilda skäl till att verkställigheten sker i Sverige.

När arresteringsorderkonventionen genomfördes övervägde regeringen att inte införliva artikel 5.5 mot bakgrund av det väl fungerande samarbete enligt nordiska verkställighetslagen. Med hänsyn till att de andra nordiska staterna hade införlivat nämnda artikel i sina respektive lagar infördes emellertid 2 kap. 6 § (se prop. 2010/11:158 s. 75). Inkluderingen av utländska medborgare i tredje stycket var framför allt motiverat av hänsyn till hans eller hennes sociala återanpassning (se prop. 2010/11:158 s. 76).

Av 6 kap. 1 § nordiska arresteringsorderlagen framgår att om rätten med stöd av 2 kap. 6 § har vägrat överlämnande, ska Kriminalvården besluta om att överföra verkställigheten av påföljden hit, om inte den utfärdande staten motsätter sig det.

Vilka regler som ska gälla för förfarandet och verkställigheten i Sverige beror på vilken frihetsberövande påföljd som avses. Rör det sig om fängelse ska vissa bestämmelser i nordiska verkställighetslagen tillämpas, bl.a. de om användande av tvångsmedel (5 a–5 c §§), om verkställigheten av påföljden (6, 7, 22, 23, 27, 34 och 35 §§) och om preskription och nåd (31 §). Om den frihetsberövande påföljden i Sverige ska verkställas som överlämnande till rättspsykiatrisk vård eller slutna ungdomsvård ska enligt 6 kap. 3 § nordiska arresteringsorderlagen vissa bestämmelser i 3 och 4 kap. europeiska verkställighetslagen tillämpas, dock inte 3 kap. 1–11 och 23 §§ samt 4 kap. 6 §. Skälet till att europeiska verkställighetslagen ska tillämpas är att nordiska verkställighetslagen inte omfattar överförande av de två sistnämnda påföljderna (se 8 § samma lag).

Kriminalvårdens beslut om att den utländska påföljden ska verkställas i Sverige är av formell karaktär. Myndigheten ska, på samma sätt som enligt europeiska arresteringsorderlagen, inte pröva om det finns förutsättningar för eller hinder mot att verkställighet sker i Sverige eftersom rätten redan har tagit ställning till den frågan när den vägrade överlämnande enligt 2 kap. 6 § nordiska arresteringsorderlagen (se prop. 2014/15:29 s. 150-151 och 215, jfr även prop. 2010/11:158 s. 107 och 149). Att något beslut inte ska fattas av Kriminalvården om den utfärdande staten motsätter sig en verkställighet i Sverige motiverades inte särskilt utan torde ha införts eftersom motsvarande regel finns i europeiska arresteringsorderlagen (se prop. 2010/11:158 s. 108).

4.2.2 EU-domstolens praxis angående artiklarna 4.6 och 5.3 i arresteringsorderrambeslutet

EU-domstolen har i flera mål tolkat innebörden av artiklarna 4.6 och 5.3 i arresteringsorderrambeslutet och artikel 25 i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder samt medlemsstaternas införlivande av dessa artiklar, utöver frågan om att vägransgrunden i artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet är fakultativ (se avsnitt 4.1.2).

Inledningsvis kan konstateras att EU-domstolen ett flertal gånger har betonat att syftet med såväl artikel 4.6 som artikel 5.3 är att gynna den eftersöktes sociala återanpassning (se bl.a. dom Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 32 och dom SF, C-314/18, EU:C:2020:191, punkt 48). EU-domstolen menar också att syftet med social återanpassning inte är endast ett intresse för den dömde utan för hela unionen (se dom SF, punkt 51). Som har nämnts i avsnitt 4.1.2 kan en medlemsstat vid införlivandet av en vägransgrund begränsa dess tillämpningsområde, eftersom en sådan begränsning förstärker det system som arresteringsorderrambeslutet inför och huvudregeln enligt artikel 1.2 om att överlämnande ska ske (se dom Wolzenburg, C-123/08, EU:C:2009:616, punkt 62 och dom Sut, punkt 46).

I dom Kozłowski, C-66/08, EU:C:2008:437 tog EU-domstolen ställning till räckvidden av begreppen ”uppehåller sig” och bosatt” i den verkställande medlemsstaten i artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet. Till att börja med konstaterade EU-domstolen att dessa

begrepp ska ges en självständig och enhetlig tolkning inom unionen samt att medlemsstaterna inte kan ge dessa begrepp en större räckvidd än som följer av en sådan enhetlig tolkning (se punkterna 41–43). När det gäller begreppet ”uppehåller sig” (i den verkställande medlemsstaten) menade EU-domstolen att artikel 4.6 kan inte tolkas på så sätt att en eftersökt person som, utan att vara medborgare i eller bosatt i den verkställande medlemsstaten, uppehåller sig där sedan en viss tid tillbaka inte i något fall kan anses ha en sådan anknytning till denna medlemsstat som skulle kunna motivera att ett överlämnande vägras (punkt 37). Uttrycket ”uppehåller sig” avser situationer där den eftersökta efter en stabil vistelse under viss tid har fått en anknytning till den verkställande medlemsstaten som kan jämföras med sådan anknytning som följer av att personen är bosatt i den staten (punkt 46). Vid prövningen om så är fallet ska det göras en helhetsbedömning som grundar sig på flera objektiva omständigheter som kännetecknar personens situation, bl.a. varaktigheten, arten och villkoren för vistelsen samt även den eftersökta personens familjeband och ekonomiska band till den verkställande medlemsstaten (punkt 48).

I dom Wolzenburg behandlade EU-domstolen en medlemsstats genomförande av artikel 4.6 med hänsyn till likabehandlingsprincipen i dåvarande artikel 12 första stycket EG-fördraget (numera artikel 18 EUF-fördraget) avseende en unionsmedborgare som vistats en viss tid i den verkställande medlemsstaten. Domstolen ansåg att den verkställande medlemsstaten, utöver villkor om vistelsens längd, inte får uppställa ytterligare administrativa krav såsom ett krav på permanent uppehållstillstånd för att ett överlämnande ska kunna vägras (punkt 53). När det gäller vistelsens längd ansåg domstolen att likabehandlingsprincipen inte utgör något hinder mot ett krav på att eftersökta personer som är medborgare i en annan medlemsstat, till skillnad från den verkställande medlemsstatens egna medborgare, ska ha vistats lagligt i den staten utan avbrott under minst fem år (punkterna 70 och 73).

I dom Lopes Da Silva Jorge tog EU-domstolen på nytt ställning till artikel 4.6 och likabehandlingsprincipen. Domstolen konstaterade att en medlemsstat vid genomförandet av artikel 4.6 kan besluta om att inskränka de fall där den verkställande rättsliga myndigheten kan vägra överlämna en person som omfattas bestämmelsens tillämpningsområde. En medlemsstat kan däremot

inte, utan att åsidosätta principen om icke-diskriminering enligt artikel 18 EUF-fördraget, undantagslöst och automatiskt utesluta alla medborgare från andra medlemsstater som uppehåller sig i eller är bosatta där från tillämpningsområdet, oavsett vad de har för anknytning till den staten (punkt 59). Domstolen menade också att andra brister i den nationella lagstiftningen som innebär att utländska domar endast kan verkställas avseende egna medborgare, och inte andra unionsmedborgare, inte kan motivera en särbehandling vid genomförandet av artikel 4.6 (punkt 49).

Av artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet framgår att den verkställande rättsliga myndigheten får vägra att verkställa en europeisk arresteringsorder om den verkställande medlemsstaten "åtar sig" att verkställa den aktuella frihetsberövande påföljden. I dom *Popławski I* påpekade EU-domstolen att varje vägran att verkställa en europeisk arresteringsorder förutsätter ett verkligt åtagande från den verkställande medlemsstatens sida att verkställa den aktuella påföljden och det räcker inte att den medlemsstaten förklara sig vara "beredd" att ta över verkställigheten (punkt 22). Av detta åtagande följer vidare att varje vägran att överlämna ska föregås av en kontroll av den verkställande rättsliga myndigheten av möjligheten att verkställa påföljden i enlighet med den nationella lagstiftningen och saknas en sådan möjlighet ska den europeiska arresteringsordern verkställas (samma punkt). I annat fall finns en risk att den eftersökte undgår straff, vilket inte kan anses vara förenligt med rambeslutet (punkt 23). Ett införlivande av artikel 4.6 som innebär att det faktiska övertagandet av verkställigheten inte är garanterat vid tidpunkten för vägran och utan att det är möjligt att ifrågasätta denna vägran om det i ett senare skede visar sig vara omöjligt att överta verkställigheten är inte förenligt med rambeslutet (punkt 24, jfr även generaladvokatens förslag till avgörande i samma mål, EU:C:2017:116, punkter 56–62).

Med hänsyn till EU-domstolens dom *Popławski I* och den hänskjutande domstolens kompletterande frågor slog EU-domstolen fast i dom *Popławski II*, C-573/17, EU:C:2019:350 att arresteringsorderrambeslutet har inte direkt effekt och att principen om unionsrättens företräde – med hänsyn till detta – inte ålägger domstolar i en medlemsstat att underlåta att tillämpa en nationell bestämmelse som är oförenlig med en bestämmelse i rambeslutet (punkt 109). Däremot menade EU-domstolen att medlemsstaterna har en

skyldighet att tolka nationella bestämmelser konformt med rambeslutet i syfte att uppnå ett resultat som är förenligt med de ändamål som eftersträvas med rambeslutet (samma punkt). EU-domstolen pekade på att ett ändamål som eftersträvas med artikel 4.6 i rambeslutet är, utöver social återanpassning, att den eftersökte inte ska undgå straff (punkterna 103–106).

I dom Sut konstaterade EU-domstolen att artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet kan tillämpas även i de fall den gärning som den europeiska arresteringsordern avser endast kan leda till ett bötesstraff i den verkställande medlemsstaten, under förutsättning att den frihetsberövande påföljden verkligen verkställs i nämnda stat (punkt 50).

I dom I.B., C 306/09, EU:C:2010:626 tolkade EU-domstolen artiklarna 4.6 och 5.3 i arresteringsorderrambeslutet i anslutning till en utevarodom. Den eftersökte, bosatt i den verkställande medlemsstaten, hade dömts i sin utevaro till fängelse. Den europeiska arresteringsordern avsåg verkställighet av denna påföljd samtidigt som det i ordern angavs att den eftersökte hade rätt till en ny prövning efter överlämnandet. Eftersom en tillämpning av artikel 4.6 skulle innebära att den eftersökte inte kunde nyttja sin rätt till en ny prövning, ansåg EU-domstolen att den utfärdade europeiska arresteringsordern i aktuellt fall var jämförbar med en arresteringsorder för lagföring till följd att artikel 5.3 i rambeslutet kunde tillämpas (punkterna 57 och 59). Domstolen menade att denna tolkning var den enda möjliga för att underlätta den eftersöktes sociala återanpassning, vilket såväl artikel 4.6 som artikel 5.3 åsyftar (punkt 58).

EU-domstolen har preciserat tillämpningsområdet för artikel 5.3 även i andra avseenden. I dom SF tog domstolen ställning till dels vid vilken tidpunkt den eftersökte ska återföras till den verkställande medlemsstaten, dels möjligheterna för behöriga myndigheter i denna stat att anpassa den utdömda påföljden efter det att den eftersökte återförts till den staten. När det gäller tidpunkten får återförande menade EU-domstolen att ett återförande bör som huvudregel ske efter det att domen på den frihetsberövande påföljden har fått laga kraft (punkterna 53 och 54). Om ytterligare processuella förfaranden är aktuella i den utfärdande medlemsstaten, t.ex. att egendom ska förverkas, får intresset av den eftersöktes sociala återanpassning vägas mot dels behovet av att till fullo beivra de brott

som avses, dels den eftersöktes rätt att närvara och på bästa sätt försvara sig (punkterna 56 och 57). Däremot kan den utfärdande rättsliga myndigheten inte systematiskt och automatiskt kräva att skjuta upp ett återförande till dess att samtliga förfaranden har avslutats (punkt 60). När det gäller möjligheterna att anpassa den utdömda påföljden ansåg EU-domstolen att det får ske, men inom de snäva ramar som följer av artikel 8 i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder (punkt 66).

4.2.3 Behov av ändringar i europeiska och nordiska arresteringsorderlagarna med hänsyn till EU-domstolens praxis

Bedömning: De bestämmelser i europeiska arresteringsorderlagen som genomför artiklarna 4.6 och 5.3 i arresteringsorderrambeslutet bör ändras så att

- rätten ges ett utrymme för en skönsmässig bedömning om bestämmelserna ska tillämpas i det enskilda fallet,
- personkretsen utvidgas till att avse andra än svenska medborgare,
- det förtydligas att en vägran att verkställa en europeisk arresteringsorder med stöd av artikel 4.6 eller ett krav på garantier enligt artikel 5.3 innebär ett verkligt åtagande för Sverige att verkställa den frihetsberövande påföljd som avses i den europeiska arresteringsordern eller som döms ut efter ett överlämnande, och
- det förtydligas att vid överlämnande för verkställighet av en utevarodom med en rätt till förnyad prövning, bör det finnas möjlighet att med stöd av artikel 5.3 ställa upp krav på garantier om återförande.

De bestämmelser i nordiska arresteringsorderlagen som införlivar artikel 5.5 i arresteringsorderkonventionen bör i huvudsak ändras på motsvarande sätt.

Skälen för bedömningen

Vilka ändringar behövs i europeiska arresteringsorderlagen med anledning av EU-domstolens praxis?

Mot bakgrund av vad som anges i avsnitt 4.1.3 bör de bestämmelser som genomför artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet ändras för att ge rätten ett utrymme för en skönsmässig bedömning av om ett överlämnande ska beviljas utifrån de förutsättningar som anges i artikeln. Bestämmelsen i nuvarande 2 kap. 6 § europeiska arresteringsorderlagen ger inte något sådant utrymme. Visserligen innehåller andra stycket i nämnda bestämmelse ett undantag från huvudregeln, som innebär att ett överlämnande kan beviljas trots att den eftersökte är svensk medborgare och han eller hon begär att påföljden ska verkställas i Sverige. Undantaget begränsas till de fall när den eftersökte har stadigvarande vistats i den utfärdande medlemsstaten sedan minst två år vid tiden för gärningen. Andra situationer torde emellertid förekomma i vilka det också är befogat att göra undantag från huvudregeln. Ett exempel är om den eftersöktes vistelse i den utfärdande staten vid tiden för gärningen är kortare än två år, men att han eller hon därefter bor och arbetar i den utfärdande medlemsstaten i ett flertal år innan en europeisk arresteringsorder utfärdas. Ett annat exempel är om den eftersökte är bosatt sedan många år i en tredje stat och har en ringa anknytning till Sverige. I de båda nämnda fallen ska första stycket tillämpas. En skönsmässig bedömning finns det då inte något utrymme för, trots att det kan ifrågasättas om det bakomliggande syftet med bestämmelsen, dvs. den eftersöktes sociala återanpassning, uppnås genom en verkställighet i Sverige.

EU-domstolen har inte uttryckligen tagit ställning till om huruvida den verkställande rättsliga myndigheten ska ges ett utrymme för en skönsmässig bedömning vid tillämpningen av artikel 5.3 i arresteringsorderrambeslutet, förutom att bestämmelsen ska ses som ett undantag från huvudregeln i artikel 1.2 i rambeslutet och av den anledningen ska tolkas restriktivt (jfr dom SF, punkt 39). Enligt artikel 5.3 får ett överlämnande villkoras av ett krav på att den eftersökte återsänds till den verkställande medlemsstaten för att där verkställa den frihetsberövande påföljd som döms ut. Med hänsyn till bestämmelsens ordalydelse och EU-domstolens praxis är det svårt att tolka bestämmelsen på annat sätt än att den verkställande

rättsliga myndigheten bör ges ett skönsmässigt utrymme vid tillämpningen av bestämmelsen. Nuvarande reglering i 3 kap. 2 § europeiska arresteringsorderlagen ger inte rätten något sådant utrymme, oaktat undantaget i andra stycket. Ett utrymme för en skönsmässig bedömning bör därför införas.

När det sedan gäller begränsningen i 2 kap. 6 § och 3 kap. 2 § europeiska arresteringsorderlagen till svenska medborgare får det anses stå klart att uteslutandet av andra unionsmedborgare står i strid med likabehandlingsprincipen i artikel 18 EUF-fördraget (även om EU-domstolens praxis endast avsett artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet). Kommissionen har också i sin formella under rättelse, med hänvisning till EU-domstolens praxis, anfört att nämnda bestämmelser i europeiska arresteringsorderlagen strider mot denna princip (se avsnitt 3). Bestämmelserna i lagen bör av denna anledning ändras. Mot bakgrund av syftet med artiklarna 4.6 och 5.3 om den eftersöktes sociala återanpassning bör det därtill övervägas om bestämmelserna även ska omfatta andra än unionsmedborgare. Sådana överväganden görs i avsnitt 4.2.4.

Därutöver bör det i bestämmelserna som genomför artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet förtydligas att rättens beslut att vägra överlämnande innebär ett verkligt åtagande att verkställa den frihetsberövande påföljd som avses i den europeiska arresteringsordern. EU-domstolen har inte direkt uttalat sig om denna fråga i relation till artikel 5.3 i rambeslutet, men samma utgångspunkt bör gälla och av bestämmelserna som genomför denna artikel bör det på likartat sätt förtydligas att Sverige åtar sig att verkställa den frihetsberövande påföljd som kan dömas ut efter en lagföring i den utfärdande medlemsstaten.

Slutligen bör det, med hänsyn till dom I.B., i europeiska arresteringsorderlagen klargöras att rätten får kräva att den eftersökta, om övriga förutsättningar är uppfyllda, ska återföras till Sverige för att verkställa en frihetsberövande påföljd i de fall den europeiska arresteringsordern avser verkställighet av en utevarodom, samtidigt som det finns garantier om att den eftersökta har rätt till en förnyad prövning för det fall han eller hon överlämnas till den utfärdande medlemsstaten.

Medlemsstaterna är enligt EU-domstolens fasta praxis skyldiga att beakta principen om konform tolkning vilket innebär att de nationella myndigheterna och domstolarna ska så långt det är

möjligt tolka nationell rätt mot bakgrund av ordalydelsen och syftet med rambeslutet för att uppnå det resultat som eftersträvas (se bl.a. dom Popławski II, punkterna 73–76).

I målet NJA 2019 s. 377 tillämpade Högsta domstolen nämnda tolkningsprincip i fråga om en utlämning av en unionsmedborgare till ett tredjeland när det gällde förbudet om utlämning av svenska medborgare och likabehandlingsprincipen i artikel 18 i EUF-fördraget. Den prövning som gjordes var om den eftersökte utifrån sin vistelse i Sverige kunde jämföras med en svensk medborgare. Vidare har bestämmelsen i 2 kap. 6 § europeiska arresteringsorderlagen varit föremål för en konform tolkning (se beslut av den 15 maj 2020 av Hovrätten över Skåne och Blekinge i mål Ö 1505–20). I det målet prövade hovrätten på samma sätt om en unionsmedborgares vistelse i Sverige kunde uppfylla ett krav på stadigvarande bosättning här för att på så sätt kunna likställas med svensk medborgare vid tillämpningen av nämnda bestämmelse.

Konform tolkning av aktuella bestämmelser kan emellertid inte fullt ut säkerställa tillämpning i överensstämmelse med artiklarna 4.6 och 5.3 i rambeslutet och andra delar av unionsrätten, bl.a. artikel 18 i EUF-fördraget, såsom dessa bestämmelser har tolkats av EU-domstolen eller kan komma att tolkas framöver.

Sammanfattningsvis bör de bestämmelser i europeiska arresteringsorderlagen som införlivar artiklarna 4.6 och 5.3 i arresteringsorderrambeslutet ändras på så sätt att ett skönsmässigt utrymme ges för deras tillämpning, personkretsen utvidgas, en vägran eller ett uppställande av villkor medför ett verkligt åtagande att verkställa den frihetsberövande påföljd som avses i den europeiska arresteringsordern eller som kan komma att dömas ut. Därutöver bör det tydliggöras att införlivandet av artikel 5.3 även avser utevarodomar beträffande vilka den eftersökte har rätt till en ny prövning efter ett överlämnande.

Rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder

Innan det närmare övervägs om hur personkretsen bör utvidgas i de bestämmelser som genomför artiklarna 4.6 och 5.3 i arresteringsorderrambeslutet finns det anledning att beröra det EU-rättsliga samarbetet kring överförande av frihetsberövande påföljder som

regleras i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder. Detta eftersom artikel 25 i samma rambeslut anger att det rambeslutet gäller i tillämpliga delar när en verkställighet ska ske i den verkställande medlemsstaten med stöd av artiklarna 4.6 och 5.3 i arresteringsorderrambeslutet.

Samarbetet enligt rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder vilar på principen om ömsesidigt erkännande. Den verkställande medlemsstaten ska som huvudregel godta att verkställigheten överförs till den staten och endast i undantagsfall ska ett överlämnande vägras. Det övergripande syftet med rambeslutet är att ett överförande av verkställigheten ska underlätta den dömdes sociala återanpassning (artikel 3.1).

Om den utfärdade myndigheten är övertygad om att den dömdes sociala återanpassning underlättas av ett överförande, ska myndigheten sända över domen till den verkställande myndigheten (artikel 4.2). I vissa fall får en dom sändas över utan den verkställande myndighetens medgivande. Det får ske om den dömden är medborgare i den verkställande medlemsstaten och antingen är bosatt i den staten eller till följd av domen kommer att avvisas eller utvisas dit efter verkställighet av påföljden (artikel 4.1 a och b). I dessa två fall anses anknytningen till den verkställande medlemsstaten generellt vara så stark att det presumeras att den sociala återanpassningen underlättas vid ett överförande (jfr prop. 2014/15:29 s. 57–58). Den verkställande myndigheten får inte heller ifrågasätta den utfärdande myndighetens bedömning om att den sociala återanpassningen underlättas.

En dom kan vidare sändas över, utan den verkställande myndighetens medgivande, om den dömden är bosatt i den verkställande medlemsstaten sedan fem år och det bedöms att personen i fråga kommer att få behålla sin uppehållsrätt eller sitt permanenta uppehållstillstånd där (artikel 4.7 a) eller om den dömden är medborgare i nämnda stat och artikel 4.1 a eller b inte är tillämplig (artikel 4.7 b). Detta förutsätter dock att såväl den utfärdande som den verkställande medlemsstaten i en förklaring har angett att något medgivande inte behövs för att sända över domen i dessa fall. Det ska noteras att artikel 4.7 a omfattar även andra medborgare än unionsmedborgare. Sverige har i en förklaring angett att något medgivande för att sända över en dom inte behövs i de fall som avses i artikel 4.7 a, men däremot har en sådan förklaring inte avgetts avseende

artikel 4.7 b (se prop. 2014/15:29 s. 60 och 166). För dessa och övriga fall krävs den verkställande myndighetens medgivande (artikel 4.1 c).

Aktuella bestämmelser i artikel 4 i rambeslutet har genomförts i 2 kap. 1 § första stycket 3 och 2 § samt 3 kap. 2 § europeiska verkställighetslagen.

Bör ändringarna i de bestämmelser som genomför artikel 4.6 och 5.3 i arresteringsorderrambeslutet överensstämma med motsvarande regler i europeiska verkställighetslagen?

En tillämpning av artiklarna 4.6 och 5.3 i arresteringsorderrambeslutet respektive artikel 4 i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder har samma huvudsakliga syfte. En verkställighet av den aktuella påföljden i nämnda stat ska underlätta den berörda personens sociala återanpassning.

Med anledning härav och artikel 25 i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder skulle ett alternativ kunna vara att de bestämmelser i europeiska arresteringsorderlagen och europeiska verkställighetslagen som införlivar nämnda artiklar blir likalydande. Förutsättningarna för att tillämpa de bestämmelser som genomför artiklarna 4.6 och 5.3 i arresteringsorderrambeslutet blir enligt detta alternativ desamma som för att sända över en dom på frihetsberövande påföljd till Sverige enligt europeiska verkställighetslagen. Oavsett vilket regelverk som tillämpas, kommer samma krav att gälla.

Vid en första anblick kan en sådan ordning synas tilltalande, särskilt för dem som ska tillämpa bestämmelserna. Samtidigt finns det andra omständigheter att beakta som kan tala mot en sådan lösning. Även om de aktuella bestämmelserna i de två rambesluten syftar till att underlätta den eftersöktes sociala återanpassning är det övergripande tillämpningsområdet och syftet för respektive rambeslut i huvudsak olika (jfr generaladvokatens förslag till avgörande i mål Sut, C-514/17, EU:C:2018:672, punkterna 37–40).

Arresteringsorderrambeslutet huvudsakliga syfte är att överlämna en misstänkt eller dömd person, ofta med tvång, från en medlemsstat till en annan för att undvika att den berörda personen undgår straff. Huvudregeln är att den eftersökta ska överlämnas till den utfärdande medlemsstaten och endast i undantagsfall ska ett

överlämnande vägras eller ett krav på garantier ställas upp (se t.ex. dom Popławski I, punkt 19 och dom SF, punkterna 39 och 40). Artikel 4.6 avser en viss personkrets, dvs. personer som uppehåller sig i, är medborgare eller är bosatta i den verkställande medlemsstaten. Dessa begrepp tolkas enhetligt inom unionen och en medlemsstat får inte ge dessa begrepp en större räckvidd än den som följer av en sådan tolkning (se dom Kozłowski, punkterna 41–43). En medlemsstat kan däremot begränsa innebörden av dessa begrepp, oaktat syftet att underlätta den eftersöktes sociala återanpassning, eftersom det förstärker det system som införts genom rambeslutet (se dom Sut, punkterna 43–46). De uttalanden EU-domstolen har gjort i domarna Kozłowski och Sut avser visserligen artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet, men motsvarande utgångspunkter torde även få gälla artikel 5.3 i rambeslutet.

Det huvudsakliga syftet med rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder är, som nämns ovan, att underlätta dömdes återanpassning till ett laglydigt leverne efter det att han eller hon avtjänat sitt straff. Den dömdes sociala återanpassning är således det huvudsakliga fokuset till skillnad från arresteringsorderrambeslutet och om en dom sänds över till den verkställande medlemsstaten är också utgångspunkten att ett överförande ska ske. En annan väsentlig skillnad är att en medlemsstat när den införlivar artikel 4.1 a och b i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder inte kan begränsa den personkrets som anges i dessa bestämmelser. Tvärtom kan den kretsen utvidgas i enlighet med artikel 4.1 c och 4.7 i nämnda rambeslut så länge den grundläggande förutsättningen om social återanpassning uppfylls. För artiklarna 4.6 och 5.3 i arresteringsorderrambeslutet gäller som nämns ovan det motsatta, personkretsen kan inte utvidgas men däremot begränsas.

Mot nämnda bakgrund bör de bestämmelser som genomför artiklarna 4.6 och 5.3 i arresteringsorderrambeslutet inte innehålla ytterligare kriterier som avviker från nämnda artiklar, eftersom det kan leda till en tillämpning som avviker från den enhetliga och självständiga tolkning som EU-domstolen hittills har gjort och som den framöver kan komma att göra. Det kan i sin tur leda till ytterligare behov av ändringar i europeiska arresteringsorderlagen, vilket bör undvikas. Dessa bestämmelser bör därför inte överensstämma

med de bestämmelser som genomför artikel 4 i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder.

Vilka ändringar behövs i nordiska arresteringsorderlagen?

Mot bakgrund av EU-domstolens praxis och bedömningen ovan om de ändringar som behövs i europeiska arresteringsorderlagen, bör bestämmelsen som införlivar artikel 5.5 i arresteringsorderkonventionen ändras på motsvarande sätt. Rätten bör ges ett utrymme för en skönsmässig bedömning om huruvida ett överlämnande ska beviljas eller inte. Det undantag som föreskrivs i 2 kap. 6 § andra stycket nordiska arresteringsorderlagen, som är likalydande med undantaget i 2 kap. 6 § andra stycket europeiska arresteringsorderlagen är inte tillräckligt för att ge detta skönsmässiga utrymme.

En skillnad i förhållande till regleringen i europeiska arresteringsorderlagen är att i 2 kap. 6 § tredje stycket nordiska arresteringsorderlagen finns ett utrymme för att vägra överlämnande avseende en utländsk medborgare som vid tiden för gärningen sedan minst två år har stadigvarande vistats i Sverige. Vistelsekravet är emellertid inte alltid rätt utgångspunkt för att bedöma om verkställighet ska i Sverige eller inte, särskilt inte om den eftersökte varit bosatt i Sverige under flera år när frågan om överlämnande ska avgöras, men däremot inte vistats i Sverige i två år före gärningen. I dessa fall ska överlämnande beviljas oavsett den eftersöktes anknytning till Sverige. Bestämmelsen bör därför ändras, oaktat tredje stycket.

Av samma skäl som anges ovan beträffande arresteringsorderrambeslutet bör de bestämmelser som införlivar artikel 5.5 i arresteringsorderkonventionen omfatta samma personkrets som anges i nämnda artikel och rättens beslut att vägra överlämnande ska innebära ett faktiskt åtagande att verkställighet sker här. Slutligen kan påtalas de fördelar som finns om regleringen i de båda arresteringsorderlagarna är likalydande så länge det inte finns starka skäl för särlösningar.

I artikel 6 i arresteringsorderkonventionen finns en bestämmelse som motsvarar artikel 5.3 i arresteringsorderrambeslutet. Som anges i avsnitt 4.2.1 har den förstnämnda bestämmelsen inte införlivats i nordiska arresteringsorderlagen. De förslag till ändringar i de

bestämmelser som införlivar artikel 5.3 i arresteringsorder-rambeslutet behöver således inte övervägas vad gäller artikel 6 i arresteringsorderkonventionen. Däremot bör en ändring göras i 2 kap. 14 § europeiska verkställighetslagen när en nordisk arresteringsorder har utfärdats i Sverige (se avsnitt 5.2).

4.2.4 Överlämnande för straffverkställighet

Förslag: Om den europeiska eller nordiska arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd, ska rätten få besluta om att påföljden ska verkställas i Sverige om

- den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige,
- den eftersöktes sociala återanpassning underlättas om verkställighet sker i Sverige, och
- den eftersökte är svensk medborgare, bosatt i Sverige eller uppehåller sig i Sverige.

Om rätten beslutar att den frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige får ett överlämnande inte beviljas. Ett beslut om att den frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige ska meddelas även om den utfärdande medlemsstaten motsätter sig att verkställigheten sker i Sverige.

Skälen för förslagen

En vägran att överlämna den eftersökte för verkställighet av en frihetsberövande påföljd innebär ett åtagande från Sverige att påföljden verkställs

EU-domstolen har tydligt klargjort, bl.a. i dom Popławski I (punkterna 22 och 24) att en vägran att verkställa en europeisk arresteringsorder enligt artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet innebär ett faktiskt åtagande från den verkställande medlemsstaten att verkställa den frihetsberövade påföljden som arresteringsordern avser. En vägran ska föregås av en kontroll att påföljden verkligen kan verkställas i enlighet med den nationella lagstiftningen. EU-domstolen vill undvika att ett överlämnande först vägras och det

därefter visar sig att den frihetsberövande påföljden av någon anledning inte kan verkställas i den verkställande medlemsstaten och att beslutet om att vägra överlämnande då inte kan omprövas.

Enligt 2 kap. 6 § europeiska arresteringsorderlagen får överlämnande inte beviljas om den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige. Vidare anges i 7 kap. 1 § första stycket samma lag att i dessa fall tillämpas europeiska verkställighetslagen, med undantag för 3 kap. 1–5 §§ i den lagen. Med stöd av nämnda lag ska Kriminalvården meddela en verkställbarhetsförklaring enligt 3 kap. 9 § som innebär att den utländska påföljden ska verkställas i Sverige. Myndigheten ska däremot inte pröva om förutsättningar finns för verkställighet i Sverige eftersom den frågan har rätten – indirekt – redan tagit ställning till när den vägrade överlämnande (se prop. 2014/15:29 s. 150–151).

Nämnda reglering torde i huvudsak vara i linje med EU-domstolens praxis om att en vägran att överlämna den eftersökte innebär ett faktiskt åtagande att verkställa den utdömda frihetsberövande påföljden. Det åtagandet bör emellertid kunna göras lite tydligare. I stället för att rätten enligt 2 kap. 6 § vägrar överlämnande bör den i stället, om förutsättningarna är uppfyllda, besluta att den frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige. I direkt anslutning till detta beslut bör rätten, som en konsekvens härav, besluta om att överlämnande inte beviljas (jfr 2 kap. 3 § 2). Förslagen leder till vissa följdändringar i 7 kap. 1 § första stycket. Med dessa ändringar framgår det tydligt att Sverige åtar sig att verkställa den frihetsberövande påföljden.

Av samma skäl som ovan bör motsvarande justeringar göras i förhållande till 2 kap. 6 § nordiska arresteringsorderlagen, dvs. i stället för att rätten vägrar överlämnande, beslutar den i stället att den frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige. Justeringarna leder till vissa följdändringar i 6 kap. 1 § nordiska arresteringsorderlagen.

Ska verkställighet ske i Sverige även om den utfärdande myndigheten motsätter sig en sådan verkställighet?

Som nämns i avsnitt 4.2.1 genomför 7 kap. 1 § europeiska arresteringsorderlagen artikel 25 i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder (se även prop. 2014/15:29 s. 149–151).

I andra stycket i nämnda paragraf anges att om den utfärdande medlemsstaten motsätter sig att verkställigheten överförs ska en verkställbarhetsförklaring inte beslutas. I förarbetena motiverades undantaget med att om den utfärdande myndigheten motsätter sig en verkställighet i Sverige, ska detta respekteras (se prop. 2003/04:7 s. 203). Det kan bero på att den utfärdande myndigheten inte accepterar en verkställighet i Sverige på grund av svenska regler om villkorlig frigivning eller påföljden kan komma att anpassas. Eftersom rättsens beslut att vägra överlämnande inte omprövas, vid en tillämpning av aktuell bestämmelse, resulterar det i att den eftersökte inte kommer att verkställa påföljden, varken i Sverige eller i den utfärdande medlemsstaten så länge han eller hon stannar kvar i Sverige. Det kan noteras att vid europeiska arresteringsorderlagens tillkomst tillämpades inte europeiska verkställighetslagen utan internationella verkställighetslagen, vilket samarbete förutsatte båda staters samtycke till ett överförande. Bestämmelsen i 7 kap. 1 § andra stycket europeiska arresteringsorderlagen ändrades dock inte i sak när europeiska verkställighetslagen infördes (se prop. 2014/15:29 s. 151).

Frågan är om 7 kap. 1 § andra stycket europeiska arresteringsorderlagen är förenlig med EU-domstolens tolkning av artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet och artikel 25 i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder när det gäller den verkställande medlemsstatens åtagande att verkställa den frihetsberövande påföljden. Ska det godtas att den utfärdande medlemsstaten motsätter sig verkställighet i Sverige? Vid en första anblick kan det tyckas självklart att den utfärdande medlemsstatens uppfattning ska respekteras, även med beaktande av de konsekvenser som uppstår.

När ett överlämnande vägras med stöd av artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet och ett överförande av verkställigheten aktualiseras, ska rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder tillämpas, vilket följer av artikel 25 i nämnda rambeslut. Enligt detta rambeslut är den utfärdande myndigheten inte skyldig att sända över en dom till en annan medlemsstat för att den utdömda frihetsberövande påföljden ska verkställas där (artikel 4.2 och 4.5). Innebörden av artikel 25 är emellertid att rambeslutet ska endast tillämpas så länge det är förenligt med arresteringsorderrambeslutet. EU-domstolen har klargjort att artikel 25 i rambeslutet

om verkställighet av frihetsberövande påföljder inte kan påverka vare sig räckvidden eller formerna för tillämpningen av det skäl till att vägra som anges i artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet (se dom Sut, punkt 48). Nämnade artikel har således företrädre framför bestämmelserna i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder.

Det går således att hävda att den utfärdande myndighetens veto mot verkställighet i Sverige enligt 7 kap. 1 § andra stycket europeiska arresteringsorderlagen påverkar och begränsar möjligheterna att tillämpa 2 kap. 6 § samma lag, dvs. i strid mot vad som avses enligt artikel 25 i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder eftersom konsekvensen blir att påföljden inte verkställs. EU-domstolen har vid sin tolkning av artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet tydligt angett att tillämpningen av bestämmelsen inte får leda till att den eftersökte undgår straff (se bl.a. dom Popławski II, punkt 82). Vidare har domstolen menat att intresset av att den eftersökte får verkställa straffet i en miljö som bäst gynnar hans eller hennes sociala återanpassning är inte endast ett intresse för inblandade medlemsstater och den eftersökte själv, utan för hela unionen (se dom SF, punkt 51).

I sitt förslag till avgörande i mål Popławski II, EU:C:2018:957 har generaladvokaten tydliggjort, bl.a. efter en tolkning av artikel 25 i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder, att den utfärdande medlemsstaten inte kan obstruera eller förhindra att verkställighet av den frihetsberövande påföljden verkställs i den verkställande medlemsstaten, t.ex. genom att vägra sända över domen (punkterna 91–100).

Innebörden av artikel 25 i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder torde – mot bakgrund av EU-domstolens praxis – vara klar. Tillämpningen av sistnämnda rambeslut får inte på något sätt omöjliggöra eller försvåra en tillämpning av artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet. Som har påpekats av generaladvokaten i sitt förslag till avgörande i mål Popławski II, vore det paradoxalt om den utfärdande medlemsstaten kan åberopa rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder, vars syfte är att gynna den dömdes sociala återanpassning, för att hindra en tillämpning av artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet, vars syfte är detsamma (punkt 96). Samarbetet mellan medlemsstaterna bygger på ett ömsesidigt förtroende och om den verkställande rättsliga

myndigheten anser att den sociala återanpassningen gynnas genom en verkställighet av den frihetsberövande påföljden där, får förutsättas att den utfärdande medlemsstaten godtar en sådan bedömning. Att sistnämnda stat skulle ha en sorts veto om huruvida artikel 4.6 ska kunna tillämpas eller inte kan inte ha åsyftats. Vägransgrunden skulle i så fall förlora sin betydelse.

En verkställighet i Sverige av den frihetsberövande påföljd som den europeiska arresteringsordern avser, efter det att rätten har vägrat överlämnande, ska således inte hindras av att den utfärdande medlemsstaten motsätter sig att en sådan verkställighet sker här. Bestämmelsen i 7 kap. 1 § andra stycket europeiska arresteringsorderlagen bör därför tas bort. Det får helt enkelt förutsättas att den utfärdande myndigheten samarbetar med svenska myndigheter och bl.a. sänder över domen och det intyg som ska bifogas (se 3 kap. 6 § europeiska verkställighetslagen).

I mål AR, C-179/22, har den hänskjutande domstolen uttryckligen ställt frågan om en tillämpning av artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet kräver den utfärdande medlemsstatens samtycke. Förvisso går det inte att utesluta att EU-domstolen kommer fram till att ett sådant samtycke krävs, men domstolens tidigare praxis får anses peka på det motsatta. Om det visar sig att EU-domstolen godtar att den utfärdande medlemsstatens samtycke krävs är det inget som hindrar att bestämmelsen i 7 kap. 1 § andra stycket europeiska arresteringsorderlagen kvarstår.

Enligt 6 kap. 1 § första stycket nordiska arresteringsorderlagen ska Kriminalvården inte besluta om överförande av verkställigheten till Sverige om den utfärdande staten motsätter sig det. Av de skäl som anförts ovan angående motsvarande reglering i europeiska arresteringsorderlagen bör det undantaget tas bort. När det gäller samarbetet mellan de nordiska staterna är det dessutom svårt att se att behöriga myndigheter i dessa stater skulle obstruera om en svensk domstol anser att den frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige.

Rätten ska ges ett utrymme för en skönsmässig bedömning om den frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige

För att leva upp till EU-domstolens praxis om att vägransgrunderna i artikel 4 i arresteringsorderrambeslutet är fakultativa, dvs. den

verkställande rättsliga myndigheten ska ges ett utrymme för en skönsmässig bedömning om en vägransgrund ska tillämpas i ett enskilt fall (se avsnitt 4.1.2), bör de bestämmelser som genomför artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet utformas på så sätt att rätten *får* besluta om att den aktuella frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige. Det innebär att även om förutsättningarna i och för sig uppfylls för att besluta om verkställighet i Sverige, har rätten efter beaktande av samtliga omständigheter i det enskilda ärendet en möjlighet att ändå bevilja ett överlämnande.

Motsvarande ändringar bör göras i nordiska arresteringsorderrambeslutet.

De närmare förutsättningarna för att verkställighet ska få ske i Sverige

Som har konstaterats i avsnitt 4.2.3 bör de närmare förutsättningarna för att rätten ska få besluta om verkställighet av den frihetsberövande påföljden i Sverige ansluta sig till begrepp och begränsningar som finns i 4.6 i arresteringsorderrambeslutet och EU-domstolens tolkning av artikeln.

Inledningsvis bör det krävas att den eftersökta begär att verkställigheten ska ske i Sverige. Detta gäller redan i dag. Det bör således inte bli aktuellt att mot den eftersöktes vilja besluta om verkställighet i Sverige. I stället ska den eftersökta överlämnas. Ett sådant krav – som inte nämns i artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet – får anses vara i linje med EU-domstolens praxis. Kravet är en godtagbar begränsning av möjligheten att vägra med stöd av nämnda bestämmelse eftersom kravet innebär att den eftersökta i större utsträckning kommer att överlämnas enligt huvudregeln i artikel 1.2.

Ett andra krav bör vara att en verkställighet i Sverige av den frihetsberövande påföljden bör förutsätta att den eftersöktes sociala återanpassning underlättas av en sådan verkställighet. Även om det kravet inte heller nämns i artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet är det huvudsyftet med nämnda bestämmelse (se bl.a. dom Lopes Da Silva Jorge, punkt 32). Eftersom kravet är så pass avgörande för bestämmelsens tillämpning bör det framgå av den bestämmelse som genomför artikel 4.6.

När det slutligen gäller den personkrets som bör omfattas av regleringen, bör den återspegla den som återfinns i artikel 4.6 i

arresteringsorderrambeslutet. Det innebär till att börja med att eftersökta personer som är medborgare eller bosatta i Sverige kan få verkställa den frihetsberövande påföljden i Sverige. Vidare bör även de som uppehåller sig i Sverige få den möjligheten.

Beträffande sistnämnda kategori rör det sig inte om eftersökta som tillfälligt vistas i Sverige utan begreppet bör tolkas restriktivt i linje med de krav som ställts upp av EU-domstolen, dvs. begreppet bör avse de som efter en stabil vistelse under en viss tid i Sverige har ansetts få en sådan anknytning hit som kan jämföras med en sådan anknytning som följer av att en person är bosatt här (jfr dom Kozłowski, punkt 46). Ett argument att undanta denna krets av eftersökta är att en begränsning av vägransgrunden förstärker huvudsyftet med arresteringsorderrambeslutet, dvs. att överlämnande beviljas. Samtidigt finns det en risk, om den eftersökte är medborgare i en annan medlemsstat, att en sådan reglering ifrågasätts med hänsyn till likabehandlingsprincipen i artikel 18 i EUF-fördraget. Ett införlivande av artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet får inte automatiskt och systematiskt utesluta vissa unionsmedborgare från att få verkställa påföljden i Sverige när han eller hon bl.a. uppehåller sig här (jfr dom Lopes Da Silva Jorge, punkt 59). Av nämnda skäl bör även eftersökta som uppehåller sig i Sverige omfattas av regleringen.

Likabehandlingsprincipen i artikel 18 i EUF-fördraget omfattar endast unionsmedborgare. Inget torde därför hindra att tillämpningsområdet för de bestämmelser som genomför artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet begränsas beträffande medborgare i tredje stat eller att dessa personer helt utesluts från regleringen. Dessa skulle således i större utsträckning eller undantagslöst överlämnas till den utfärdande medlemsstaten, vilket är i linje med det huvudsakliga syftet med rambeslutet. Artikel 4.6 utesluter dock inte från tillämpningsområdet eftersökta som är medborgare i en tredje stat. En sådan begränsning skulle också motverka syftet med artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet, dvs. en verkställighet ska ske i den stat som bäst gynnar den dömdes sociala återanpassning. Även om EU-domstolen inte motsätter sig en sådan begränsning (se dom Sut, punkt 48) bör återanpassningssyftet dock väga tyngst. Om den eftersöktes sociala återanpassning gynnas av att verkställighet sker i Sverige, oavsett vilket medborgarskap den eftersökte har, bör rätten således ha en möjlighet att besluta om en sådan verkställighet.

En reglering som innebär att en verkställighet sker i den utfärdande medlemsstaten, som inte gynnar den eftersökte eller till och med missgynnar honom eller henne, bör undvikas. EU-domstolen har också konstaterat att en dömd persons sociala återanpassning är av vikt för hela unionen (dom SF, punkt 51).

Motsvarande förutsättningar bör gälla när rätten ska ta ställning till om den frihetsberövande påföljden som den nordiska arresteringsordern avser ska verkställas i Sverige. Den eftersökte ska begära att den frihetsberövande påföljden verkställs i Sverige och en sådan verkställighet ska gynna hans eller hennes sociala återanpassning. Vidare ska personkretsen avse eftersökta personer som är svenska medborgare, är bosatta eller uppehåller sig i Sverige.

Föreslagna ändringar leder till att vissa följdändringar i förordningen (2003:1179) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder och förordningen (2012:565) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder behöver göras.

Sammanfattning

De bestämmelser som införlivar artikel 4.6 i arresteringsorder-rambeslutet och artikel 25 i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder bör ändras på följande sätt.

Rätten bör ges ett utrymme för en skönsmässig bedömning om den frihetsberövande påföljden som den europeiska arresteringsordern avser ska verkställas i Sverige. För det bör krävas att den eftersökte begär att verkställigheten ska ske i Sverige. Vidare bör krävas att den dömdes sociala återanpassning gynnas av att verkställigheten sker här. Den personkrets som bör omfattas av bestämmelsen är svenska medborgare eller eftersökta som är bosatta eller uppehåller sig i Sverige. Detta bör regleras i nuvarande 2 kap. 6 § europeiska arresteringsorderlagen. Om rätten beslutar om att påföljden ska verkställas i Sverige, ska rätten, som en konsekvens härav besluta om att överlämnande inte får beviljas, vilken bestämmelse bör tas in i 2 kap. 3 § samma lag. Ändringarna leder till att vissa följdändringar i 7 kap. 1 § första stycket europeiska arresteringsorderlagen och i förordning behöver göras. Slutligen bör

bestämmelsen i 7 kap. 1 § andra stycket europeiska arresteringsorderlagen tas bort.

Motsvarande ändringar bör göras i 2 kap. 6 § nordiska arresteringsorderlagen.

4.2.5 Överlämnande för lagföring

Förslag: Om den europeiska arresteringsordern avser lagföring, ska rätten få besluta om att den frihetsberövande påföljden som kan komma att dömas ut i den utfärdande medlemsstaten ska verkställas i Sverige om

- den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige,
- den eftersöktes sociala återanpassning underlättas av om verkställighet sker i Sverige, och
- den eftersökte är svensk medborgare eller bosatt i Sverige.

Ett beslut om överlämnande ska i dessa fall villkoras av att den utfärdande myndigheten lämnar garantier för att den eftersökte återförs till Sverige för en sådan verkställighet.

Beslut om verkställighet i Sverige ska få meddelas och krav på garantier om återförande ska få ställas upp om den europeiska arresteringsordern avser verkställighet av en utevarodom och den utfärdande myndigheten har bekräftat att den eftersökte har rätt till en ny prövning efter det att han eller hon överlämnas.

Skälen för förslagen

Krav på villkor om återförande av den eftersökte innebär ett åtagande från Sverige att den frihetsberövande påföljden verkställs

Som har angetts i avsnitt 4.2.3 bör det i de bestämmelser som genomför artikel 5.3, med hänsyn till EU-domstolens praxis, tydligt framgå vid överlämnande för lagföring att Sverige, efter det att den eftersökte återförs hit, åtar sig att verkställa den frihetsberövande påföljd som har dömts ut i den utfärdande medlemsstaten (jfr dom Popławski I, punkt 22).

Enligt 3 kap. 2 § europeiska arresteringsorderlagen får överlämnande av en svensk medborgare för lagföring beviljas endast om den utfärdande myndigheten lämnar garantier för att den eftersökte återförs till Sverige för verkställighet av de frihetsberövande påföljd som har dömts ut. Lämnas inga garantier får enligt 2 kap. 3 § 2 ett överlämnande inte beviljas. Slutligen stadgas i 7 kap. 1 § första stycket i samma lag att i dessa fall tillämpas europeiska verkställighetslagen, med undantag för 3 kap. 1–5 §§ i den lagen. Med stöd av nämnda lag ska Kriminalvården meddela en verkställbarhetsförklaring enligt 3 kap. 9 § som innebär att den utländska påföljden ska verkställas i Sverige. Myndigheten ska däremot inte pröva om förutsättningar finns för verkställighet i Sverige eftersom den frågan har rätten – indirekt – redan tagit ställning till när den beslutade om överlämnande på villkor om återförande (se prop. 2014/15:29 s. -151).

Nämnda reglering torde indirekt innebära ett åtagande att verkställa den utdömda frihetsberövande påföljden efter det att den eftersökte har återförts till Sverige. Åtagandet bör, på samma sätt som vid en vägran om överlämnande enligt 2 kap. 6 europeiska arresteringsorderlagen, emellertid kunna göras lite tydligare. I stället bör rätten, om förutsättningarna är uppfyllda, dels besluta om att den frihetsberövande påföljd som kan komma att dömas ut ska verkställas i Sverige, dels villkora ett överlämnande med att den utfärdande myndigheten garanterar ett återförande. Lämnas inte sådana garantier får rätten, som en konsekvens härav, besluta om att överlämnande inte beviljas (se 2 kap. 3 § 2 europeiska arresteringsorderlagen). Förslagen leder till att det behöver ske vissa följdändringar i 7 kap. 1 § första stycket europeiska arresteringsorderlagen. Med dessa ändringar framgår det tydligt att Sverige åtar sig att verkställa den aktuella frihetsberövande påföljden som kan komma att dömas ut.

Rätten ska ges ett utrymme för skönsmässig bedömning om den frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige

EU-domstolen har i sin praxis varit tydlig med att vägransgrunderna i artikel 4 i arresteringsorderrambeslutet är fakultativa, dvs. den verkställande rättsliga myndigheten ska ges ett utrymme för en skönsmässig bedömning om en vägransgrund ska tillämpas i ett

enskilt fall (se avsnitt 4.1.2). Domstolen har inte uttalat detsamma när det gäller artikel 5.3 i rambeslutet men däremot angett att bestämmelsen ska ses som ett undantag från huvudregeln om överlämnande enligt artikel 1.2 och av den anledningen ska tolkas restriktivt (jfr dom SF, punkt 39). I artikel 5.3 anges också att ett överlämnade *får*, och inte *ska*, villkoras av ett återförande av den eftersökte.

Bestämmelsen i 3 kap. 2 § första stycket europeiska arresteringsorderlagen ger inget utrymme för en sådan skönsmässig bedömning. Visserligen anges i andra stycket ett undantag från huvudregeln, som motsvarar undantaget i 2 kap. 6 § andra stycket (se avsnitt 4.2.4). Undantaget innebär att ett överlämnande kan beviljas, utan krav på garantier, trots att den eftersökte är svensk medborgare och han eller hon begär att påföljden ska verkställas i Sverige. Som påpekas i avsnitt 4.2.4 torde det finnas andra situationer, i vilka det också är befogat att göra undantag från huvudregeln, t.ex. om den svenske medborgaren inte alls har någon anknytning till Sverige utan till ett tredjeland. I dessa fall finns ingen möjlighet för rätten att göra en skönsmässig bedömning om huruvida överlämnande ska beviljas med krav på garantier om återförande eller inte.

Mot denna bakgrund bör bestämmelsen som införlivar artikel 5.3 i arresteringsorderrambeslutet utformas så att rätten, om övriga förutsättningar är uppfyllda, får besluta om att den frihetsberövande påföljd som kan komma att dömas ut efter ett överlämnande ska verkställas i Sverige. Det innebär att även om förutsättningarna i och för sig uppfylls för att besluta om verkställighet i Sverige, har rätten efter beaktande av samtliga omständigheter i det enskilda fallet en möjlighet att ändå bevilja överlämnande utan några krav på garantier om återförande.

De närmare förutsättningarna för att verkställighet ska få ske i Sverige

Förutsättningarna för att rätten ska få besluta om att den frihetsberövande påföljden, som kan komma att dömas ut i den utfärdande medlemsstaten, ska verkställas i Sverige bör i huvudsak motsvara dem som gäller när rätten beslutar, med stöd av artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet, att en redan utdömd frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige (se avsnitt 4.2.4).

Inledningsvis bör det krävas att den eftersökte begär att verkställigheten ska ske i Sverige. Detta gäller redan i dag. Det bör således inte bli aktuellt att mot den eftersöktes vilja besluta om verkställighet i Sverige utan i dessa fall ska överlämnande beviljas utan krav på garantier om återförande. Ett sådant krav får anses vara i linje med rambeslutet eftersom det innebär att den eftersökte i större utsträckning kommer att överlämnas enligt huvudregeln i artikel 1.2.

Ett andra krav bör vara att en verkställighet i Sverige av den frihetsberövande påföljden bör förutsätta att den eftersöktes sociala återanpassning underlättas av en sådan verkställighet. Även om det kravet inte anges uttryckligen i artikel 5.3 i arresteringsorder-rambeslutet är det huvudsyftet med nämnda bestämmelse (se bl.a. dom SF, punkt 48). Eftersom kravet är så pass avgörande för bestämmelsens tillämpning bör det framgå av den bestämmelse som införlivar artikel 5.3.

När det slutligen gäller den personkrets som bör omfattas av regleringen, bör den återspegla den som återfinns i artikel 5.3 i arresteringsorderrambeslutet. Det innebär att eftersökta personer som är medborgare eller bosatta i Sverige kan få verkställa den frihetsberövande påföljden i Sverige. Däremot bör inte de som uppehåller sig i Sverige omfattas av regleringen eftersom den personkretsen inte anges i artikel 5.3.

Av samma skäl som anförs i avsnitt 4.2.4 bör regleringen omfatta tredjelandsmedborgare som är bosatta i Sverige. En sådan lösning lever också bäst upp till det huvudsakliga syftet med artikel 5.3, dvs. att en verkställighet i Sverige gynnar den eftersöktes sociala återanpassning, vilket också ligger i hela unionens intressen (se dom SF, punkt 51).

Ändringarna leder även till att det behöver göras vissa följdändringar i förordningen (2003:1179) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

Överlämnande för verkställighet av en utevarodom

Ett överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder får ske för verkställighet av en frihetsberövande påföljd som har dömts ut efter en förhandling där den eftersökte inte var personligen närvarande

om det framgår av den europeiska arresteringsordern att den eftersöktes processuella rättigheter har beaktats (jfr 2 kap. 3 § 6 europeiska arresteringsorderlagen). Det innebär i praktiken att det anges i arresteringsordern, t.ex. att den eftersökte har delgivits och informerats om förhandlingen på ett visst angivet sätt.

När en europeisk arresteringsorder avser en eftersökt person som är dömd för brott i sin utemålsstat kan han eller hon i vissa fall ha rätt till en ny prövning i den utfärdande staten (se artikel 4a.1 c i arresteringsorderrambeslutet).

EU-domstolen har i dom I.B. slagit fast att artikel 5.3 även omfattar överlämnande för verkställighet av en utemålsdom som kan bli föremål för en ny prövning efter överlämnandet och att ett sådant överlämnande kan jämföras med ett överlämnande för lagföring. Det innebär att den verkställande rättsliga myndigheten kan, om övriga förutsättningar är uppfyllda, kräva att den utfärdande rättsliga myndigheten garanterar att den eftersökte återförs till den verkställande medlemsstaten för verkställighet av den frihetsberövande påföljd som kan komma att dömas ut efter den nya prövningen.

Enligt 3 kap. 2 § europeiska arresteringsorderlagen kan ett överlämnande för lagföring villkoras av att den eftersökte återförs till Sverige för att verkställa den påföljd som dömts ut. Av bestämmelsen framgår inte att den även kan tillämpas om den europeiska arresteringsordern avser överlämnande för verkställighet av en utemålsdom i de fall den eftersökte har rätt till en ny prövning. Bestämmelsen bör därför förtydligas i detta avseende och även omfatta överlämnande för verkställighet av en utemålsdom om den utfärdande myndigheten har bekräftat att den eftersökte har rätt till en förnyad prövning efter det att han eller hon har överlämnats till den utfärdande medlemsstaten.

Sammanfattning

De bestämmelser som införlivar artikel 5.3 i arresteringsorderrambeslutet bör ändras på följande sätt.

Rätten bör ges ett utrymme för en skönsmässig bedömning om en frihetsberövande påföljd, som kan komma att dömas ut efter det att den eftersökte har överlämnats, ska verkställas i Sverige. För det bör krävas att den eftersökte begär att verkställigheten ska ske i

Sverige. Vidare bör krävas att den dömdes sociala återanpassning gynnas av att verkställigheten sker här. De som bör omfattas av bestämmelsen är svenska medborgare eller eftersökta som är bosatta i Sverige. För närvarande regleras detta i 3 kap. 2 § men enligt förslaget kommer det att regleras i den nya 2 kap. 7 § europeiska arresteringsorderlagen. Rättens beslut om överlämnande bör villkoras av att den utfärdande myndigheten garanterar ett återförande. Ändringarna leder till att vissa följdändringar behöver göras i 7 kap. 1 § första stycket europeiska arresteringsorderlagen och i förordning. Slutligen bör den nya bestämmelsen i 2 kap. 7 § även omfatta situationer då den europeiska arresteringsordern avser verkställighet av en utevarodom om det i ordern anges att den eftersökte har rätt till en ny prövning efter det att han eller hon har överlämnats.

4.2.6 Användning av tvångsmedel när rätten har beslutat om att verkställighet ska ske i Sverige

Förslag: När rätten beslutar om att den eftersökte ska verkställa den frihetsberövande påföljden som den europeiska eller nordiska arresteringsordern avser och, som en konsekvens av detta, vägrar överlämnande, ska rätten på yrkande av åklagaren kunna besluta om häktning av den eftersökte enligt bestämmelserna i europeiska verkställighetslagen utan ett föregående beslut om anhållande.

Bedömning: Några motsvarande ändringar behövs inte när den eftersökte, efter att ha överlämnats för lagföring enligt en europeisk arresteringsorder, återförs till Sverige för att verkställa den frihetsberövande påföljd som har dömts ut i den utfärdande medlemsstaten.

Skälen för förslagen och bedömningen

Nuvarande reglering om användning av tvångsmedel

I de fall rätten beslutar om att överlämnande inte får beviljas enligt 2 kap. 6 § europeiska arresteringsorderlagen för att den frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige, ska för det efter-

följande förfarandet vissa bestämmelser i europeiska verkställighetslagen tillämpas. Detsamma gäller om någon med stöd av 3 kap. 2 § europeiska arresteringsorderlagen har överlämnats från Sverige på villkor att han eller hon ska återföras hit. Detta framgår av 7 kap. 1 § första stycket i samma lag. De regler i europeiska verkställighetslagen som bland annat aktualiseras är de om användande av tvångsmedel.

Om den europeiska arresteringsordern avser överlämnande för verkställighet kommer den eftersökte i de allra flesta fallen på grund av flyktfara att vara häktad med stöd av bestämmelserna i 4 kap. 5 och 6 §§ europeiska arresteringsorderlagen. Skälen för häktning kommer ofta att finnas kvar fram till den tidpunkt rätten beslutar om att vägra överlämnande för att den utdömda påföljden ska verkställas i Sverige. När rätten med stöd av 2 kap. 6 § samma lag vägrar överlämnande finns inte längre någon rättslig grund enligt nämnda tvångsmedelsbestämmelser att hålla den eftersökte fortsatt häktad, vilket i sin tur innebär att han eller hon ska försättas på fri fot. Samtidigt torde det – med hänsyn till ”samma flyktfara” – finnas skäl för att den eftersökte är fortsatt häktad fram till dess verkställighet av den frihetsberövande påföljden har påbörjats i Sverige. Av det skälet hänvisar 7 kap. 1 § europeiska arresteringsorderlagen till 3 kap. 15 och 16 §§ europeiska verkställighetslagen som innehåller liknande tvångsmedelsbestämmelser som dem i europeiska arresteringsorderlagen. Dessa tvångsmedel kan dessutom användas utan en begäran från behörig myndighet i den utfärdande medlemsstaten. Tanken med bestämmelserna är att det inte ska uppstå ett glapp mellan den tidpunkt då det inte finns en rättslig grund att hålla den eftersökte häktad med stöd av europeiska arresteringsorderlagen och ett frihetsberövande med stöd av europeiska verkställighetslagen.

Bestämmelserna om tvångsmedel i europeiska verkställighetslagen innebär att om rätten vägrar överlämnande får åklagaren, om det finns risk att den eftersökte avviker eller på annat sätt undandrar sig verkställighet i Sverige, omedelbart anhålla den eftersökte och framställa ett häktningsyrkande enligt 3 kap. 15 och 16 §§ i samma lag. Därefter får rätten ta ställning till om häktning ska ske.

Tvångsmedelsbestämmelserna är även tillämpliga när den eftersökte med stöd av 3 kap. 2 § europeiska arresteringsorderlagen återförs till Sverige för att verkställa den frihetsberövande påföljden

som har dömts ut. Kriminalvården kommer enligt 13 § förordningen (2003:1179) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder att underrättas om när ett återförande är aktuellt. I anslutning till ett sådant återförande kan Kriminalvården kontakta åklagaren som i sin tur kan ta ställning till tvångsmedel enligt 3 kap. 15 § europeiska verkställighetslagen.

I nordiska arresteringsorderlagen finns i huvudsak motsvarande bestämmelser. När rätten har beslutat om att den frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige finns det stöd för att hålla den eftersökte frihetsberövad enligt 6 kap. 2 och 3 §§ nordiska arresteringsorderlagen. Vilken av nämnda bestämmelser som ska tillämpas i det enskilda fallet beror på vilken frihetsberövande påföljd det rör sig om. Om påföljden ska verkställas som ett fängelsestraff tillämpas tvångsmedelsbestämmelserna i 5 a–5 c §§ nordiska verkställighetslagen. Är det i fråga om överlämnande till rättspsykiatrisk vård eller slutet ungdomsvård ska bestämmelserna om tvångsmedel i 3 kap. 15 och 16 §§ europeiska verkställighetslagen tillämpas. I sistnämnda fall får således åklagaren, om det finns risk att den eftersökte avviker eller på annat sätt undandrar sig verkställighet i Sverige, omedelbart anhålla den eftersökte och framställa ett häktningsyrkande. Därefter får rätten ta ställning till om häktning ska ske. Något sådant anhållande behövs inte om det rör sig om ett fängelsestraff eftersom 5 a § nordiska verkställighetslagen bl.a. hänvisar till 24 kap. 17 § rättegångsbalken. Med stöd av sistnämnda bestämmelse kan åklagaren framställa ett yrkande om häktning utan ett föregående beslut om anhållande.

Häktning utan ett föregående beslut om anhållande

Bestämmelserna i 3 kap. 15 och 16 §§ europeiska verkställighetslagen om användande av tvångsmedel hänvisar inte till rättegångsbalken. Om rätten avser att vägra överlämnande enligt 2 kap. 6 § europeiska arresteringsorderlagen innebär det att åklagaren inte har någon möjlighet att vid sittande bord i rätten framställa ett yrkande om häktning på ny grund (jfr 24 kap. 17 § första stycket rättegångsbalken), utan ett föregående beslut om anhållande. Detta även om det är uppenbart att förutsättningarna för ett fortsatt frihetsberövande är uppfyllda.

Åklagarens beslut om anhållande verkställs av polis. Den personal från Kriminalvården som har transporterat den eftersökte, såsom häktad med stöd av europeiska arresteringsorderlagen, har inte befogenheter att verkställa åklagarens anhållningsbeslut. Om inte polis finns på plats vid förhandlingen om överlämnande finns således en risk att den eftersökte avviker.

För att undvika de olägenheter som kan uppstå bör det i stället vara möjligt för åklagaren att i linje med vad som gäller enligt 24 kap. 17 § rättegångsbalken väcka frågan om häktning direkt hos rätten utan ett föregående beslut om anhållande. Den ordningen gäller enligt nordiska arresteringsorderlagen, vid verkställighet av fängelsestraff, eftersom de tvångsmedelsbestämmelser som tillämpas hänvisar direkt rättegångsbalkens regler (se 6 kap. 2 § nordiska arresteringsorderlagen).

Däremot bör en motsvarande möjlighet om att väcka frågan om häktning direkt hos rätten utan ett föregående beslut om anhållande införas i 6 kap. 3 § nordiska arresteringsorderlagen eftersom tvångsmedelsbestämmelserna i nämnda bestämmelse också hänvisar till 3 kap. 15 och 16 §§ europeiska verkställighetslagen. Samma behov som angetts när den gäller den europeiska arresteringsordern får även anses gälla i det här fallet.

Några motsvarande ändringar behövs inte när den eftersökte med stöd av nuvarande 3 kap. 2 § europeiska arresteringsorderlagen återförs till Sverige. Åklagaren kommer i god tid underrättas om när ett återförande sker och kan då ta ställning till om den eftersökte ska anhållas och också se till att beslutet verkställs när den eftersökte anländer till Sverige. Någon risk för ett tidsglapp som beskrivs finns således inte.

4.3 Konkurrerande framställningar

Förslag: Ett överlämnande ska inte få beviljas till en viss medlemsstat om den eftersökte ska överlämnas till en annan medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge.

Skälen för förslaget: Av 2 kap. 3 § 3 europeiska arresteringsorderlagen framgår att ett överlämnande inte får beviljas om den eftersökte enligt 5 kap. 4 § samma lag ska överlämnas till en annan

medlemsstat. Bestämmelserna genomför artikel 16 i arresteringsorderrambeslutet.

En eftersökt person kan i vissa fall vara föremål för flera arresteringsorder. Det kan röra sig om såväl en eller flera europeiska arresteringsorder som en eller flera nordiska arresteringsorder. I 5 kap. 4 § finns bestämmelser om hur en prövning i dessa fall ska ske, bl.a. om en av dessa arresteringsorder är föremål för en prövning i högre rätt (första och andra styckena). Vidare anges vilka omständigheter som ska beaktas i dessa konkurrenssituationer (tredje stycket). Avgörande för bestämmelsens tillämpning är att den först inkomna arresteringsordern är en europeisk arresteringsorder. Om den först inkomna ordern är en nordisk arresteringsorder tillämpas i stället 4 kap. 6 § nordiska arresteringsorderlagen. Bestämmelsen fick sin lydelse i samband med att nordiska arresteringsorderlagen infördes (se prop. 2010/11:158 s. 101-102).

Syftet med vägransgrunden i 2 kap. 3 § 3 europeiska arresteringsorderlagen är att den ska korrespondera med 5 kap. 4 § samma lag på så sätt att den eller de – europeiska eller nordiska – arresteringsorder som inte leder till ett överlämnande ska vägras (se prop. 2003/04:7 s. 131, 174 och 194).

Att Island och Norge inte har angetts uttryckligen i 2 kap. 3 § 3 europeiska arresteringsorderlagen, när ändringar infördes i 5 kap. 4 § samma lag får antas endast ha berott på ett förbiseende (jfr prop. 2010/11:158 s. 102 och 142). Ett tillägg bör därför göras i 2 kap. 3 § 3 på så sätt att ett överlämnande inte får beviljas om den eftersökte med tillämpning av bestämmelserna i 5 kap. 4 § ska överlämnas till Island eller Norge, utöver en annan medlemsstat i Europeiska unionen.

I 2 kap. 4 § 4 nordiska arresteringsorderlagen finns en motsvarande vägransgrund om att ett överlämnande inte får beviljas om den eftersökte ska överlämnas eller utlämnas till en annan stat eller till en tribunal eller internationell domstol. Eftersom begreppet ”stat” avser såväl en medlemsstat i EU och andra nordiska stat som en stat utanför EU och Norden finns inget motsvarande behov av ändring.

4.4 Verkställighet av ett beslut om överlämnande

Förslag: Om verkställigheten av ett beslut om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder eller nordisk arresteringsorder skjuts upp med hänsyn till lagföring i Sverige av en annan gärning än den som beslutet om överlämnande avser, ska ett sådant uppskjutande även kunna innefatta verkställigheten av den påföljd som kan komma att dömas ut med anledning av lagföringen.

Rätten ska efter sitt beslut om att skjuta upp verkställigheten enligt europeiska arresteringsorderlagen, på begäran av åklagare, få besluta om att skjuta upp verkställigheten ytterligare en tid eller om att överlämna den eftersökte på villkor om återförande.

Överlämnande på villkor om återförande enligt europeiska arresteringsorderlagen ska inte få ske då anledningen till att skjuta upp verkställigheten grundar sig på starka humanitära skäl.

Skälen för förslagen

Nuvarande reglering i arresteringsorderrambeslutet och europeiska arresteringsorderlagen

I artiklarna 23 och 24 i arresteringsorderrambeslutet finns bestämmelser om när ett beslut om överlämnande ska verkställas och när en verkställighet kan skjutas upp eller förenas med villkor om återförande.

Huvudregeln enligt artikel 23.1 och 23.2 är att en verkställighet ska ske så snart som möjligt eller i vart fall inom tio dagar efter det slutliga beslutet om att överlämna den eftersökte. I två fall kan verkställigheten behöva ske vid en senare tidpunkt. Det ena fallet avser omständigheter som ligger utanför någon av de berörda medlemsstaternas kontroll som hindrar en verkställighet, t.ex. att planerade transporter inte blir av på grund av strejk (artikel 23.3). Det andra fallet rör den omständigheten att en verkställighet skulle innebära en fara för den eftersöktes liv och hälsa, dvs. humanitära skäl hindrar en verkställighet (artikel 23.4). I båda fallen ska berörda myndigheter så fort något hinder inte längre finns komma överens om en ny tidpunkt för verkställighet.

Med stöd av artikel 24.1 kan en verkställighet skjutas upp om den eftersökte ska, avseende en annan gärning än den som avses i den europeiska arresteringsordern, lagföras i den verkställande medlemsstaten eller där avtjäna ett straff som har dömts ut. I stället för att skjuta upp verkställigheten kan den eftersökte enligt artikel 24.2 tillfälligt lämnas över till den utfärdande medlemsstaten på villkor om återförande till den verkställande medlemsstaten.

Artikel 23 och 24 i arresteringsorderrambeslutet har i huvudsak införlivats i 6 kap. 1 och 2 §§ europeiska arresteringsorderlagen.

Huvudregeln om verkställighet inom tio dagar finns i 6 kap. 1 § första stycket. Enligt andra stycket i samma paragraf får rätten i samband med beslutet om överlämnande bestämma att verkställigheten ska ske vid en viss senare tidpunkt dels om det behövs för att den eftersökte ska kunna lagföras i Sverige eller, om dom redan fallit, här avtjäna en påföljd som bestämts för en annan gärning än den som beslutet om överlämnande avser (punkt 1), dels om det finns starka humanitära skäl (punkt 2). I stället för att skjuta upp verkställigheten enligt andra stycket får rätten enligt tredje stycket besluta att överlämnande får ske till den utfärdande medlemsstaten på villkor om återförande. Med stöd av 6 kap. 2 § kan åklagaren också skjuta upp verkställigheten, t.ex. på grund av att omständigheter som ligger utanför de berörda staternas kontroll hindrar ett överlämnande.

Nuvarande reglering i arresteringsorderkonventionen och nordiska arresteringsorderlagen

Bestämmelser om när ett beslut om överlämnande ska verkställas eller när en verkställighet kan skjutas upp eller förenas med villkor om återförande finns i artiklarna 19 och 20 i arresteringsorderkonventionen. De motsvarar i huvudsak artiklarna 23 och 24 i arresteringsorderrambeslutet men med några avvikelser.

Bland annat är huvudregeln enligt artikel 19.1 och 19.2 att en verkställighet ska ske så snart som möjligt eller i vart fall inom fem dagar efter det slutliga beslutet om att överlämna den eftersökte. Vidare kan enligt artikel 19.2 en verkställighet skjutas upp ytterligare fem dagar om det av särskilda skäl visar sig omöjligt att överlämna den eftersökte.

Artiklarna 19 och 20 har införlivats i 5 kap. 1 § nordiska arresteringsorderlagen. Den sistnämnda bestämmelsen avviker i viss

mån från motsvarande bestämmelse i 6 kap. 1 § europeiska arresteringsorderlagen. Förutom att en verkställighet ska ske inom fem dagar är det åklagaren som beslutar om att skjuta upp verkställigheten av beslutet om överlämnande för att den eftersökte ska avseende en annan gärning än den som den nordiska arresteringsordern avser lagföras eller verkställa en frihetsberövande påföljd. För det fall verkställigheten ska skjutas upp på grund av lagföring, krävs att lagföringen avser en gärning, för vilken är föreskrivet fängelse i två år eller mer. Ett sådant beslut kan således meddelas efter rättens beslut om överlämnande. Vidare kan, i stället för att verkställigheten av beslutet om överlämnande skjuts upp, den eftersökte tillfälligt överlämnas på villkor om återförande, men detta alternativ kan endast användas om skälet för ett uppskjutande är att den eftersökte ska lagföras eller verkställa en frihetsberövande påföljd i Sverige. Tillfälligt överlämnande kan således inte ske om skälet för uppskjutande grundar sig på humanitära skäl.

Uppskjutande av verkställigheten på grund av lagföring i Sverige – ett förtydligande

Verkställigheten av ett beslut om överlämnande kan enligt 6 kap. 1 § andra stycket 1 europeiska arresteringsorderlagen eller 5 kap. 1 § andra stycket 1 nordiska arresteringsorderlagen skjutas upp om den eftersökte ska lagföras i Sverige. Utgångspunkten är att det rör sig om en annan gärning än den som den europeiska eller nordiska arresteringsordern avser. Rör det samma gärning aktualiseras i stället vägransgrunden 2 kap. 5 § 5 i respektive lag.

I praxis råder det delade meningar om ett uppskjutande enligt förstnämnda bestämmelse även inkluderar en verkställighet av den påföljd som kan komma att dömas ut efter en sådan lagföring eller om beslutet om överlämnande måste verkställas efter avslutad lagföring.

En tolkning av aktuella bestämmelser som innebär att beslutet om överlämnande måste verkställas efter avslutad lagföring, och inte efter det att den utdömda påföljden har avtjänats, kan få icke önskvärda konsekvenser. Den påföljd som har dömts ut i Sverige efter lagföringen kommer då få verkställas efter det att den eftersökte har överlämnats till den utfärdande medlemsstaten, och där lagförts eller avtjänat en frihetsberövande påföljd. Svenska myndig-

heter, t.ex. Kriminalvården, har således ett berättigat krav på att personen i fråga återvänder till Sverige för verkställighet och det särskilt om den utfärdande myndigheten inte är villig att acceptera att den svenska påföljden verkställs i den utfärdande medlemsstaten. Rätten eller åklagaren kan emellertid inte med stöd av 6 kap. 1 § tredje stycket europeiska arresteringsorderlagen respektive 5 kap. 1 § tredje stycket nordiska arresteringsorderlagen då ställa upp villkor om återförande, dvs. att den eftersökte ska återföras till Sverige för att verkställa den påföljd som dömts ut i Sverige. Detta eftersom ett krav på återförande enligt tredje stycket i aktuella bestämmelser förutsätter att ett uppskjutande kan ske enligt respektive andra stycke, vilket enligt nämnda tolkning inte är möjligt.

Det alternativ som står till buds, om det rör sig om en frihetsberövande påföljd, är att utfärda en europeisk eller nordisk arresteringsorder för straffverkställighet. Ett sådant förfarande är avsevärt mer komplicerat och tidsödande än ett formlöst återförande enligt de villkor som ställts upp vid det tillfälliga överlämnandet. Vidare finns det ingen garanti att ett överlämnande beviljas. Om det rör sig om en frihetsberövande påföljd om mindre än fyra månader är det inte möjligt att utfärda en europeisk arresteringsorder enligt 4 § andra stycket förordningen (2003:1178) om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder. Någon sådan strafftröskel gäller dock inte enligt 4 § förordningen (2012:566) om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder. Är den utdömda påföljden en frivårdspåföljd torde det också vara svårt att få till en verkställighet i Sverige om den eftersökte inte frivilligt återvänder hit.

Av nämnda skäl bör bestämmelsen i 6 kap. 1 § andra stycket 1 europeiska arresteringsorderlagen respektive 5 kap. 1 § andra stycket 1 nordiska arresteringsorderlagen ändras så att det blir möjligt att skjuta upp verkställigheten av ett beslut om överlämnande för att den eftersökte ska lagföras i Sverige och, i förekommande fall, verkställa den påföljd som döms ut med anledning av lagföringen. Ett uppskjutande för att den utdömda påföljden även ska verkställas i Sverige måste inte ske, men möjligheten bör finnas. Även om nuvarande bestämmelser möjligen kan tolkas i enlighet med vad som föreslås är ett förtydligande i lag att föredra. Det leder också till en större enhetlighet i rättstillämpningen.

De föreslagna ändringarna måste dock vara förenliga med arresteringsorderrambeslutet och särskilt artikel 24. Detsamma gäller artikel 20 i arresteringsorderkonventionen. Några klargöranden från EU-domstolen finns inte.

När det gäller arresteringsorderrambeslutet kan dock följande framhållas. Rambeslutet är baserat på principen om ömsesidigt erkännande och huvudregeln enligt artikel 1.2 är att den eftersökte överlämnas till den utfärdande medlemsstaten. Vägransgrunderna i artiklarna 3, 4 och 4a samt möjligheterna att kräva garantier utgör undantag från denna huvudregel (se bl.a. dom SF, punkt 39). En tillämpning av artikel 24 i arresteringsorderrambeslutet utgör inte något sådant undantag eftersom den verkställande rättsliga myndigheten har beslutat om att den eftersökte ska överlämnas. Bestämmelsen innebär enbart att verkställigheten av detta beslut skjuts upp på grund av andra konkurrerande intressen. En viktig skillnad mellan artikel 24.1 och 6 kap. 1 § andra stycket 1 europeiska arresteringsorderlagen är också att enligt artikel 24.1 får en verkställighet skjutas upp *efter* det att beslut om överlämnande har fattats. Ordalydelsen av bestämmelsen kan därför inte anses hindra att verkställigheten först skjuts upp för att den eftersökte ska lagföras för en annan gärning och, när påföljden meddelas, skjuts upp ytterligare en gång till dess det utdömda straffet har avtjänats alternativt att den eftersökte överlämnas tillfälligt enligt artikel 24.2. Vidare bör syftet med artikel 24.1 vara att den verkställande medlemsstaten ska kunna avsluta de straffrättsliga förfaranden som pågår i den staten innan den eftersökte lämnas över till den utfärdande medlemsstaten (jfr dom SF, punkterna 56 och 57 om att den utfärdande medlemsstaten ska kunna slutföra sina förfaranden innan ett återförande sker med stöd av artikel 5.3 i arresteringsorderrambeslutet). Som nämnts ovan skulle en motsatt tolkning kunna leda till att en utdömd påföljd i den verkställande medlemsstaten inte kan verkställas, dvs. den eftersökte undgår ett straff. Ett sådant resultat är inte förenligt med rambeslutets syften, vilket EU-domstolen slagit fast (se dom Popławski II, punkt 82). Motsvarande resonemang kan anföras vad gäller arresteringsorderkonventionen.

Sammanfattningsvis kan varken arresteringsorderrambeslutet eller arresteringsorderkonventionen anses utgöra hinder för den reglering som föreslås i de båda arresteringsorderlagarna.

Tillfälligt överlämnande då verkställigheten skjutits upp på grund av humanitära skäl

Verkställigheten av rättsens beslut om överlämnande kan enligt 6 kap. 1 § andra stycket 2 europeiska arresteringsorderlagen skjutas upp på grund av att det finns starka humanitära skäl. Bestämmelsen motsvaras av artikel 23.4 i arresteringsorderrambeslutet.

Med hänsyn till den systematik som gäller i 6 kap. 1 § kan rätten enligt tredje stycket i nämnda bestämmelse som ett alternativ besluta om att den eftersökte ska tillfälligt överlämnas på villkor om återförande. Frågan är emellertid om denna reglering dels fyller någon egentlig funktion, dels är förenlig med arresteringsorderrambeslutet.

Om rätten konstaterar att det finns starka humanitära skäl mot en verkställighet av sitt beslut om överlämnande, blir det i viss mån inkonsekvent att rätten i samma stund, förvisso på villkor om återförande, överlämnar den eftersökte med stöd av 6 kap. 1 § tredje stycket. De aspekter som exempelvis ska beaktas är om den eftersökte på grund av sjukdom eller liknande är i ett sådant skick att en verkställighet skulle riskera personens liv eller hälsa (se prop. 2003/04:7 s. 135 och 198). Om en sådan risk konstateras är det svårt att se varför ett tillfälligt överlämnande ändå kan ske. Syftet med ett tillfälligt överlämnande på villkor om återförande torde vidare vara att den eftersökte ska återföras av någon anledning, dvs. att den åtgärd som ledde till att ett överlämnande skedde på villkor om återförande ska återupptas, t.ex. fortsatt verkställighet av ett fängelsestraff. Det är oklart vad som ska återupptas när den eftersökte återförs till Sverige efter det att tidigare konstaterats att en verkställighet skulle vara inhuman.

Regleringen torde inte heller vara förenlig med artiklarna 23 och 24 i arresteringsorderrambeslutet. Om den verkställande rättsliga myndigheten anser enligt artikel 23.4 att verkställigheten bör skjutas upp på grund av humanitära skäl, kan den inte samtidigt besluta om tillfälligt överlämnande på villkor om återförande eftersom artikel 24.2 inte hänvisar till artikel 23.4 utan endast artikel 24.1 (då skäl finns att skjuta upp verkställigheten på grund av lagföring eller verkställighet av en frihetsberövande påföljd). En utfärdande myndighet torde således på goda grunder kunna invända mot villkor om återförande enligt 6 kap. 1 § tredje stycket europeiska arresteringsorder-

lagen om det påstås att det finns starka humanitära skäl mot en verkställighet. Om det konstateras att det finns humanitära skäl mot en verkställighet ska dessa självklart beaktas, men syftet med regleringen i arresteringsorderrambeslutet torde ändå vara att då får en verkställighet avvakta till dess några sådana skäl inte finns.

Det bör därför inte vara möjligt att tillämpa 6 kap. 1 § tredje stycket europeiska arresteringsorderlagen om tillfälligt överlämnande på villkor om återförande om det finns starka humanitära skäl för att verkställa rättens beslut om överlämnande.

Inga ändringar behövs i nordiska arresteringsorderlagen eftersom den eftersökte inte kan tillfälligt överlämnas på villkor om återförande om skälet för uppskjutande utgör humanitära skäl. Detta framgår motsatsvis av 5 kap. 1 § tredje stycket nordiska arresteringsorderlagen.

Rätten ska efter sitt beslut om överlämnande få skjuta upp verkställigheten eller besluta om tillfälligt överlämnande

Som nämns i föregående avsnitt är det enligt artikel 24.1 i arresteringsorderrambeslutet möjligt att skjuta upp verkställigheten av ett beslut om överlämnande efter det att beslutet har fattats. Det är inte möjligt enligt 6 kap. 1 § andra stycket europeiska arresteringsorderlagen, i vilken bestämmelse det anges att ett uppskjutande ska ske i samband med rättens beslut om överlämnande. Däremot kan åklagaren enligt 6 kap. 2 § i samma lag efter nämnda tidpunkt skjuta upp verkställigheten (fast då på delvis andra grunder). Åklagaren kan emellertid inte besluta om tillfälligt överlämnande enligt 6 kap. 1 § tredje stycket.

Det har visat sig i praxis att den utfärdande myndigheten efter att ha fått besked om att rätten har skjutit upp verkställigheten av sitt beslut om överlämnande – och blivit upplyst om att rätten därefter inte kan meddela ett nytt beslut – har återkallat den europeiska arresteringsordern för att på nytt utfärda en arresteringsorder och då uttryckligen begärt att överlämnande sker tillfälligt på villkor om återförande enligt 6 kap. 1 § tredje stycket europeiska arresteringsorderlagen. Vidare har påpekats från myndigheterna att en lagföring eller en straffverkställighet, som inte var känd vid tidpunkten för rättens beslut om överlämnande, kan aktualiseras efter rättens beslut. Det kan inträffa bl.a. om rätten skjuter upp

verkställigheten en längre tid för att den eftersökte ska verkställa en frihetsberövande påföljd i Sverige och det efter den tidpunkten uppkommer behov av att lagföra den eftersökte för brottslighet som inte var känd när rätten beslutade om överlämnande.

Om den eftersökte ska avtjäna en utdömd påföljd vid tidpunkten för rättens beslut om överlämnande, bör det sällan uppstå behov av att efter rättens beslut att på nytt ta ställning till frågan om uppskjutande eller tillfälligt överlämnande. Det kan emellertid inte uteslutas att förutsättningarna ändras under pågående verkställighet i Sverige som som leder till ett nytt ställningstagande, t.ex. om möjligheterna till lagföring i den utfärdande medlemsstaten riskerar att försämrans och den eftersöktes medverkan är av stor betydelse. Ett annat exempel är, som nämns ovan, att det uppstår ett behov av att lagföra den eftersökte i Sverige för brottslighet eller verkställa en påföljd här som inte var känd vid tidpunkten för rättens beslut om överlämnande.

I de fall den eftersökte ska lagföras vid tidpunkten för rättens beslut om överlämnande är det i flertalet fall av förklarliga skäl osäkert vilken typ av påföljd som döms ut. Det kan bero på personliga omständigheter vad avser den eftersökte, men också att delar av åtalet ogillas och den förväntade påföljden blir en annan. Rätten kan vid tidpunkten för beslutet om överlämnande villkora sitt beslut om uppskjutande, t.ex. att den eftersökte överlämnas tillfälligt på villkor om återförande. Emellertid torde rätten ha bättre underlag för sitt beslut om uppskjutande alternativt tillfälligt överlämnande på villkor om återförande, om rätten har möjlighet att vid ett senare tillfälle ta ställning till frågan. Även i dessa fall kan behov uppstå att lagföra den eftersökte för annan brottslighet.

I de exempel som anges ovan kan det motiveras att rätten på nytt kan ställning till frågan och eventuellt skjuta upp verkställigheten på nytt enligt 6 kap. 1 § andra stycket 1 eller tillämpa bestämmelsen om tillfälligt överlämnande enligt 6 kap. 1 § tredje stycket europeiska arresteringsorderlagen. En möjlighet för rätten att på nytt ta ställning efter sitt beslut skapar en större flexibilitet och ger utrymme för att beakta omständigheter som uppkommer efter beslutet. En ordning som beskrivs ovan att den utfärdande myndigheten återkallar den europeiska arresteringsordern för att på nytt utfärda en sådan order för att få till ett tillfälligt överlämnande bör undvikas. Vidare bör undvikas en situation i vilken det inte är

möjligt att skjuta upp verkställigheten på nytt om det uppstår behov av att lagföra den eftersökte för annan brottslighet eller verkställa en påföljd som inte var känd vid tidpunkten för rättens beslut om överlämnande.

Visserligen kan ändringarna medföra nya ärenden för domstolarna att ta ställning till. Antalet kommer emellertid vara få eftersom det inte torde vara alltför vanligt att en eftersökt person samtidigt är föremål för lagföring eller straffverkställighet i Sverige för en annan gärning än den som den europeiska arresteringsordern avser även om det inte kan uteslutas. Det får vidare förutsättas att åklagaren innan rätten meddelar sitt beslut kontrollerar om den eftersökte ska lagföras eller verkställa en frihetsberövande påföljd i Sverige.

En prövning av frågan bör ske på begäran av åklagare. Rätten har således ingen skyldighet att bevaka frågan.

Något behov av att vid en senare tidpunkt skjuta upp verkställigheten om det enligt 6 kap. 1 § andra stycket 2 europeiska arresteringsorderlagen finns starka humanitära skäl kan inte anses finnas. Uppstår ett behov efter rättens beslut att skjuta upp verkställigheten på grund av dessa skäl är detta något åklagaren kan ta ställning till enligt 6 kap. 2 § 2 samma lag.

Den domstol som beslutat om uppskjutande är också den som ska pröva frågan i detta senare skede. Rättens beslut får överklagas särskilt. Vid ett överklagande bör bestämmelserna i 5 kap. 9 § andra stycket tillämpas.

Några ändringar behövs inte i nordiska arresteringsorderlagen eftersom åklagaren enligt nuvarande ordning, efter rättens beslut, kan besluta om att skjuta upp verkställigheten eller tillfälligt överlämna den eftersökte.

Sammanfattning

Det bör förtydligas i 6 kap. 1 § andra stycket europeiska arresteringsorderlagen respektive 5 kap. 1 § andra stycket nordiska arresteringsorderlagen att verkställigheten av rättens beslut om överlämnande kan skjutas upp för att den eftersökte ska, utöver verkställighet av en redan utdömd påföljd, kunna lagföras för en annan gärning än den som den europeiska eller nordiska

arresteringsordern avser, men även för verkställighet av den påföljd som kan komma att dömas ut efter lagföringen.

Vidare bör det inte enligt europeiska arresteringsorderlagen vara möjligt att besluta om sådan tillfälligt överlämnande om det tidigare konstaterats att en verkställighet av rättsens beslut om överlämnande bör skjutas upp på grund av starka humanitära skäl. Slutligen bör rätten efter sitt beslut om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder kunna ta ställning till om verkställigheten ska skjutas upp på nytt eller om den eftersökte ska tillfälligt överlämnas på villkor om återförande.

4.5 Möjligheten att upphäva rättsens beslut om överlämnande begränsas

Förslag: Rättsens möjlighet att enligt europeiska och nordiska arresteringsorderlagarna upphäva sitt tidigare beslut om överlämnande i de fall verkställighet inte har skett inom vissa tidsfrister ska tas bort.

Skälen för förslaget: Enligt 6 kap. 7 § europeiska arresteringsorderlagen kan den domstol som har meddelat ett beslut om överlämnande, som har fått laga kraft, på begäran av åklagare upphäva beslutet. Ett upphävande kan ske i två fall.

Det ena fallet är om den utfärdande myndigheten återkallar den europeiska arresteringsordern (punkt 2).

Det andra fallet är hänförligt till att rättsens beslut om överlämnande inte har verkställts enligt föreskrivna tidsfrister i bestämmelsen (punkt 1). Bestämmelsen tillämpas inte om en verkställighet inte är möjlig för att den eftersökte håller sig undan. Om verkställigheten ska ske med utgångspunkt i 6 kap. 1 §, ska beslutet upphävas om beslutet inte har verkställts inom tio dagar från den tidpunkt som anges i nämnda bestämmelse. Enligt huvudregeln i 6 kap. 1 § första stycket ska verkställighet ske inom tio dagar efter det att beslutet om överlämnande har fått laga kraft. Ett sådant beslut kan således upphävas om ytterligare tio dagar gått och någon verkställighet inte har kommit tillstånd. Om verkställigheten av rättsens beslut om överlämnande har skjutits upp med stöd av 6 kap. 1 § andra stycket ska verkställighet ske när det inte längre finns skäl

för uppskjutandet, t.ex. när den eftersökte villkorligt friges, om inte rätten i sitt uppskjutandebeslut förordnat om annat. Sker en verkställighet inte inom tio dagar från denna tidpunkt kan beslutet om överlämnande upphävas. I de fall åklagaren med stöd av 6 kap. 2 § har skjutit upp verkställigheten till en viss tidpunkt, kan rättsens beslut om överlämnande upphävas om inte verkställighet sker inom tio dagar från denna tidpunkt.

Syftet med bestämmelsen i 6 kap. 7 § 1 är att den eftersökte inte ska ha ett beslut om överlämnande hängande över sig under obestämd tid, särskilt då verkställighet inte har kommit till stånd på grund av att den utfärdande medlemsstatens myndigheter inte i tid har avhämtat den eftersökte (prop. 2003/04:7 s. 137).

I 5 kap. 6 § nordiska arresteringsorderlagen finns en i huvudsak likalydande bestämmelse om en möjlighet för rätten att upphäva sitt beslut om överlämnande, om en verkställighet inte sker enligt de tidsfrister som följer av 5 kap. 1 § i samma lag.

Reglerna om upphävande har ingen motsvarighet i arresteringsorderrambeslutet respektive arresteringsorderkonventionen. Att ett upphävande kan ske om den utfärdande myndigheten återkallar den europeiska eller nordiska arresteringsordern torde vara oproblematisk. Frågan är emellertid om bestämmelsen i 6 kap. 7 § 1 europeiska arresteringsorderlagen är helt förenlig med arresteringsorderrambeslutet. Detsamma gäller 5 kap. 6 § 1 nordiska arresteringsorderlagen i förhållande till arresteringsorderkonventionen.

I dom *Vilkas*, C-640/15, EU:C:2017:39 tog EU-domstolen ställning till konsekvenserna av att de tidsfrister som anges i artikel 23 i arresteringsorderrambeslutet inte efterlevts vid en verkställighet av ett beslut om överlämnande. I aktuellt mål hade den verkställande medlemsstatens myndigheter vid flera tillfällen skjutit upp verkställigheten med stöd av artikel 23.3 (force majeure). EU-domstolen pekar på följande (punkterna 68–72). Huvudregeln i artikel 1.2 i arresteringsorderrambeslutet innebär att medlemsstaterna är i princip skyldiga att verkställa en europeisk arresteringsorder. Denna skyldighet är inte begränsad i tiden och omständigheten att de tidsfrister som föreskrivs i artikel 23 har löpt ut innebär inte att den verkställande rättsliga myndigheten inte längre är skyldig att fullfölja verkställighetsförfarandet. Att det i artikel 23.5 föreskrivs att den eftersökte ska försättas på fri fot om angivna tidsfrister inte hålls ändrar inte heller på denna skyldighet. En motsatt tolkning skulle

undergräva syftet med det samarbete som eftersträvas genom rambeslutet, bl.a. skulle den utfärdande myndigheten tvingas att utfärda en andra europeisk arresteringsorder för att möjliggöra ett nytt förfarande.

Kommissionen har också i sin formella underrättelse (se avsnitt 3) framfört att bestämmelsen i 6 kap 7 § 1 europeiska arresteringsorderlagen strider mot EU-domstolens praxis.

Bestämmelsen i 6 kap. 7 § 1 europeiska arresteringsorderlagen (och 5 kap. 6 § 1 nordiska arresteringsorderlagen) rör fler situationer än den som var föremål för EU-domstolens prövning i dom Vilkas. Domstolens ställningstaganden får dock anses gälla generellt. En verkställande rättslig myndighet har att enligt artikel 1.2 arresteringsorderrambeslutet (och artikel 1.3 i arresteringsorderkonventionen) se till att den eftersökte överlämnas även om eventuella tidsfrister för att verkställa ett beslut om överlämnande inte hålls. Det bör gälla oavsett om tidsfristen enligt huvudregeln i 6 kap. 1 § första stycket gäller eller om verkställigheten har skjutits upp till ett senare tillfälle enligt 6 kap. 1 § andra stycket eller 2 § och tidsfristerna i dessa fall inte hålls. Motsvarande bör gälla vad avser tidsfristerna vid verkställighet enligt 5 kap. 1 § nordiska arresteringsorderlagen.

Konsekvensen av nuvarande bestämmelser i 6 kap. 7 § 1 europeiska arresteringsorderlagen och 5 kap. 6 § 1 nordiska arresteringsorderlagen är att den utfärdande myndigheten kan tvingas att utfärda en ny europeisk eller nordisk arresteringsorder för att få den eftersökte överlämnande, vilket är något som EU-domstolen vill undvika.

Därför bör möjligheten att upphäva beslutet om överlämnande enligt 6 kap. 7 § 1 europeiska arresteringsorderlagen och 5 kap. 6 § 1 nordiska arresteringsorderlagen tas bort. Endast i de fall den utfärdande myndigheten återkallar den europeiska eller nordiska arresteringsordern kan ett sådant beslut upphävas.

4.6 Förlängd tidsfrist för förvarstagande

<p>Förslag: Om den som enligt europeiska eller nordiska arresteringsorderlagen ska överlämnas eller återföras till en annan medlemsstat eller nordisk stat är på fri fot, ska han eller hon få</p>

omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten upp till 96 timmar.

Skälen för förslagen: Verkställigheten av rättsens beslut om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder ansvarar åklagaren för, vilket framgår av 18 § förordningen (2003:1179) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder. Enligt 6 kap. 5 § europeiska arresteringsorderlagen ska Polismyndigheten biträda vid verkställigheten av beslutet. Av samma bestämmelser framgår att om den som ska överlämnas befinner sig på fri fot när rättsens beslut om överlämnande ska verkställas, kan Polismyndigheten omhänderta personen och ta honom eller henne i förvar om det bedöms nödvändigt för att överlämnandet ska kunna genomföras, dock längst under 48 timmar. I 14 § förordningen (2012:565) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder och 6 kap. 4 § nordiska arresteringsorderlagen finns motsvarande bestämmelser.

Vid överlämnande av en eftersökt person till Sverige, kan ett sådant överlämnande ha skett på villkor om att han eller hon ska återföras till den verkställande medlemsstaten. Det kan bli aktuellt om den eftersökte ska återföras för att i den verkställande medlemsstaten verkställa den i Sverige utdömda frihetsberövande påföljden enligt artikel 5.3 i arresteringsorderrambeslutet (jfr nuvarande 3 kap. 2 § europeiska arresteringsorderlagen). Ett återförande kan också bli aktuellt om den eftersökte med stöd av artikel 24.2 i rambeslutet har överlämnats tillfälligt på villkor om återförande (jfr 6 kap. 1 § tredje stycket europeiska arresteringsorderlagen). I dessa situationer ska enligt 8 kap. 1 § första stycket europeiska arresteringsorderlagen Polismyndigheten se till att den som har överlämnats återförs till den verkställande medlemsstaten. Myndigheten kan i dessa fall omhänderta och ta den eftersökte i förvar om han eller hon är på fri fot, dock längst under 48 timmar. Även i det nordiska samarbetet kan det bli aktuellt med ett återförande dels enligt artikel 6 i arresteringsorderkonventionen, dels enligt artikel 20.2 i samma konvention. Polismyndighetens möjlighet att omhänderta och ta den som ska återföras i förvar framgår av 7 kap. 1 § nordiska arresteringsorderlagen.

I såväl europeiska som nordiska arresteringsorderlagen finns bestämmelser om förvar när en eftersökt person transporteras från

en stat via Sverige till en annan stat (se 8 kap. 2 § europeiska arresteringsorderlagen respektive 7 kap. 2 § nordiska arresteringsorderlagen). Även i dessa fall gäller en tidsfrist om 48 timmar.

Ett behov av att ta den eftersökte i förvar inför en verkställighet av rättsens beslut om överlämnande torde ofta uppstå när han eller hon underrättas om att överlämnande har beviljats. En risk finns att den eftersökte försöker att hålla sig undan. Det har emellertid visat sig vara svårt att då inom 48 timmar verkställa rättsens beslut. Inom denna tidsfrist ska den utfärdande myndigheten underrättas om att den eftersökte ska avhämtas. Vidare ska inom denna frist den utfärdande myndigheten upprätta en resplan, eventuellt inhämta ett transiteringstillstånd samt resa till Sverige för avhämtning. Svårigheterna har främst uppkommit i den situationen att överlämnandet ska verkställas direkt efter det att den eftersökte har avtjänat ett fängelsestraff i Sverige och frigivningen sker i anslutning till en helg. Problemet har även uppstått i vissa fall när den eftersökte har ålagts en anmälningsskyldighet som inträffar i anslutning till en helg och personen i fråga behöver omhändertas i samband med att den som ska överlämnas besöker Polismyndigheten för att följa denna skyldighet.

Även i de fall en person som överlämnats till Sverige på villkor om återförande har fristen om 48 timmar visat sig vara i det snävaste laget. Ett typexempel är om den berörda personen är frihetsberövad i den verkställande medlemsstaten för att där lagföras eller verkställa ett frihetsberövande straff överlämnas tillfälligt enligt artikel 24.2 i arresteringsorderrambeslutet eller artikel 20.2 i arresteringsorderkonventionen på villkor om återförande. Om personen i fråga i Sverige släpps fri under pågående förundersökning för att häktningsskäl inte är tillräckliga eller efter en huvudförhandling för att åtalet ogillas, räcker ofta inte 48 timmar för att planera och genomföra ett återförande. Detta är särskilt fallet om frisläppandet sker nära inpå en helg. Med denna vetskap är åklagarna emellanåt tveksamma till att ingå en överenskommelse om ett tillfälligt överlämnande på villkor om återförande eftersom det finns risk att åklagaren inte kan leva upp till villkoren. Åklagarna vill av förklarliga skäl inte riskera att personen i fråga släpps fri i Sverige och avviker. Konsekvensen blir att något överlämnande inte sker och lagföringen får avvakta, vilket kan påverka lagföringen negativt, t.ex. om det finns medtilltalade eller målsägande.

En förlängning av tidsfristen för förvar skulle underlätta för Polismyndigheten att vidta de åtgärder som krävs utan risk för att personen ifråga släpps fri och avviker och för åklagarna att ingå en överenskommelse om tillfälligt överlämnande på villkor om återförande. När det gäller hur lång tid personen i fråga ska kunna vara tagen i förvar är ett alternativ att ingen tidsfrist anges. Det ger största flexibilitet för myndigheterna. Med hänsyn till den enskildes intressen bör emellertid en sådan lösning inte väljas. En ny förlängd frist måste dock vara tillräckligt lång för att inte problemen ska bestå även framöver. Vid en avvägning mellan de intressen som står mot varandra framstår en frist på 96 timmar som mest ändamålsenlig.

Något behov av att förlänga tidsfristen för förvar vid transport genom Sverige har inte uppkommit.

5 Övriga ändringar

5.1 Förlängd tidsfrist för omhändertagande och förvar enligt utlämningslagen

Förslag: Den som enligt lagen om utlämning för brott ska utlämnas eller återföras till en annan stat och som inte är frihetsberövad, ska kunna omhändertas och tas i förvar under längst 96 timmar.

Skälen för förslaget: I utlämningslagen finns bestämmelser om att den som ska utlämnas eller återföras och är på fri fot får omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten. Enligt 20 § tredje stycket får det ske i samband med att Polismyndigheten verkställer ett beslut om utlämning om det krävs för att utlämningen ska kunna genomföras. Om en eftersökt person har utlämnats till Sverige för lagföring på villkor om att han eller hon ska återföras till den andra staten får det enligt 26 a § ske för att ett återförande ska kunna genomföras. Slutligen får motsvarande åtgärder vidtas enligt 26 § när en person transporteras via Sverige för att kunna utlämnas mellan två andra stater. Ett tagande i förvar får i samtliga fall ske längst under 48 timmar.

I europeiska och nordiska arresteringsorderlagarna finns bestämmelser om att den som ska överlämnas, återföras på grund av uppställda villkor eller transporteras via Sverige kan omhändertas och tas i förvar. Även för dessa fall gäller en frist om 48 timmar.

I avsnitt 4.6 föreslås att fristen om 48 timmar i de båda arresteringsorderlagarna i två fall förlängs till 96 timmar. Det gäller i de fall ett beslut om överlämnande ska verkställas (se bl.a. 6 kap. 4 § europeiska arresteringsorderlagen) och när berörd person har överlämnats till Sverige på villkor om att han eller hon ska återföras till den verkställande staten (se bl.a. 8 kap. 1 § i samma lag). Däremot

föreslås ingen förlängd frist när en eftersökt person transporterats via Sverige mellan två medlemsstater (se 8 kap. 2 §). I nämnda avsnitt beskrivs de problem som kan uppstå när ett överlämnande eller återförande ska ske med hänsyn till att tidsfristen om 48 timmar är för kort och att tidsfristen kan leda till att åklagaren inte använder sig av ett tillfälligt överlämnande (med villkor om återförande) eftersom han eller hon anser att föreskrivna tid är för kort för att säkra ett återförande om den berörda personen släpps fri i Sverige.

De problem som beskrivs bör i samma omfattning kunna uppstå i samband med att en eftersökt person ska utlämnas eller när någon utlämnats till Sverige för lagföring och därefter ska återföras, dvs. de situationer som det finns bestämmelser om i 20 och 26 a §§. En utlämning eller ett återförande kan behöva ske till länder som i restid ligger avsevärt längre bort än de nordiska staterna eller medlemsstaterna i EU. Resplanerna är mer komplicerade och ett större behov finns att transportera den berörda personen via andra stater som i sin tur leder till mer förberedelser. Av anförda skäl tillsammans med skäl som anges i avsnitt 4.6 får det anses vara rimligt att den tidsfrist som gäller i nämnda bestämmelser i utlämningslagen förlängs till 96 timmar.

5.2 Överförande av en frihetsberövande påföljd när en nordisk arresteringsorder har utfärdats i Sverige

Förslag: Vissa bestämmelser i europeiska verkställighetslagen ska tillämpas när en i Sverige utdömd påföljd om överlämnande till rättspsykiatrisk vård eller sluten ungdomsvård ska verkställas i en annan nordisk stat efter det att en nordisk arresteringsorder har utfärdats i Sverige.

Skälen för förslaget

Arresteringsorderkonventionen

En nordisk arresteringsorder kan utfärdas för att den eftersökte i Sverige ska lagföras eller verkställa en utdömd frihetsberövande

påföljd. På samma sätt som när Sverige är verkställande stat (se avsnitt 4.2) kan den verkställande rättsliga myndigheten i en nordisk stat, om arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd, vägra att överlämna den eftersökte för att den svenska påföljden ska verkställas i den staten (se artikel 5.5 i arresteringsorderkonventionen). Om arresteringsordern avser lagföring kan nämnda myndighet kräva att den eftersökte återförs till den verkställande staten för att där verkställa den frihetsberövande påföljd som kan komma att dömas ut i Sverige (artikel 6 i arresteringsorderkonventionen).

I arresteringsorderkonventionen finns inga uttryckliga regler om förfarandet för att föra över verkställigheten av en frihetsberövande påföljd i de situationer som beskrivs ovan. Den reglering som finns i artikel 25 i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder har ingen motsvarighet i det nordiska samarbetet (se avsnitt 4.2). I förarbetena nämns dock att nordiska verkställighetslagen även i fortsättningen ska tillämpas mellan de nordiska länderna (se prop. 2010/11:158 s. 75).

Överförande av en frihetsberövande påföljd när en nordisk arresteringsorder har utfärdats i Sverige

Den reglering som gäller vid överförande av en frihetsberövande påföljd från Sverige till en annan nordisk stat, även i de fall en nordisk arresteringsorder inte har utfärdats, är i viss mån splittrad. Olika lagar tillämpas beroende på vilken påföljd som avses och vilken nordisk stat som är verkställande stat. Om påföljden rör fängelse tillämpas nordiska verkställighetslagen, oavsett vilken stat det rör sig om. I förhållande till Danmark och Finland tillämpas europeiska verkställighetslagen om påföljden avser överlämnande till rättspsykiatrisk vård eller slutna ungdomsvård (se 1 kap. 2 § europeiska verkställighetslagen och prop. 2014/15:29 s. 171-172). Beträffande Island och Norge tillämpas, när det gäller överlämnande till rättspsykiatrisk vård, internationella verkställighetslagen (se 1 § andra stycket). Däremot är det tveksamt om den lagen omfattar slutna ungdomsvård (jfr SOU 2013:21 s. 314 och prop. 2014/15:29 s. 55).

Denna delvis splittrade reglering visar sig än mer i de fall en i Sverige utdömd frihetsberövande påföljd ska verkställas i en annan

nordisk stat efter det att en nordisk arresteringsorder har utfärdats i Sverige. Detta gäller framför allt överlämnande till rättspsykiatrisk vård och sluten ungdomsvård.

Om en verkställande myndighet i en annan nordisk stat enligt artikel 5.5 arresteringsorderkonventionen vägrar att överlämna den eftersökte för att den frihetsberövande påföljden ska verkställas i den staten gäller följande. Åklagaren ska enligt 14 § förordningen (2012:566) om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder underrätta Kriminalvården, Socialstyrelsen eller Statens institutionsstyrelse beroende på vilken påföljd som avses. Av bestämmelsen framgår också att behörig myndighet ansvarar för att verkställigheten förs över till den andra nordiska staten. I 2 kap. 14 § andra stycket europeiska verkställighetslagen anges att bestämmelserna i 2 kap. 6 och 9 §§ och 10 § tredje stycket i samma lag ska tillämpas i aktuella fall. Av sistnämnda bestämmelser framgår att Kriminalvården ska sända över domen (6 §), att ett översändande kan upphävas på grund av t.ex. preskription eller nåd (9 §) och att verkställigheten kan återupptas i Sverige i vissa fall (10 § tredje stycket).

Med hänsyn till vad som påpekas ovan om europeiska verkställighetslagens tillämplighet gentemot Danmark och Finland torde hänvisningen i 2 kap. 14 § andra stycket endast omfatta dessa två stater och när det rör sig om överlämnande till rättspsykiatrisk vård och sluten ungdomsvård (se även prop. 2014/15:29 s. 94-95). Genom att europeiska verkställighetslagen blir tillämplig i dessa fall innebär det också att det är Kriminalvården som ensam ansvarar för att verkställigheten överförs till en annan stat (och inte Socialstyrelsen eller Statens institutionsstyrelse som anges i 14 § förordningen om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder).

För övriga fall när en verkställighet ska föras över till en annan nordisk stat efter det en nordisk arresteringsorder har utfärdats i Sverige, för verkställighet av en frihetsberövande påföljd, finns inga uttryckliga regler. Även om det inte särskilt anges bör, om det rör sig om fängelse, nordiska verkställighetslagen tillämpas, oavsett nordiskt land. I förhållande till Island och Norge får internationella verkställighetslagen tillämpas när det gäller överlämnande till rättspsykiatrisk vård. Beträffande sluten ungdomsvård är det, som

nämns ovan, tveksamt om internationella verkställighetslagen är tillämplig över huvud taget.

Om den nordiska arresteringsordern avser lagföring och den verkställande myndigheten i den nordiska staten enligt artikel 6 i arresteringsorderkonventionen överlämnar den eftersökte på villkor om återförande föreskrivs i 13 § förordningen om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder, på motsvarande sätt som 14 § i samma förordning, att behörig myndighet ska underrättas, som sedan ansvarar för att verkställigheten förs över till den andra nordiska staten. I 2 kap. 14 § första stycket europeiska verkställighetslagen finns en liknande bestämmelse som den i andra stycket, dvs. vissa bestämmelser i 2 kap. i samma lag ska tillämpas om den eftersökte ska återföras för att verkställa en frihetsberövande påföljd som dömts ut i Sverige. Bestämmelsen gäller dock inte i det nordiska samarbetet, utan endast det samarbete som stödjer sig på arresteringsorderrambeslutet.

Vilka bestämmelser som ska tillämpas för att föra över verkställigheten i dessa fall är således inte helt klart. Om påföljden avser fängelse bör nordiska verkställighetslagen tillämpas, oavsett vilket nordiskt land som avses. I förhållande till Danmark och Finland är det tveksamt om europeiska verkställighetslagen ska tillämpas om det rör sig om överlämnande till rättspsykiatrisk vård eller sluten ungdomsvård eftersom i 2 kap. 14 § första stycket europeiska verkställighetslagen inte omfattar nordiska samarbetet. Varför nämnda bestämmelse inte inkluderade det nordiska samarbetet (i vart fall i förhållande till Danmark och Finland) är inte helt klart. I förarbetena nämns endast de fall ett överlämnande vägras enligt artikel 5.5 i arresteringsorderkonventionen och de bestämmelser som finns i 14 § förordningen om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder (se prop. 2014/15:29 s. 94). Om europeiska verkställighetslagen inte kan tillämpas får ett överförande ske med stöd av internationella verkställighetslagen, med den osäkerhet som gäller kring sluten ungdomsvård. I förhållande till Island och Norge gäller detsamma.

Europeiska verkställighetslagen bör tillämpas när överlämnande till rättspsykiatrisk vård eller sluten ungdomsvård ska verkställas i en annan nordisk stat

I de fall en nordisk arresteringsorder har utfärdats i Sverige och, med tillämpning av artikel 5.5 eller 6 i arresteringsorderkonventionen, den frihetsberövande påföljden som har dömt ut här ska verkställas i en annan nordisk stat, är regleringen splittrad och inte helt tydlig, i vart fall när påföljden avser överlämnande till rättspsykiatrisk vård eller sluten ungdomsvård.

I det motsatta fallet, dvs. då Sverige är verkställande stat, och en frihetsberövande påföljd som har dömts ut i en annan nordisk stat, ska föras över till Sverige är regleringen emellertid tydlig. Om påföljden ska verkställas som ett fängelsestraff tillämpas nordiska verkställighetslagen (se 6 kap. 2 § nordiska arresteringsorderlagen). För övriga frihetsberövande påföljder som överlämnande till rättspsykiatrisk vård eller sluten ungdomsvård ska enligt 6 kap. 3 § nordiska arresteringsorderlagen vissa bestämmelser i europeiska verkställighetslagen tillämpas oavsett vilken nordisk stat det rör sig om, dvs. även Island och Norge. I förarbetena ansågs det vara lämpligare att låta europeiska verkställighetslagen tillämpas gentemot dessa två stater än att tillämpa annan reglering (se prop. 2014/15:29 s. 151). Samma tydlighet bör gälla när en nordisk arresteringsorder har utfärdats i Sverige och det blir aktuellt att föra över en frihetsberövande påföljd till en annan nordisk stat.

Till att börja med bör, som i dag, nordiska verkställighetslagen gälla om påföljden rör fängelse. Detta gäller redan i dag i det motsatta fallet, dvs. när Sverige är verkställande stat (se 6 kap. 2 § nordiska arresteringsorderlagen). Några särskilda regler om detta torde inte behövas. Europeiska verkställighetslagen omfattar fängelse, men av 1 kap. 2 § framgår att lagen inte ska tillämpas i dessa fall i förhållande till Danmark och Finland (och självklart inte heller gentemot Island och Norge).

Beträffande överlämnande till rättspsykiatrisk vård och sluten ungdomsvård bör europeiska verkställighetslagen tillämpas, oavsett om den frihetsberövande påföljden ska föras över för att den verkställande myndigheten i den nordiska staten vägrat överlämnande enligt artikel 5.5 i arresteringsorderkonventionen för att påföljden ska verkställas där eller överlämnat på villkor om

återförande enligt artikel 6 i konventionen. Vidare bör europeiska verkställighetslagen i nu aktuella delar även tillämpas i förhållande till Island och Norge. Ändringarna bör föras in i 2 kap. 14 § europeiska verkställighetslagen.

Enligt europeiska verkställighetslagen är Kriminalvården behörig myndighet, oavsett vilken frihetsberövande påföljd som ska föras över till en annan stat. Förslagen att europeiska verkställighetslagen även ska tillämpas när en nordisk arresteringsorder har utfärdats i Sverige bör inte ändra på detta (se 13 och 14 §§ förordningen om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder). Att Kriminalvården tar ett ansvar för det internationella samarbetet är också i linje med att hålla samman dessa frågor till och en och samma myndighet (se prop. 2014/15:29 s. 63–67). Det medför att vissa ändringar behöver göras nämnda förordning. Med anledning härav görs även vissa följdändringar i förordningen (2003:1178) om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

5.3 Utfärdande av en europeisk eller nordisk arresteringsorder i Sverige för verkställighet

Förslag: Kriminalvården ska begära hos åklagare att en europeisk eller nordisk arresteringsorder utfärdas för verkställighet av överlämnande till rättspsykiatrisk vård eller slutna ungdomsvård som har dömts ut i Sverige.

Skälen för bedömningen

Nuvarande reglering och praxis

En europeisk arresteringsorder för verkställighet av en frihetsberövande påföljd i Sverige utfärdas enligt 4 § förordningen (2003:1178) om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder av åklagare, på begäran av Socialstyrelsen om påföljden avser överlämnande till rättspsykiatrisk vård eller Statens institutionsstyrelse om det rör sig om slutna ungdomsvård. Mot-svarande gäller enligt 4 § förordningen (2012:566) om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder. Rör påföljden

fängelse är det Kriminalvården som begär att en arresteringsorder ska utfärdas.

Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse ansvarar även för att göra en framställning om utlämning till Sverige för verkställighet av överlämnande till rättspsykiatrisk vård eller vid sluten ungdomsvård, vilket följer av 3 § förordningen (1982:306) med vissa bestämmelser om utlämning för brott till Sverige. Vid utlämning involveras inte åklagare, utan framställning görs direkt till Regeringskansliet.

Det är emellertid inte ofta Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse begär att en arresteringsorder utfärdas eller gör en framställning om utlämning, vilket beror på att det sällan uppstår ett behov av att överlämna eller utlämna en eftersökt person till Sverige för verkställighet av överlämnande till rättspsykiatrisk vård eller sluten ungdomsvård. Under 2019–2021 utfärdade åklagare drygt 300 europeiska och nordiska arresteringsorder för verkställighet av en frihetsberövande påföljd. Knappt 270 gjordes på begäran av Kriminalvården, lite under tio initierades av Statens institutionsstyrelse och resterande, dvs. ca 25 begärdes av Socialstyrelsen. När det gäller utlämning under samma tidsperiod rör det sig om knappt tio ärenden, varav Socialstyrelsen har ingett två och Statens institutionsstyrelse inga.

Kriminalvården bör ta över Socialstyrelsens och Statens institutionsstyrels roller vid utfärdande av en europeisk eller nordisk arresteringsorder

Det finns ett önskemål från Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse, att de inte längre ska ha de formella skyldigheter som nu föreskrivs i regelverket kring det internationella straffrättsliga samarbetet, utan att de mer ska ha rådgivande funktioner (se avsnitt 3.4).

Ett steg togs i samband med införandet av europeiska verkställighetslagen. Allt samarbete enligt denna lagstiftning ansvarar Kriminalvården för, oavsett vilken påföljd som avses. Socialstyrelsen, eller många gånger chefsöverläkaren vid den sjukvårdsinrättning där den dömda är inskriven, och Statens institutionsstyrelse har endast vissa rådgivande funktioner. Som skäl för denna ordning anfördes bl.a. att det inte är rimligt att Socialstyrelsen eller

Statens institutionsstyrelse ska upprätthålla kompetensen angående den aktuella regleringen med hänsyn till de ytterst få fall det är fråga om. Dessutom konstaterades att Socialstyrelsen inte längre är tillsynsmyndighet för de sjukvårdsinrättningar som verkställer rättspsykiatrisk vård. Den uppgiften vilar i stället på Inspektionen för vård och omsorg. Kriminalvården är även ensam behörig myndighet när en frihetsberövande påföljd ska föras över till Sverige enligt europeiska och nordiska arresteringsorderlagarna eller när en sådan påföljd ska föras över från Sverige till en annan medlemsstat efter det att en europeisk arresteringsorder har utfärdats i Sverige (se prop. 2014/15:29 s. 64–66).

Kriminalvården har också genom åren byggt upp ytterligare erfarenhet och kompetens kring dessa frågor, vilka hanteras av en särskild sektion på myndighetens huvudkontor. Under de sju år som europeiska verkställighetslagen har tillämpats tycka nuvarande ordning fungera väl, även vid överlämnande till rättspsykiatrisk vård eller slutna ungdomsvård.

Med hänsyn till nu gällande bestämmelser och de ändringar som föreslås i avsnitt 5.2 om att Kriminalvården bör ansvara för att överföra verkställigheten av frihetsberövande påföljder till en annan nordisk stat, oavsett vilken, som aktualiseras vid utfärdande av en nordisk arresteringsorder i Sverige, kommer Kriminalvården ha ett helhetsansvar för överförande av straffverkställigheter när det gäller EU-samarbetet och det nordiska samarbetet.

Det är rimligt att ställa sig frågan om Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse ska kvarstå som ansvariga för att hos åklagare begära att en europeisk eller nordisk arresteringsorder för straffverkställighet ska utfärdas. Som påpekats av Socialstyrelsen kräver regelverket en jourverksamhet för att i de få fall det rör sig om snabbt kunna alertera en åklagare som kan utfärda en arresteringsorder. Vidare förutsätts att Socialstyrelsen har en kompetens, som styrelsen inte har i övrigt, men som måste upprätthållas för en verksamhet av en liten omfattning. Detsamma får anses gälla Statens institutionsstyrelse.

Enligt nuvarande ordning utfärdas en europeisk eller nordisk arresteringsorder för verkställighet av överlämnande till rättspsykiatrisk vård eller slutna ungdomsvård på begäran av Socialstyrelsen eller Statens institutionsstyrelse. Om den andra medlemsstaten väljer att med stöd av artikel 4.6 i arresteringsorder-

rambeslutet eller artikel 5.5 i arresteringsorderkonventionen verkställa den svenska påföljden är det, enligt nuvarande regler och den ändringar som föreslås i avsnitt 5.3, däremot Kriminalvården som ansvarar för den fortsatta hanteringen enligt europeiska verkställighetslagen (2 kap. 14 § andra stycket). Om en och samma myndighet har det övergripande ansvaret från det att en arresteringsorder utfärdas till dess att verkställigheten av en frihetsberövande påföljd förs över till en annan stat bör det medföra flera fördelar. Kompetensen i frågor om internationellt samarbete samlas på en och samma myndighet. Vidare kan Kriminalvården, såsom behörig myndighet enligt europeiska verkställighetslagen, ha en helhetssyn och bl.a. avgöra om verkställigheten ska överföras med stöd av rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder eller om en arresteringsorder ska utfärdas i de fall det är känt var den eftersökte befinner sig. Därutöver kan tilläggas att Kriminalvården har funktioner för att snabbt vidta åtgärder när behov uppstår, t.ex. att begära att en europeisk arresteringsorder utfärdas för att en intagen avvikit.

Sammanfattningsvis bör Kriminalvården ta över den roll Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse har vid utfärdande av en europeisk eller nordisk arresteringsorder vid överlämnande till rättspsykiatrisk vård respektive slutna ungdomsvård. Däremot bör dessa två myndigheter ha en skyldighet att rådgöra med Kriminalvården. När det gäller överlämnande till rättspsykiatrisk vård bör Socialstyrelsens roll i huvudsak tas över av chefsöverläkaren vid den sjukvårdsinrättning där den dömde eventuellt var inskriven. Finns ingen utpekad sjukvårdsinrättning bör ansvaret dock ligga på Socialstyrelsen. De ändringar som behövs kan göras i förordning.

Även om vissa omständigheter talar för att samma ändringar bör göras förframställningar om utlämning bör eventuella ändringar övervägas i anslutning till det arbete som pågår i Regeringskansliet med att se över internationella verkställighetslagen.

5.4 Åklagarens underrättelseskyldighet

Förslag: När beslut fattats i fråga om överlämnande från Sverige enligt en europeisk eller nordisk arresteringsorder, ska åklagaren

omedelbart underrätta Polismyndigheten och den utfärdande myndigheten om beslutet.

När rätten har beslutat att överlämnandet från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder ska verkställas på villkor att den eftersökte ska återföras till Sverige, i stället för att verkställigheten skjuts upp, ska åklagaren underrätta den utfärdande myndigheten om att den myndigheten, när återförande kan äga rum, ska kontakta åklagaren. Om återförandet sker för att den eftersökte ska verkställa en frihetsberövande påföljd i Sverige, ska åklagaren i sin tur underrätta den myndighet som ansvarar för verkställigheten av påföljden.

En underrättelse till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) när en svensk medborgare eller någon som är folkbokförd i Sverige överlämnas enligt en europeisk arresteringsorder bör inte längre ske.

Skälen för bedömningen

Underrättelse efter rättens beslut i fråga om överlämnande

Enligt artikel 23.1 och 23.2 i arresteringsorderrambeslutet ska ett beslut om överlämnande verkställas så snart som möjligt eller i vart fall senast tio dagar efter det slutliga beslutet om överlämnande. I 6 kap. 1 § första stycket europeiska arresteringsorderlagen anges också att en verkställighet ska ske inom tio dagar efter det att rättens beslut har fått laga kraft. När det gäller överlämnande enligt en nordisk arresteringsorder finns motsvarande bestämmelser dels i artikel 19 i arresteringsorderkonventionen, dels 5 kap. 1 § första stycket nordiska arresteringsorderlagen med den skillnaden att en frist om fem dagar gäller.

En verkställighet förutsätter att den utfärdande rättsliga myndigheten underrättas om beslutet om överlämnande. En sådan underrättelse ska enligt artikel 22 i arresteringsorderrambeslutet ske omedelbart efter den verkställande rättsliga myndighetens beslut. Skyldigheten avser även de fall då överlämnande vägras. I 17 § förordningen (2003:1179) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder föreskrivs emellertid att åklagaren ska omedelbart underrätta bl.a. den utfärdande myndigheten om rättens beslut, men först efter det att beslutet har fått laga kraft. Om

överlämnande beviljas, ska det av underrättelsen även framgå när beslutet senast ska verkställas. Motsvarande bestämmelser finns i artikel 18 i arresteringsorderkonventionen och 13 § förordningen (2012:565) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder.

Tidpunkten för när en underrättelse ska lämnas enligt i nämnda förordningar bör ändras på så sätt att underrättelse lämnas direkt efter rättsens beslut. Detta av två skäl.

För det första är det tveksamt om aktuella förordningsbestämmelser är förenliga med artikel 22 i arresteringsorderrambeslutet respektive artikel 18 i arresteringsorderkonventionen. I nämnda bestämmelser i rambeslutet och konventionen sägs inget om att underrättelse ska ske efter det att beslutet om överlämnande har fått laga kraft (jfr artikel 23.2 i rambeslutet och artikel 19.2 i konventionen som talar om ”slutligt beslut”).

För det andra finns det ett syfte med att underrättelsen sker så fort som möjligt, även om rättsens beslut inte har fått laga kraft. Den utfärdande rättsliga myndigheten blir varse om att en verkställighet är på gång och kan börja förbereda verkställigheten. Detta kan ta lite tid, framför allt om den eftersökta behöver transporteras via en annan medlemsstat, vilket kräver en viss hantering. En underrättelse först efter det att rättsens beslut fått laga kraft kortar ned tiden för förberedelser avsevärt. Förvisso innebär inte en underrättelse före laga kraft att tidpunkten för verkställighet är bestämd eftersom rättsens beslut kan överklagas, men om så sker är det inte mer än att åklagaren får underrätta den utfärdande rättsliga myndigheten om detta. Att ett överklagande kan ske är något som den myndigheten är medveten om.

Även om nuvarande reglering i 17 § förordningen om överlämnande från Sverige enligt europeisk arresteringsorder och 13 § förordningen om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder inte kan anses hindra en åklagare från att informera den utfärdande staten om beslutet före laga kraft, bör de ändras till att en underrättelse ska ske omedelbart efter det att rätten har meddelat sitt beslut. Föreskriften om att det av underrättelsen ska framgå när beslutet senast kan verkställas kan stå kvar. Denna tidpunkt kan åklagaren informera om, dvs. tio eller fem dagar efter datum för laga kraft. Överklagas rättsens beslut får ny underrättelse skickas när överrättsens beslut meddelas.

Underrättelser till Regeringskansliet (Justitiedepartementet)

I 6 kap. 1 § europeiska arresteringsorderlagen finns bestämmelser om verkställighet av rättsens beslut om överlämnande. I vissa fall kan en sådan verkställighet enligt andra stycket skjutas upp för att den eftersökte ska, avseende en annan gärning än den som den europeiska arresteringsordern avser, lagföras i Sverige eller verkställa en påföljd här. Rätten kan i stället för att skjuta upp verkställigheten enligt tredje stycket besluta om att tillfälligt överlämna den eftersökte på villkor om han eller hon ska återföras till Sverige. Motsvarande reglering finns i 5 kap. 1 § nordiska arresteringsorderlagen. Skillnaden är endast att åklagare fattar beslut i frågan. I avsnitt 4.4 föreslås vissa ändringar i nämnda bestämmelse.

I 22 § förordningen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder föreskrivs att åklagaren ska underrätta den utfärdande myndigheten om att den ska kontakta Regeringskansliet (Justitiedepartementet) när ett återförande kan äga rum. Motsvarande underrättelseskyldighet i 17 § förordningen (2012:565) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder är något annorlunda utformad. I stället ska den utfärdande myndigheten kontakta åklagaren när ett återförande kan äga rum. Om återförande sker för att personen i fråga ska verkställa en frihetsberövande påföljd, ska åklagaren underrätta den ansvariga myndigheten i Sverige. De som berörs är Kriminalvården, chefsöverläkaren vid den sjukvårdsinrättning där den som har dömts till överlämnande till rättspsykiatrisk vård är inskriven eller Statens institutionsstyrelse beroende på vilken påföljd som ska återupptas i Sverige.

Samarbetet enligt arresteringsorderrambeslutet bygger, som i det nordiska samarbetet, på direkta kontakter mellan de myndigheter som berörs. Ett återförande sker för att den eftersökte ska antingen lagföras eller verkställa en påföljd. Regeringskansliet fyller ingen direkt funktion i detta avseende utan utgör endast en onödig mellanhand. I stället bör det i förordningen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder föreskrivas, på samma sätt som i den nordiska regleringen, att åklagaren ska underrätta den utfärdande myndigheten att den ska kontakta åklagaren när ett återförande kan äga rum samt att om återförandet sker för

verkställighet av en frihetsberövande påföljd bör åklagaren i sin tur underrätta den myndighet som ansvarar för verkställigheten.

Enligt 15 § förordningen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder ska åklagaren skicka en kopia av rättsens beslut om överlämnande till Regeringskansliet om den som överlämnas är svensk medborgare eller folkbokförd i Sverige. Bestämmelsen fyllde tidigare en funktion i de fall det blev aktuellt att föra över verkställigheten av den frihetsberövande påföljd som dömdes ut i den utfärdande medlemsstaten. Regeringskansliet var bl.a. mottagare av framställningar om sådana överföranden. De uppgifterna har nu Kriminalvården tagit över efter det att europeiska verkställighetslagen har trätt i kraft. Bestämmelsen i 15 § fyller inte längre någon funktion och kan upphävas. Någon motsvarande reglering finns inte i förordningen om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder.

Underrättelse vid villkorat överlämnande till Sverige

I 25 § förordningen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder anges att om någon i ett fall som sägs i 8 kap. 1 § europeiska arresteringsorderlagen ska återföras till en annan medlemsstat, ska åklagare underrätta Polismyndigheten när återförandet kan äga rum. Eftersom nämnda bestämmelse rör överlämnande *till* Sverige bör den rätteligen föreskrivas i förordningen (2003:1178) om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

5.5 Informationskyldighet vid utlämning till ett tredjeland

Förslag: Om en eftersökt person, som begärs utlämnad enligt utlämningslagen, är medborgare i en medlemsstat i EU, Island eller Norge, ska åklagaren, om den eftersökte begär det, informera den staten om att en ansökan om utlämning har gjorts.

Skälen för bedömningen

EU-domstolens praxis

I dom Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630 tog EU-domstolen ställning till vilka skyldigheter som åligger en medlemsstat som avser att utlämna en eftersökt person, som är medborgare i en annan medlemsstat, till ett tredjeland. I aktuellt mål hade den eftersökte motsatt sig utlämning och bl.a. hävdade att en utlämning stred mot likabehandlingsprincipen enligt artikel 18 EUF-fördraget eftersom den medlemsstat som hade mottagit ansökan om utlämning, inte utlämnade egna medborgare men däremot andra unionsmedborgare.

EU-domstolen ansåg att eftersom Petruhhin använt sig av sin rätt enligt artikel 21 EUF-fördraget att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier var fördragen tillämpliga på det aktuella målet (punkt 31). Vidare pekade domstolen på att en reglering enligt vilken egna medborgare inte utlämnas, men däremot andra unionsmedborgare, innebär en begränsning av den rättighet som föreskrivs i artikel 21 EUF-fördraget (punkt 33). En sådan begränsning är emellertid acceptabel om den fyller ett legitimt syfte. Medlemsstater, som inte utlämnar sina egna medborgare, kan alltid lagföra dessa för brott som begåtts utomlands, vilket inte i lika stor utsträckning är möjligt avseende andra unionsmedborgare. Av det skälet är utlämning berättigat för att den eftersökte inte ska undgå straff (punkt 37). Däremot menade EU-domstolen att om det är möjligt att vidta åtgärder, som uppfyller samma mål om att den eftersökte inte ska undgå straff, men i mindre utsträckning inkräktar på rättigheterna enligt artikel 21 EUF-fördraget ska dessa vidtas i stället (punkt 41). Mot denna bakgrund slog EU-domstolen fast att en medlemsstat som hanterar en ansökan om utlämning som den i det aktuella målet, har en skyldighet att informera den medlemsstat i vilken den eftersökte är medborgare om framställningen (punkt 50). Tanken är att sistnämnda stat ska kunna utfärda en europeisk arresteringsorder för lagföring av de brott som avses i utlämningsansökan och att en sådan order ska ges företräde framför en ansökan om utlämning (punkt 49). En europeisk arresteringsorder måste dock inte utfärdas.

Denna informationsskyldighet och en möjlighet att utfärda en europeisk arresteringsorder som bör ges företräde, bekräftades i dom Pisciotti, C-191/16, EU:C:2018:222 (se punkt 51). I dom BY,

C-398/19, EU:C:2020:1032 gäller även samma skyldighet om den eftersökte blev unionsmedborgare efter det att han eller hon bosatt sig i den medlemsstat som mottagit en ansökan om utlämning (punkt 34). I nämnda dom slog EU-domstolen vidare fast att ingen av de berörda medlemsstaterna är skyldig att begära in brottmålsakten från den stat som ansöker om utlämning samt att den anmodade medlemsstaten kan besluta om utlämning efter det att den stat som tar emot information om en utlämningsansökan haft möjlighet att agera inom en skäligen tidsfrist (punkt 56). Slutligen ansåg domstolen att den medlemsstat som emottar en ansökan om utlämning av en medborgare i en annan medlemsstat har ingen skyldighet att lagföra den eftersökte även om det skulle vara möjligt enligt den förstnämnda statens nationella rätt (punkt 67). EU-domstolen har i dom I.N., C897/19 PPU, EU:C:2020:262 ansett att aktuella informationsskyldighet, under vissa förutsättningar, även gäller om den eftersökte är medborgare i en EFTA-stat (punkt 77).

Informationsskyldigheten bör regleras

EU-domstolens praxis innebär, för svenskt vidkommande, att om den som är föremål för en ansökan om utlämning är medborgare i en annan medlemsstat, ska svenska myndigheter informera behöriga myndigheter i denna medlemsstat om denna ansökan. Samma skyldighet gäller, under vissa förutsättningar, om den eftersökte är medborgare i en EFTA-stat.

I svensk rätt finns inga regler om vilken myndighet som ska ansvara för denna informationsskyldighet. Den praxis som hittills utformats är att centralmyndigheten för utlämningssamarbetet, som är placerad på Regeringskansliet (Justitiedepartementet), informerar motsvarande centralmyndighet i den stat i vilken den eftersökte är medborgare.

EU-domstolens praxis är inte helt tydlig om en medlemsstat är skyldig att lämna information, även om den eftersökte motsätter sig detta. Den eftersökte kan, även om han eller hon motsätter sig utlämning, föredra att utlämnas till den ansökande staten än att överlämnas till den medlemsstat i vilken han eller hon är medborgare. Denna fråga togs upp av generaladvokatens förslag till avgörande i mål C-398/19, EU:C:2020:748 (punkt 65) men som

EU-domstolen inte gav något svar på. De bestämmelser som låg till grund för medlemsstaternas skyldighet att informera är artiklarna 18 och 21 EUF-fördraget, dvs. rättigheter tillskrivna unionens medborgare. Skyldigheten syftade till att möjliggöra ett överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder för att tillvarata den eftersöktes rättigheter enligt nämnda artiklar, samtidigt som han eller hon inte undgår straff. Om den eftersökte väljer att hellre utlämnas till ett tredjeland än att överlämnas till den medlemsstat i vilken han eller hon är medborgare, bör detta respekteras. Han eller hon kommer att utlämnas och lagföras i den ansökande staten, vilket är i enlighet med det som eftersträvas, dvs. att den eftersökte inte undgår straff.

Det bör med hänsyn till ovan införas bestämmelser om att den medlemsstat i vilken den eftersökte är medborgare ska informeras om en ansökan om utlämning från ett tredjeland. Den eftersökte ska upplysas om innebörden av att en sådan information lämnas, vilket endast bör ske om den eftersökte begär det. Informations-skyldigheten bör avse de situationer då en ansökan om utlämning prövas enligt utlämningslagen, dvs. från en annan stat än en medlemsstat i EU, Island och Norge. Skyldigheten bör gälla i de fall då den eftersökte är medborgare i en av nämnda stater. Någon skyldighet gentemot andra EFTA-stater än Island och Norge torde inte finnas (jfr dom I.N., punkterna 43–45).

Vem bör ansvara för att information lämnas?

Enligt nuvarande ordning är det Regeringskansliet (Justitiedepartementet), i egenskap av centralmyndighet, som informerar den andra statens centralmyndighet om att en av dess medborgare är föremål för en ansökan om utlämning. Frågan är emellertid om någon annan myndighet ska åläggas detta ansvar.

En ansökan om utlämning hanteras i flera steg och flera aktörer involveras. Ett förfarande inleds som huvudregel genom att den eftersökte grips och anhålls provisoriskt av tingsrätten. Ärendet översänds därefter till centralmyndigheten, vilket utmynnar i att ansvarigt statsråd fastställer en tidsfrist för när en ansökan om utlämning senast måste ges in. När den har getts in granskas den av centralmyndigheten för att därefter överlämnas till Riksåklagaren.

Riksåklagaren överlämnar sedan ärendet till åklagare som utreder om det finns förutsättningar för utlämning. Efter gjord utredning lämnar Riksåklagaren, såvida den enskilde inte samtycker till utlämning, ett yttrande till Högsta domstolen. Efter Högsta domstolens prövning fattar slutligen regeringen beslut i frågan.

Information bör lämnas först efter det att den andra staten gett in en ansökan om utlämning. Innan dess pågår inget förfarande om utlämning och den andra staten kan ju välja att inte ge in en ansökan. Dessutom torde den information som kan lämnas över på detta tidiga stadium vara mycket knapphändig att den knappast fyller någon funktion.

När en ansökan om utlämning prövas kommer den eftersökte i många fall vara frihetsberövad. Information till den andra staten bör därför lämnas så tidigt som möjligt. Detta för att undvika en förlängning av såväl frihetsberövandet som handläggningen av utlämningsärendet. Innan information lämnas, bör, som nämns ovan, den eftersökte tillfrågas om han eller hon vill att information ska lämnas över samt upplysas om innebörden av detta. Motsätter sig den eftersökte detta, bör information inte lämnas. Detsamma bör gälla om det under prövningen framgår klart att utlämningen i sin helhet inte kommer att beviljas.

Mot denna bakgrund bör uppgiften att informera den andra medlemsstaten ligga på åklagaren. Åklagaren ansvarar för att utreda om det finns förutsättningar att utlämna den eftersökte. I samband härmed kan han eller hon fråga den eftersökte om information ska lämnas samt upplysa om innebörden av detta. Att denna uppgift skulle ligga på Regeringskansliet vore mindre lämpligt. Informationen bör kunna sändas över till den kontaktpunkt som den andra medlemsstaten ska ange (se Kommissionens tillkännagivande – Riktlinjer för utlämning till tredje land, EUT C 223, 8.6.2022, s. 1, avsnitt 4.1).

Vad ska informationen avse och när ska svar lämnas?

Som nämnts ovan finns det inga krav på att åklagaren ska begära in brottmålsakten från den ansökande staten för att akten ska sändas över till den andra medlemsstaten (se dom BY, punkt 49). I nämnda dom anger EU-domstolen att principen om lojalt samarbete enligt

artikel 4.3 EU-fördraget innebär emellertid att informationen inte ska avse enbart det faktum att det finns en ansökan om utlämning, utan samtliga rättsliga och faktiska omständigheter som framgår av ansökan om utlämning, även om en medlemsstat ska beakta den sekretess som kan gälla och som begärts av den ansökande staten (punkt 48).

För en ansökan om utlämning finns bestämmelser om sekretess i 18 kap. 17 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Såsom bestämmelsen är utformad råder en stark presumtion för sekretess (se prop. 1999/2000:61 s. 209). I de flesta fallen torde åklagaren vara förhindrad att lämna ut ansökan om utlämning på grund av sekretess. Den information som lämnas över bör dock med hänsyn till aktuellt avgörande innehålla uppgifter om vilket brott det rör sig om, när brottet är begånget samt gärningsorten. Vill den andra medlemsstaten ha ytterligare information får den vända sig till den ansökande staten (jfr dom BY, punkt 52). Detta behöver dock inte regleras särskilt.

När det gäller inom vilken tid den andra medlemsstaten ska reagera på den information som lämnats, får anpassas efter omständigheterna i det enskilda fallet. Enligt EU-domstolen ska en skälig tidsfrist anges (se dom BY, punkt 52). Utlämningsförfarandet bör inte stanna av i avvaktan på ett svar, utan det förfarandet kan fortgå. Ett svar bör lämpligen begäras före riksåklagaren avger sitt yttrande till Högsta domstolen och därmed skiljer ärendet ifrån sig.

I det ovan nämnda tillkännagivandet från kommissionen finns ytterligare riktlinjer i frågan.

Sammanfattning

Om en eftersökt person, som begärs utlämnad enligt utlämningslagen, är medborgare i en medlemsstat i EU, Island eller Norge, bör åklagaren, om den eftersökte begär det, informera den staten om att en ansökan om utlämning har gjorts. Den eftersökte ska upplysas om innebörden av att information lämnas.

De ändringar som behövs kan föras in i förordningen (1982:306) med vissa bestämmelser om utlämning för brott till Sverige

6 Konsekvenser av förslagen

Bedömning: De föreslagna ändringarna ryms inom befintliga budgetramar för de berörda myndigheterna och domstolarna.

Skälen för bedömningen: De föreslagna ändringarna i europeiska arresteringsorderlagen och nordiska arresteringsorderlagen rör i huvudsak förutsättningarna för när en eftersökt person ska överlämnas till en annan medlemsstat eller nordisk stat. Övriga ändringar i nämnda lagar utgörs främst av justeringar när det gäller verkställigheten av rättens beslut om överlämnande. Ändringarna kommer inte att leda till fler ärenden hos myndigheterna eller domstolarna och av det skälet inga ökade kostnader för berörda aktörer.

I dessa lagar och i utlämningslagen föreslås att tiden för förvar förlängs från 48 timmar till 96 timmar. Förvarsbestämmelserna tillämpas i mycket få fall och ändringarna innebär inte att tiden i förvar automatiskt ska förlängas. Eventuellt ökade kostnader för framför allt Polismyndigheten bör således vara försumbara och rymmas inom befintliga budgetramar.

I avsnitt 4.4 föreslås att rätten ska kunna ompröva sitt beslut om att skjuta upp verkställigheten enligt 6 kap. 1 § europeiska arresteringsorderlagen respektive 5 kap. 1 § nordiska arresteringsorderlagen. Som nämns i det avsnittet torde det röra sig om ytterst få fall i vilka den frågan aktualiseras. Några ökade kostnader för domstolarna, förutom marginella, kan således inte påräknas.

I avsnitt 5.3 föreslås att Kriminalvården ska ta över vissa uppgifter som i dag ligger på Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse.

För det första föreslås att Kriminalvården ska ansvara för att dels begära hos en åklagare att en europeisk eller nordisk arresteringsorder ska utfärdas för verkställighet av överlämnande till

rättspsykiatrisk vård, dels göra en framställning om utlämning till Sverige för verkställighet av nämnda påföljder.

Av avsnitt 5.3 framgår att drygt 300 europeiska och nordiska arresteringsorder utfärdades under 2019–2021 för verkställighet av en frihetsberövande påföljd. Drygt 30 order utfärdades på begäran av Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse. Resterande utfärdades på begäran av Kriminalvården. Beträffande utlämning var det endast i två fall en framställning om utlämning gjordes av Socialstyrelsen. Övriga framställningar gjordes av Kriminalvården.

Med beaktande av detta innebär ändringarna att antalet ärenden hos Kriminalvården bedöms öka med drygt tio ärenden per år. För Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse kommer ändringarna innebära vissa besparingar, även om de torde vara marginella. Dessa myndigheter, tillsammans med chefsöverläkaren vid den sjukvårdsinrättning som den dömda är inskriven, ska rådgöra med Kriminalvården innan en arresteringsorder utfärdas eller en framställning görs. Samtidigt torde ändringarna i sin helhet innebära vissa effektiviseringar eftersom det blir en och samma myndighet som har ansvaret i stället för att uppgifterna är utspridda på flera myndigheter.

Vidare föreslås i avsnitt 5.2 att Kriminalvården blir den myndighet som ansvarar för när verkställigheten av aktuella påföljder ska överföras till en annan medlemsstat eller nordisk stat i samband med en i Sverige utfärdad europeisk eller nordisk arresteringsorder, vilket framför allt avser en order för lagföring. Det rör sig om de fall i vilka riksåklagaren lämnar garantier för att den eftersökte återförs till den verkställande medlemsstaten för att han eller hon ska verkställa den frihetsberövande påföljd som döms ut i Sverige. Enligt uppgift lämnas garantier i inte fler än tio ärenden per år. När det sedan blir aktuellt att återföra den eftersökte torde det vara i ytterst få fall påföljden innebär överlämnande till rättspsykiatrisk vård eller slutna ungdomsvård.

Sammantaget kommer vissa uppgifter att läggas på Kriminalvården i stället för Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse. Det rör sig dock om ett mindre antal ärenden vilket inte bör leda till annat än marginellt ökade kostnader för Kriminalvården. De ökade kostnaderna bör således rymmas inom befintliga budgetramar. Förslagen bedöms inte heller medföra några konsekvenser för

jämställdheten eller miljön eller få några andra konsekvenser som bör redovisas.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: De föreslagna bestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2024.

De nya reglerna ska inte tillämpas i ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

Skälen för förslagen: Mot bakgrund av kommissionens formella underrättelse om att Sverige i vissa avseenden inte har genomfört arresteringsorderrambeslutet på ett korrekt sätt (se avsnitt 3) bör ändringarna träda i kraft så snart som möjligt. De bör därför träda i kraft den 1 januari 2024.

Eftersom ett flertal materiella bestämmelser ändras om huruvida en eftersökt person ska överlämnas enligt en europeisk eller nordisk arresteringsorder eller om ett överlämnande ska vägras bör de äldre bestämmelserna tillämpas på ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

1 kap.

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna, ändrat genom rådets rambeslut 2009/299/RIF.

Lagen tillämpas inte i förhållande till en medlemsstat om Europeiska unionen genom ett särskilt beslut har avbrutit tillämpningen av rambeslutet i förhållande till den staten.

I 1 kap. finns allmänna bestämmelser om en arresteringsorder.

I 2 kap. finns bestämmelser om förutsättningar för överlämnande.

I 4 kap. finns bestämmelser om utredning och tvångsmedel vid det inledande förfarandet samt bestämmelser om att lagen i vissa fall inte ska tillämpas i förhållande till Danmark och Finland.

I 5 kap. finns bestämmelser om beslutsförfarandet vid överlämnande.

I 6 kap. finns bestämmelser om verkställighet av ett beslut om överlämnande och om beslut om bl.a. utvidgat överlämnande.

I 7 kap. finns bestämmelser om överförande av en frihetsberövande påföljd till Sverige.

I 8 kap. finns bestämmelser om återförande av personer som har överlämnats till Sverige och om tillstånd till transport genom Sverige.

Paragrafen innehåller information om vad lagen omfattar. Det tidigare *fjärde stycket tas bort* eftersom det tredje kapitlet upphävs.

2 kap.

2 §

Överlämnande får beviljas endast för en gärning

1. för vilken, när överlämnandet avser lagföring, enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning en frihetsberövande påföljd i ett år eller mer är föreskrivet, eller

2. för vilken, när överlämnandet avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd, en frihetsberövande påföljd i minst fyra månader har dömts ut.

För en gärning som legat till grund för ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder enligt lagen (2015:485) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen ska första stycket 1 inte gälla, om

1. den eftersökte fanns i den andra staten när det utländska beslutet meddelades, och

2. uppföljningen pågår i Sverige när arresteringsordern utfärdas.

Om överlämnande beviljas för en gärning som avses i första *eller* andra stycket, får överlämnande beviljas även för någon annan gärning än *sådana gärningar* som anges i första stycket.

Paragrafen innehåller vissa grundläggande förutsättningar för att ett överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder ska få beviljas. Övervägandena finns i avsnitt 4.1.3 och 4.1.4.

Första stycket ändras på så sätt att kravet på dubbel straffbarhet för att ett överlämnande ska få beviljas tas bort. I nya 5 a § anges i stället att ett överlämnande får vägras om den gärning som den europeiska arresteringsordern avser inte motsvarar brott enligt svensk lag, se författningskommentaren till den paragrafen. Den tidigare bestämmelsen i andra stycket om vad som gäller i fråga om dubbel straffbarhet för gärningar som finns angivna i bilagan till denna lag ändras och flyttas till 5 a §.

Tidigare tredje och fjärde styckena är nu *andra* respektive *tredje stycket*. När det gäller överlämnande för accessoriska brott som regleras i det nya tredje stycket återfinns kravet på dubbel straffbarhet i den nya 5 a §.

3 §

Överlämnande får inte beviljas

1. om en begäran, trots att den utfärdande myndigheten har getts tillfälle att *komma in* med komplettering, till form eller innehåll är

så bristfällig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om överlämnande,

2. om den utfärdande myndigheten inte lämnar sådana garantier som enligt 2 kap. 7 § *andra stycket* krävs för att överlämnande ska få beviljas,

3. om den eftersökte enligt 5 kap. 4 § ska överlämnas till en annan medlemsstat i *Europeiska unionen, Island eller Norge*,

4. om den eftersökte ska utlämnas för brott eller om han eller hon ska överlämnas enligt lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen,

5. om det enligt 2 kap. 13 § *andra stycket* brottsbalken skulle strida mot ett villkor som har uppställts vid utlämning eller överlämnande till Sverige,

6. om det skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier, eller

7. om den europeiska arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd och det har beslutats enligt 6 § att påföljden ska verkställas i Sverige.

Paragrafen innehåller ett antal obligatoriska vägransgrunder som i huvudsak innebär att ett överlämnande inte får beviljas som en konsekvens av andra omständigheter eller beslut. Övervägandena finns i avsnitt 4.1.3, 4.2.4 och 4.3.

Vägransgrunderna i *första, fjärde och femte punkterna* är oförändrade.

I *andra punkten* ändras hänvisningen till 2 kap. 7 § *andra stycket*, men innebär ingen ändring i sak.

I *tredje punkten* görs ett tillägg som innebär att ett överlämnande inte får beviljas om den eftersökte enligt 5 kap. 4 § ska överlämnas till Island och Norge.

Vägransgrunden i *sjätte punkten* om immunitet och privilegier har flyttats från tidigare 4 § 3. Det innebär inte några ändringar i sak. Den tidigare bestämmelsen i punkten flyttas till 5 § femte punkten.

I *sjunde punkten* införs en ny vägransgrund. Ett överlämnande får inte beviljas om rätten med stöd av 6 § beslutar att den frihetsberövande påföljden som den europeiska arresteringsordern avser, ska verkställas i Sverige, se vidare författningskommentaren till 6 §.

4 §

Överlämnande får inte beviljas

1. för en gärning som har ägt rum innan den eftersökte fyllt femton år,

2. om det skulle strida mot den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna eller de tilläggsprotokoll till konventionen som gäller som lag här i landet,

3. för en gärning som omfattas av nåd eller ett annat beslut enligt 12 kap. 9 § regeringsformen, eller

4. för en gärning som har prövats genom en dom som fått laga kraft i en medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet.

Paragrafen innehåller ett antal obligatoriska vägransgrunder. Övervägandena finns i avsnitt 4.1.3.

Vägransgrunderna i första och andra punkterna om straffmyndighetsåldern och att ett överlämnande inte får ske i strid mot Europakonventionen är oförändrade.

Vägransgrunderna i tredje och fjärde punkterna om hinder mot överlämnande på grund av ett tidigare beslut om nåd eller dom i en annan medlemsstat i EU, Island eller Norge har flyttats från tidigare 5 § 1 och 3, men är i sak oförändrade. Den tidigare bestämmelsen i tredje punkten flyttas till 3 § sjätte punkten.

5 §

Överlämnande för en gärning får vägras om

1. det enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan lag har meddelats beslut att inte åtala för gärningen,

2. gärningen har prövats genom en dom som fått laga kraft i en annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet,

3. en förundersökning har inletts eller ett åtal har väckts i Sverige för gärningen,

4. påföljd för gärningen har fallit bort på grund av preskription eller inte längre kan dömas ut enligt svensk lag och gärningen har begåtts i Sverige, eller

5. den europeiska arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd som har dömts ut efter en förhandling där den eftersökte inte var personligen närvarande och den utfärdande myndigheten inte har bekräftat att något av villkoren i artikel 4a.1 i rambeslutet är uppfyllt.

Paragrafen innehåller ett antal vägransgrunder. Den ändras bl.a. på så sätt att vägransgrunderna inte längre är obligatoriska utan

fakultativa. Det innebär att rätten vid sin prövning får vägra överlämnande om förutsättningar för en viss vägransgrund är uppfylld. Däremot finns ingen skyldighet att vägra. Paragrafen ändras också så att tredje punkten flyttas till andra punkten samma paragraf och första punkten flyttas till 4 § tredje punkten. Övervägandena finns i avsnitt 4.1.5.

Enligt *första punkten* får överlämnande vägras om det enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan lag har meddelats beslut om att inte åtala för gärningen. Ett beslut om åtalsunderlåtelse eller straffvarning är för den enskilde ett gynnande beslut och kan ändras endast under de begränsade förutsättningar som anges i lag. Utrymmet för att bevilja ett överlämnande avseende en gärning som är föremål för ett beslut om åtalsunderlåtelse eller straffvarning bör därför vara begränsat. Den åklagare som handlägger ärendet om överlämnande bör dock undersöka om det finns omständigheter som talar för att åtalsunderlåtenheten eller straffvarningen skulle kunna återkallas enligt de förutsättningar som gäller enligt 20 kap. 7 b § rättegångsbalken eller 22 § andra stycket lagen om unga lagöverträdare. Ett sådant exempel kan vara återfall i liknande brottslighet. Om en viss längre tid har gått sedan beslutet meddelades bör det dock tala emot ett överlämnande. De omständigheter som åklagaren och rätten har att beakta är de som framgår av ärendet om överlämnande, eventuellt efter kompletteringar från den utfärdande myndigheten. Om det inte finns omständigheter som pekar på att åtalsunderlåtenheten eller straffvarningen skulle kunna återkallas, bör utrymmet vara begränsat för att i det enskilda fallet överlämna den eftersökte.

Den *andra punkten* motsvarar delvis tidigare fjärde punkten. Skillnaden är att kopplingen till utlämningslagen har tagits bort. Detta innebär att det inte längre ska ske någon jämförelse med vad som hade blivit utfallet vid en tillämpning av utlämningslagen. Med stöd av den andra punkten får ett överlämnande vägras om det finns en dom som fått laga kraft avseende samma gärning och person som har meddelats i en annan stat än en medlemsstat i EU, Island eller Norge. Frikännande domar omfattas. Om det rör sig om en fällande dom krävs att påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte kan verkställas enligt lagstiftningen i den stat som har meddelat domen. Den sistnämnda situationen kan vara att verkställighet inte kan ske på grund av preskription eller att det i den

staten har meddelats ett beslut om nåd eller motsvarande beslut. Vid bedömningen av om ett överlämnande, trots en tidigare dom, ändå ska beviljas bör samtliga relevanta omständigheter beaktas. En sådan omständighet är vilken påföljd som har dömts ut. Om den europeiska arresteringsordern rör allvarlig brottslighet med ett högt straffvärde, kan det finnas skäl för att överlämna den eftersökte i de fall han eller hon har frikännts på grund av att gärningen är straffri eller ådömts en förhållandevis mild påföljd som framstår som stötande, t.ex. ett kort fängelsestraff för en brottslighet som skulle resultera i ett långvarigt fängelsestraff. Detta gäller särskilt om brottsligheten har begåtts i eller riktats mot den utfärdande medlemsstaten. Det motsatta bör gälla om gärningen har begåtts i den stat som har meddelat domen, dvs. skälen bör vara särskilt starka för att bevilja överlämnande när den utfärdande medlemsstaten har använt sig av extraterritoriell jurisdiktion. Andra omständigheter att beakta kan vara under vilka omständigheter en fällande dom har verkställts, t.ex. om påföljden i huvudsak har eftergetts utan några beaktansvärda skäl. Det bör emellertid röra sig om betydande skillnader. Mindre avvikelser bör inte leda till att överlämnande sker.

Den *tredje punkten* motsvarar delvis den tidigare femte punkten men med den skillnaden att förundersökningsledarens eller åklagarens inställning inte längre ska leda till att rätten inte ska göra någon självständig bedömning. Enligt den tredje punkten får ett överlämnande vägras om en förundersökning har inletts eller ett åtal har väckts i Sverige för gärningen. Handläggande åklagare ska rådgöra med förundersökningsledaren eller den åklagare som väckt åtal om var lagföringen bäst sker. En utgångspunkt är att den bör ske där förutsättningarna för en materiellt riktig dom är bäst, vilket i sin tur är beroende bl.a. av var bevisning för brottet bäst kan tas upp. Ett överlämnande bör inte ske om det skulle äventyra eller försämra en målsägandes möjligheter att söka utverka skadestånd från den eftersökte. Andra skäl att beakta är hur långt lagföringen har kommit i Sverige. Pågår en huvudförhandling torde det med hänsyn till kostnader och nedlagt arbete vara olämpligt att bevilja överlämnande. En annan aspekt är den eftersöktes ålder. Är han eller hon under 18 år bör som regel lagföringen fortsätta i Sverige. Rätten bör, även om det är den som slutligen avgör frågan, lägga stor vikt vid den bedömning som förundersökningsledaren respektive åklagaren har gjort. Utrymmet för att överlämna den eftersökte

trots att förundersökningsledaren respektive den åklagare som har väckt åtal motsätter sig det bör vara begränsat och ett överlämnade bör endast ske i undantagsfall. Detsamma gäller den omvända situationen, dvs. om varken förundersökningsledaren eller den åklagare som väckt åtal motsätter sig att lagföringen sker i den utfärdande medlemsstaten, bör rätten bevilja överlämnande om inte starka skäl talar för motsatsen.

Den *fjärde punkten* motsvarar delvis tidigare sjätte punkten. Skillnaden är att bestämmelsen numera inte längre endast avser svenska medborgare. Av den fjärde punkten följer att ett överlämnande får vägras med stöd av svenska regler om åtals- och påföljdspreskription om den gärning som den europeiska arresteringsordern avser har begåtts i Sverige. Vid bedömningen om var brottet anses ha begåtts får 2 kap. 1 § brottsbalken tillämpas. När det sedan gäller prövningen om preskription har inträtt bör hänsyn tas till åtgärder som har vidtagits i den andra medlemsstaten som enligt svenska regler hade inneburit ett avbrott i preskriptionstiden, t.ex. häktning eller väckt åtal. Ett överlämnande, trots att preskription har inträtt, bör kunna beviljas i vissa fall. En omständighet att beakta är om gärningen även har begåtts i den utfärdande medlemsstaten eller var riktad mot enskilt eller allmänt intresse i den staten. En annan omständighet kan vara att kort tid löpt sedan preskription inträtt. Om däremot en längre tid har gått sedan preskription inträtt talar mycket för att ett överlämnande bör vägras.

Enligt den *femte punkten* får ett överlämnande vägras i vissa fall vid utevarodomar. Punkten motsvarar delvis tidigare 2 kap. 3 § 6. med endast den skillnaden att den, precis som övriga nämnda punkter, har gjorts fakultativ. Detta är möjligt om den utfärdande myndigheten i den europeiska arresteringsordern inte har bekräftat att något av de villkor som räknas upp i artikel 4a.1 a–d i arresteringsorderrambeslutet är uppfyllt. Om ett av villkoren har uppfyllts är vägransgrunden inte tillämplig och ett överlämnande ska beviljas. EU-domstolen har i dom Dworzecki påpekat att om den utfärdande myndigheten visserligen har bekräftat att något av villkoren i artikel 4a.1 är uppfyllt, men om annan information ger anledning till tvivel om att så är fallet kan vägransgrunden ändå bli tillämplig (punkterna 50–54). Om det är möjligt att vägra överlämnande enligt förevarande bestämmelse, kan rätten beakta

andra omständigheter som gör att den kan säkerställa att ett överlämnande av den eftersökte inte åsidosätter hans eller hennes rätt till försvar. I den nämnda domen pekade EU-domstolen bl.a. på den eftersöktes beteende, t.ex. att denne har försökt undvika att bli delgiven information. Brister i ett avseende, t.ex. delgivning, kan också läkas av andra omständigheter, t.ex. att den utfärdande medlemsstatens nationella rätt i alla händelser ger den berörde rätt att begära en ny rättegång. Vid tveksamheter kan rätten, via åklagaren, alltid begära in kompletteringar för att få ett fullgott underlag för sin bedömning.

5 a §

Överlämnande får vägras om den gärning som den europeiska arresteringsordern avser inte motsvarar brott enligt svensk lag.

Överlämnande får dock inte vägras för gärning som inte har begåtts i Sverige om det i arresteringsordern har angetts att gärningen är en sådan som finns angiven i bilagan till denna lag och det för gärningen enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om dubbel straffbarhet. Övervägandena finns i avsnitt 4.1.3 och 4.1.4.

I *första stycket* regleras huvudregeln om dubbel straffbarhet. Ett överlämnande får vägras om den aktuella gärningen inte motsvarar brott enligt svensk lag. Vägransgrunden är fakultativ och innebär att ett överlämnande kan, men måste inte, vägras.

Ett exempel på när det skulle kunna bli aktuellt att erkänna och verkställa en europeisk arresteringsorder, trots att den gärning som ordern avser inte motsvarar ett brott enligt svensk lag, är när bristen i fråga om dubbel straffbarhet främst beror på skillnader i straffbestämmelsernas tekniska konstruktion, t.ex. vid osjälvständiga brottsformer. Ett överlämnande bör också kunna ske i de fall Sverige har valt en annan lösning för att hantera överträdelser av gällande regler genom att i stället hantera sådana överträdelser via administrativa sanktioner. Detsamma bör gälla om Sverige har avkriminaliserat en viss gärning för att i stället använda sådana sanktioner. Dessa två sistnämnda fall bör särskilt kunna komma i fråga i förhållande till EU-rättsakter som ålägger medlemsstaterna att sanktionera vissa överträdelser, men lämnar det upp till varje medlemsstat att avgöra på vilket sätt. Om det däremot är fråga om

överlämnande för en gärning som enligt svensk rätt är en rättighet bör det mycket sällan bli aktuellt att bevilja överlämnande. Detsamma bör i huvudsak gälla om det rör sig om ett brott som är helt främmande för den svenska rättsordningen. Att gärningen är främmande för den svenska rättsordningen bör emellertid inte med automatik leda till att ett överlämnande vägras. Det kan finnas historiska, kulturella eller sociala skäl för att gärningen är kriminaliserad i den andra medlemsstaten och som i ett enskilt fall bör kunna leda till att ett överlämnande beviljas. Ett överlämnande bör dock inte ske om det strider mot någon grundläggande svensk rättsprincip.

I *andra stycket* görs i *första meningen* undantag från möjligheten att vägra överlämnande med hänvisning till krav på dubbel straffbarhet för de brott som finns i bilagan till europeiska arresteringsorderlagen som motsvarar de brott som räknas upp i artikel 2.2 i arresteringsorderrambeslutet (de s.k. listbrotten). Om den europeiska arresteringsordern avser ett sådant brott får ett krav på dubbel straffbarhet enligt första stycket inte ställas upp. Bestämmelsen motsvarar den tidigare regeln i 2 kap. 2 § andra stycket. Enligt *andra meningen* gäller inte undantaget i första meningen om gärningen har begåtts i Sverige. Beträffande bedömningen om brottet har begåtts i Sverige hänvisas till 2 kap. 1 § brottsbalken (se prop. 2020/21:204 s. 96-97. och 141-142). Bestämmelsen innebär att huvudregeln i första stycket ska tillämpas, dvs. det finns en möjlighet att vägra överlämnande. För möjligheten att överlämna, trots att gärningen inte är straffbar i Sverige, hänvisas till kommentaren till första stycket. Ett överlämnande bör dock i dessa fall ske med större försiktighet, just mot bakgrund av att gärningen har begåtts i Sverige. Detta gäller särskilt om gärningen är främmande för den svenska rättsordningen.

6 §

Rätten får besluta att den frihetsberövande påföljd som den europeiska arresteringsordern avser ska verkställas i Sverige, om

- 1. den eftersökte är svensk medborgare eller bosatt i eller uppehåller sig i Sverige,*
- 2. den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige, och*
- 3. den eftersöktes sociala återanpassning underlättas om påföljden verkställs i Sverige.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om under vilka förutsättningar rätten får besluta att den frihetsberövande påföljd som den europeiska arresteringsordern avser får verkställas i Sverige i de fall arresteringsordern har utfärdats för verkställighet. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.3 och 4.2.4.

Ett beslut om verkställighet i Sverige av den frihetsberövande påföljden får meddelas. Någon skyldighet att besluta om verkställighet i Sverige om samtliga kriterier i bestämmelsen är uppfyllda föreskrivs således inte. Rätten har i stället ett utrymme för en skönsmässig bedömning om huruvida en verkställighet ska ske i det enskilda fallet eller inte, även om samtliga förutsättningar är uppfyllda. Om rätten beslutar om att verkställighet ska ske i Sverige, blir en konsekvens härav att rätten också beslutar om att inte bevilja överlämnande (se 3 § 7). I det motsatta fallet, dvs. när verkställighet inte ska ske i Sverige, ska den eftersökte överlämnas. Rättens beslut om att verkställighet ska ske i Sverige innebär att någon ytterligare prövning inte ska göras om lämpligheten av att den frihetsberövande påföljden verkställs i Sverige (se 7 kap. 1 §). I paragrafen ställs ett antal kumulativa krav upp för att verkställighet ska få ske i Sverige.

Den *första punkten* rör den personkrets som kan komma att bli föremål för en verkställighet i Sverige av den frihetsberövande påföljden. Bestämmelsen omfattar svenska medborgare eller eftersökta personer som är bosatta i Sverige eller uppehåller sig här. Inledningsvis kan konstateras att innebörden av denna personkrets ska ges en unionsrättslig tolkning. Vid bedömningen om en den eftersökte omfattas av nämnda personkrets får denna krets inte ges en större räckvidd än som följer av en sådan unionsrättslig tolkning, vilket framgår av EU-domstolens praxis (se dom Kozłowski, punkterna 41–43).

Ett svenskt medborgarskap är lätt att kontrollera via Skatteverkets folkbokföringsdatabas. Av den databasen framgår bl.a. medborgarskapet för en viss person. Kravet är uppfyllt även om den eftersökte också har ett annat medborgarskap, dvs. dubbelt medborgarskap utgör inte något hinder mot att tillämpa bestämmelsen.

Uppgifterna i folkbokföringsdatabasen kommer vara betydelsefulla även vid prövningen av huruvida den eftersökte är *bosatt* i Sverige. I databasen finns uppgifter om en viss persons adress och folkbokföringsort. Samtidigt bör uppgifter i eller en avsaknad av

uppgifter i databasen inte vara avgörande. En eftersökt person kan vara folkbokförd i Sverige, men ändå vara utflyttad till och bosatt i en annan stat utan att ha anmält detta. Även det omvända kan vara fallet, dvs. den eftersökte kan anses vara bosatt i Sverige i den mening som avses i artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet utan att vara folkbokförd. Avgörande bör vara de faktiska omständigheterna i det enskilda fallet, bl.a. var den faktiska bosättningen finns, hur länge den varat samt den dömdes arbets- och familjeförhållanden. Folkbokföringsdatabasen kommer dock ge en första indikation om den eftersökte är bosatt i Sverige eller inte.

När det slutligen gäller de fall då den eftersökte, utan att vara bosatt i Sverige, *uppehåller sig* här bör tillämpningsområdet i dessa fall vara snävt. Det kan inte vara fråga om någon som tillfälligt vistas i Sverige. I stället får en helhetsbedömning göras av samtliga omständigheter av betydelse. Bland annat kan det röra sig om varaktigheten samt arten av och villkoren för den eftersöktes vistelse, men även familjeband och ekonomiska band den eftersökte har till Sverige. EU-domstolens avgörande i dom Kozłowski bör vara vägledande, dvs. en eftersökt person uppehåller sig i den verkställande medlemsstaten, i den mening som avses i artikel 4.6 i arresteringsorderrambeslutet, när han eller hon efter en stabil vistelse under viss tid i denna medlemsstat har ansetts ha fått en sådan anknytning dit som kan jämföras med sådan anknytning som följer av att personen är bosatt i aktuell medlemsstat (punkt 54).

I den *andra punkten* ställs ett krav på att den eftersökte ska begära att den frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige. En verkställighet i Sverige kan således inte ske mot hans eller hennes vilja. Enligt 6 § förordningen (2003:1179) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder ska den eftersökte tillfrågas om han eller hon begär att påföljden ska verkställas i Sverige, vilket ska ske skriftligen enligt ett fastställt formulär. Den eftersökte kommer i samband därmed upplysas om innebörden av en sådan begäran.

För att en frihetsberövande påföljd ska få verkställas i Sverige krävs enligt *tredje punkten* att en sådan verkställighet underlättar den eftersöktes sociala återanpassning. En bedömning av samtliga omständigheter får göras i det enskilda fallet. Eftersom anknytningskravet enligt första punkten är uppfyllt kommer bedömningen många gånger landa i att en verkställighet i Sverige gynnar den

eftersöktes sociala återanpassning, men så måste inte alltid vara fallet.

Ett svenskt medborgarskap innebär inte med automatik att den sociala återanpassningen gynnas, t.ex. om den eftersökte sedan en längre tid bor och arbetar utomlands. Inte heller en längre vistelse i Sverige behöver vara tillräcklig, om personen har fortsatt starka band till en annan stat med hänsyn till familjeförhållanden eller ekonomiska förhållanden. Är vistelsen däremot mer varaktig eller bor han eller hon i Sverige eller kommer att utvisas hit efter avtjänande av den utdömda påföljden talar det mesta för att den sociala återanpassningen gynnas (jfr 3 kap. 2 § första stycket 1 och 2 europeiska verkställighetslagen).

För det fall det konstateras att den eftersökte, utan att vara svensk medborgare, är bosatt i Sverige medför själva bosättningen här en indikation på att den sociala återanpassningen gynnas av en verkställighet i Sverige. Emellertid bör bosättningen haft en viss varaktighet. Ett riktmärke bör kunna vara att den eftersökte har bott i Sverige under minst fem år och det bedöms att han eller hon kommer att få behålla sin uppehållsrätt eller sitt permanenta uppehållstillstånd (jfr 3 kap. 2 § första stycket 3 europeiska verkställighetslagen och dom Wolzenburg, punkt 73). Även om bosättningen inte har varat så lång tid kan omständigheterna peka på att en verkställighet i Sverige ändå gynnar den sociala återanpassningen. En bedömning får göras utifrån den eftersöktes arbets- och familjeförhållanden, men även hans eller hennes språkliga, kulturella, sociala och ekonomiska band till Sverige är relevanta omständigheter (jfr prop. 2014/15:29 s. 96). Om den eftersökte inte är svensk medborgare eller bosatt i Sverige utan uppehåller sig här bör en motsvarande helhetsbedömning göras, eftersom det sistnämnda anknytningskravet bör jämföras med en sådan anknytning som följer av att personen är bosatt i Sverige. De omständigheter beträffande den sociala återanpassningen som är relevanta när den eftersökte är bosatt i Sverige bör kunna beaktas även i de fall han eller hon uppehåller sig här.

7 §

Rätten får besluta att den frihetsberövande påföljd som kan komma att dömas ut i den utfärdande medlemsstaten efter det att den eftersökte har överlämnats för lagföring ska verkställas i Sverige, om

1. den eftersökte är svensk medborgare eller bosatt i Sverige,
2. den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige, och
3. den eftersöktes sociala återanpassning underlättas om påföljden verkställs i Sverige.

Beslutet ska villkoras av att den utfärdande myndigheten lämnar garantier för att den eftersökte återförs till Sverige för en sådan verkställighet.

Detta gäller även om den europeiska arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd som har dömts ut efter en förhandling där den eftersökte inte var personligen närvarande och den utfärdande myndigheten har bekräftat att den eftersökte har rätt till en ny prövning efter det att han eller hon har överlämnats till den utfärdande medlemsstaten.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om under vilka förutsättningar rätten får besluta om att en frihetsberövande påföljd som kan komma att dömas ut efter ett överlämnande får verkställas i Sverige i de fall den europeiska arresteringsordern har utfärdats för lagföring. Paragrafen utgjorde tidigare 3 kap. 2 § och är även ändrad innehållsmässigt. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.3 och 4.2.5.

I första stycket finns bestämmelser som i huvudsak motsvarar 2 kap. 6 §. Skillnaden är att den europeiska arresteringsordern har utfärdats för lagföring i stället för straffverkställighet. Även i dessa fall får rätten besluta om att verkställighet ska ske i Sverige av den frihetsberövande påföljd som kan komma att dömas ut efter ett överlämnande för lagföring. Någon skyldighet att besluta om en sådan verkställighet föreskrivs inte, även om samtliga förutsättningar är uppfyllda. I det motsatta fallet ska den eftersökte överlämnas och det eventuella straff som döms ut får verkställas i den utfärdande medlemsstaten. Rättens beslut om att verkställighet ska ske i Sverige innebär att någon ytterligare prövning inte ska göras, när den eftersökte återförs till Sverige, om lämpligheten av att den frihetsberövande påföljden verkställs i Sverige (se 7 kap. 1 §).

Det ställs upp ett antal krav för att verkställighet över huvud taget ska få ske i Sverige. Det rör sig inledningsvis om att den eftersökte ska vara svensk medborgare eller bosatt i Sverige (*första punkten*). Vidare ska den eftersökte begära att verkställigheten ska ske i Sverige, vilket han eller hon ska tillfrågas om enligt 8 § förordningen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder (*andra punkten*). Slutligen ska en verkställighet i Sverige gynna den eftersöktes sociala återanpassning (*tredje punkten*). Samtliga dessa krav, överensstämmer med de krav som föreskrivs i 2 kap. 6 §. I

förevarande bestämmelse omfattas dock inte eftersökta personer som, utan att vara bosatta i Sverige, uppehåller sig här. Denna kategori av personer kan således inte bli föremål för en verkställighet i Sverige på det sätt som föreskrivs. I övrigt hänvisas till kommentaren till 2 kap. 6 §.

Om rätten beslutar att den kommande frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige ska enligt *andra stycket* beslutet om överlämnande villkoras av att den utfärdande myndigheten lämnar garantier att den eftersökte återförs till Sverige för en sådan verkställighet. För det fall några sådana garantier inte lämnas får ett överlämnande inte beviljas, vilket framgår av 2 kap. 3 § 2. Sådana garantier bör av åklagaren inhämtas före rättens beslut.

I *tredje stycket* anges att bestämmelserna i första och andra styckena ska tillämpas även i vissa fall när den europeiska arresteringsordern avser överlämnande för verkställighet av en frihetsberövande påföljd. För det första ska det röra sig om en utevarodom, dvs. i de fall en frihetsberövande påföljd har dömts ut efter en förhandling där den eftersökte inte var personligen närvarande. För det andra ska den utfärdande myndigheten ha bekräftat att den eftersökte har rätt till en förnyad prövning efter det att han eller hon har överlämnats till den utfärdande medlemsstaten. En sådan europeisk arresteringsorder ska jämföras med en order för lagföring, vilket följer av EU-domstolens praxis (se dom I.B.). Bestämmelsen är inte tillämplig när den utfärdande myndigheten i den europeiska arresteringsordern förvisso anger att det rör sig om en utevarodom, men bekräftar i enlighet med artikel 4a.1 i arresteringsorderrambeslutet att andra omständigheter (punkterna a–c) är uppfyllda för att tillse grundläggande rättssäkerhetskrav, t.ex. att den eftersökte kallades till förhandlingen, men uteblev. I dessa fall får i stället 2 kap. 6 § tillämpas.

5 kap.

6 §

Om garantier som avses i 2 kap. 7 § har lämnats av en utländsk myndighet, ska rätten i beslutet om överlämnande ange att det är ett villkor för överlämnandet att garantierna kommer att uppfyllas.

Beslut i fråga om överlämnande av föremål som enligt 4 kap. 7 § har tagits i beslag ska om möjligt meddelas av rätten i samband med beslutet i fråga om överlämnande av den eftersökte.

Paragrafen innehåller bestämmelser om bl.a. att rättsens beslut om överlämnande även ska ange de särskilda villkor som ställs upp för överlämnandet. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.5.

Hänvisningen i första stycket till tidigare 3 kap. 2 § har ändrats och paragrafen hänvisar numera till 2 kap. 7 §.

6 kap.

1 §

Ett beslut om överlämnande *ska* verkställas inom tio dagar från det att beslutet *har fått* laga kraft.

Verkställighet sker genom att den som ska överlämnas hämtas av den utfärdande medlemsstaten, om inte den utfärdande medlemsstaten har kommit överens om något annat med den verkställande medlemsstaten.

Rätten får i samband med beslutet om överlämnande bestämma att verkställigheten ska ske vid en viss senare tidpunkt

1. om den som ska överlämnas *ska*

a) *avtjäna en påföljd som har dömts ut i Sverige för en annan gärning än den som beslutet om överlämnande avser, eller*

b) *lagföras i Sverige för en annan gärning än den som beslutet om överlämnande avser, eller avtjäna den påföljd som döms ut med anledning av lagföringen, eller*

2. om det finns starka humanitära skäl.

I stället för att skjuta upp verkställigheten i fall som avses i andra stycket 1 får rätten besluta att överlämnandet till den utfärdande medlemsstaten sker på sådana villkor om återförande som fastställs i samförstånd med den utfärdande myndigheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser bl.a. om när rättsens beslut om överlämnande ska verkställas och om under vilka förutsättningar en sådan verkställighet kan skjutas upp på grund av ett annat straffrättsligt förfarande i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 4.4.

Enligt *andra stycket* kan verkställigheten av rättsens beslut om överlämnande skjutas upp under vissa förutsättningar. I *första punkten* anges att verkställigheten kan skjutas upp för att den eftersökte ska verkställa en påföljd eller lagföras i Sverige avseende en annan gärning än den som den europeiska arresteringsordern avser. Detta gäller sedan tidigare. En ändring i förhållande till tidigare bestämmelse är dock vad som framgår i samma punkt om att

i de fall verkställigheten skjuts upp för att den eftersökte ska lagföras i Sverige, får uppskjutandet även avse verkställigheten av den påföljd som döms ut med anledning av lagföringen. Rätten kan därför i samband med sitt beslut om överlämnande skjuta upp verkställigheten såväl vad gäller lagföringen som verkställighet av den påföljd som döms ut. Möjligheten enligt *andra punkten* att skjuta upp verkställigheten av rättens beslut om överlämnande på grund av att det finns starka humanitära skäl kvarstår oförändrad, se dock ändringen i tredje stycket.

Tredje stycket ändras på så sätt att möjligheten att överlämna den eftersökte tillfälligt på villkor om återförande som ett alternativ till att skjuta upp verkställigheten på grund av starka humanitära skäl tas bort. Ett tillfälligt överlämnande kan således endast ske i stället för att skjuta upp verkställigheten på grund av lagföring eller verkställighet av en påföljd enligt andra stycket 1.

I övrigt görs vissa språkliga justeringar.

1 a §

På begäran av åklagare får rätten efter sitt beslut enligt 1 § andra stycket 1, besluta att skjuta upp verkställigheten ytterligare en tid eller besluta om överlämnande enligt 1 § tredje stycket.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om att rätten, sedan den fattat beslut enligt 1 § andra stycket 1, kan besluta att skjuta upp verkställigheten ytterligare en tid eller besluta om ett tillfälligt överlämnande. Övervägandena finns i avsnitt 4.4.

Enligt *första stycket* får rätten, på åklagarens begäran, efter sitt tidigare beslut om överlämnande besluta att verkställigheten ska skjutas upp på nytt eller att den eftersökte ska överlämnas tillfälligt. Behörig domstol är den som har beslutat om att skjuta upp verkställigheten.

Om skälet till att verkställigheten skjuts upp är att den eftersökte har lagförts kan det bli aktuellt att i samband med att dom meddelas på nytt ta ställning till frågan om överlämnande. De förutsättningar som förelåg när det ursprungliga beslutet om uppskjutande fattades kan ha ändrats avsevärt. Bland annat kan åtalet ha utvidgats och den eftersökte dömts till ett avsevärt längre straff än vad som förväntades. Även det motsatta kan gälla, dvs. delar av åtalet har ogillats vilket lett till ett avsevärt kortare fängelsestraff.

Om verkställigheten har skjutits upp på grund av att den eftersökte vid tidpunkten för beslutet om överlämnande skulle avtjäna en utdömd påföljd, kan omständigheterna ha förändrats som innebär att det finns ett starkt behov av att den eftersökte överlämnas tillfälligt till den utfärdande medlemsstaten, t.ex. om möjligheterna till lagföring riskerar att försämrats och att den eftersöktes medverkan är av stor betydelse. Bestämmelsen är även tillämplig om den eftersökte ska lagföras i Sverige för brottslighet som inte var känd när rätten beslutade om överlämnande. Detsamma gäller verkställighet av en påföljd som rätten då inte kände till. Avgörande är att verkställigheten är uppskjuten med stöd av 1 § andra stycket 1.

Frågan om verkställigheten ska skjutas upp på nytt eller om den eftersökte ska överlämnas tillfälligt får avgöras med hänsyn till samtliga relevanta omständigheter. Ett tillfälligt överlämnande bör i huvudsak endast ske för att den eftersökte ska lagföras i den andra staten. Endast i undantagsfall bör den eftersökte överlämnas tillfälligt för att i den andra staten verkställa en frihetsberövande påföljd. Om den eftersökte ska lagföras i såväl Sverige som den utfärdande medlemsstaten får hänsyn bl.a. tas till vilken brottslighet som avses, medtilltalade som eventuellt är frihetsberövade, målsägandeintressen och risk för preskription.

5 §

Polismyndigheten ska biträda vid verkställighet av ett beslut om överlämnande. Om den som ska överlämnas är på fri fot, får han eller hon, om det bedöms vara nödvändigt för att överlämnandet ska kunna genomföras, omhändertaras och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om bl.a. att den som ska överlämnas får, om han eller hon är på fri fot, omhändertaras och tas i förvar. Övervägandena finns i avsnitt 4.6.

Ändringen innebär att den tidsfrist som den som är på fri fot och ska överlämnas ska kunna tas i förvar förlängs till 96 timmar.

7 §

Den domstol som har meddelat ett beslut om överlämnande *som fått laga kraft ska* på begäran av åklagaren upphäva beslutet *om den utfärdande myndigheten återkallar arresteringsordern.*

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att rättens beslut om överlämnande kan upphävas om den utfärdande myndigheten återkallar den europeiska arresteringsordern. Övervägandena finns i avsnitt 4.5.

Den tidigare möjligheten att upphäva rättens beslut om överlämnande i de fall vissa tidsfrister för verkställigheten inte hålls tas bort.

7 kap.

1 §

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § eller 7 § första stycket har beslutat om att en frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige, tillämpas lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen, med undantag för 3 kap. 1–5 §§ den lagen. Vid tillämpning av 3 kap. 15 § den lagen krävs inte någon begäran från behörig myndighet i den andra staten för att tvångsmedel ska få användas.

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § har beslutat om att den frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige, får en fråga om häktning enligt 3 kap. 15 och 16 §§ lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen tas upp på yrkande av åklagaren utan ett föregående beslut om anhållande.

I paragrafen anges vilka bestämmelser i europeiska verkställighetslagen som ska tillämpas när rätten med stöd av 2 kap. 6 § eller 2 kap. 7 § första stycket europeiska arresteringsorderlagen har beslutat om att en frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.3–4.2.6.

Ändringen i första stycket är en följd av de ändringar som görs i 2 kap. 6 § och 2 kap. 7 § första stycket. Den utgör ingen ändring i sak.

Enligt andra stycket kan åklagaren framställa ett yrkande om häktning enligt reglerna i 3 kap. 15 och 16 §§ europeiska verkställighetslagen utan ett föregående beslut om anhållande. Ett sådant yrkande kan endast framställas i de fall rätten med stöd av 2 kap. 3 § 7 europeiska arresteringsorderlagen vägrar överlämnande som en följd av rättens beslut enligt 2 kap. 6 § om att den frihetsberövande påföljden som den europeiska arresteringsordern avser ska verkställas i Sverige. Rätten kan då, i direkt anslutning till sitt beslut om att vägra överlämnande, besluta att den eftersökte ska häktas

enligt de förutsättningar som anges i nämnda bestämmelser i europeiska verkställighetslagen.

8 kap.

1 §

Har överlämnande till Sverige skett för lagföring här i landet, på villkor att den som överlämnas senare återförs till den andra staten, ska Polismyndigheten se till att den som har överlämnats återförs.

Om den som ska återföras är på fri fot, får han eller hon, om det bedöms vara nödvändigt för att återförandet ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om bl.a. att den som ska återföras får, om han eller hon är på fri fot, omhändertas och tas i förvar. Övervägandena finns i avsnitt 4.6.

Ändringen innebär att den tidsfrist som den som är på fri fot och ska överlämnas ska kunna tas i förvar förlängs till 96 timmar.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 7.

Av *andra punkten* framgår att äldre bestämmelser ska tillämpas på sådana ärenden som har inletts innan den nya lagen har trätt i kraft.

8.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

2 kap.

4 §

Överlämnande får inte beviljas om

1. det skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier,
2. det enligt 2 kap. 13 § andra stycket brottsbalken skulle strida mot ett villkor som har ställts upp vid utlämning eller överlämnande till Sverige,

3. den eftersökte *med tillämpning av* 4 kap. 6 eller 7 § ska överlämnas eller utlämnas till en annan stat eller till en tribunal eller internationell domstol, *eller*

4. *den nordiska arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd och det har beslutats enligt 6 § att påföljden ska verkställas i Sverige.*

Paragrafen innehåller ett antal obligatoriska vägransgrunder som i huvudsak innebär att ett överlämnande inte får beviljas som en konsekvens av andra omständigheter eller beslut. Övervägandena finns i 4.1.3 och 4.2.

Vägransgrunderna i *första, andra och tredje punkterna* (tidigare andra, tredje och fjärde punkterna) är oförändrade förutom en språklig justering samt att de erhållit en ny numrering.

I den nya *fjärde punkten* införs en ny vägransgrund. Om rätten med stöd av 6 § beslutar att den frihetsberövade påföljden, som den nordiska arresteringsordern avser, ska verkställas i Sverige får överlämnande inte beviljas. Se även författningskommentaren till 6 §.

5 §

Överlämnande får inte beviljas

1. *för en gärning som* har ägt rum innan den eftersökte fyllt femton år,

2. *för en gärning som* omfattas av nåd eller annat beslut enligt 12 kap. 9 § regeringsformen,

3. *för en gärning som* har prövats genom en *dom som fått laga kraft* i en nordisk stat eller i en medlemsstat i Europeiska unionen och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet, *eller*

4. *om det skulle strida mot den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna eller de tilläggsprotokoll till konventionen som gäller som lag här i landet.*

Paragrafen innehåller ytterligare ett antal obligatoriska vägransgrunder. Övervägandena finns i avsnittet 4.1.3.

Vägransgrunderna i *första–tredje punkterna* är oförändrade i sak. Vissa språkliga justeringar har gjorts. *Fjärde punkten* flyttas från 4 § 1, men är oförändrad i sak. De tidigare vägransgrunderna i *fjärde–sjunde punkterna* flyttas till en ny paragraf, 5 a §.

5 a §

Överlämnande för en viss gärning får vägras om

1. gärningen har prövats genom en dom som fått laga kraft i en annan stat än som anges i 5 § 3 och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet,

2. det enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan lag har meddelats ett beslut att inte åtala för gärningen,

3. en förundersökning har inletts eller ett åtal har väckts i Sverige för gärningen, eller

4. gärningen har begåtts i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag.

Paragrafen, som är ny, innehåller ett antal fakultativa vägransgrunder. Övervägandena finns i avsnitt 4.1.4 och 4.1.5.

Vägransgrunderna i *första, andra och tredje punkterna* är likalydande med 2 kap. 5 § 1–3 europeiska arresteringsorderlagen, se författningskommentaren till de bestämmelserna.

Enligt *fjärde punkten* får ett överlämnande vägras om den gärning som avses i den nordiska arresteringsordern har begåtts i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag. Bestämmelsen motsvarar 2 kap. 5 a § första och andra stycket sista meningen europeiska arresteringsorderlagen, se författningskommentaren till den bestämmelsen.

6 §

Rätten får besluta att den frihetsberövande påföljd som den nordiska arresteringsordern avser ska verkställas i Sverige, om

1. den eftersökte är svensk medborgare eller är bosatt i eller uppehåller sig i Sverige,

2. den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige, och

3. den eftersöktes sociala återanpassning underlättas om påföljden verkställs i Sverige.

Paragrafen innehåller bestämmelser om under vilka förutsättningar rätten får besluta att den frihetsberövande påföljd som den nordiska arresteringsordern avser får verkställas i Sverige i de fall arresteringsordern har utfärdats för verkställighet. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.3 och 4.2.4.

Bestämmelsen är likalydande med 2 kap. 6 § europeiska arresteringsorderlagen. Förutsättningarna för att besluta om att en frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige är desamma. Ett sådant beslut får fattas av rätten under de förutsättningar som anges

i paragrafen. Dessa är att den eftersökte är svensk medborgare eller är bosatt i Sverige eller uppehåller sig i Sverige (*första punkten*), att den eftersökte begär att verkställighet ska ske i Sverige (*andra punkten*) och att en sådan verkställighet gynnar den eftersöktes sociala återanpassning (*tredje punkten*). Se författningskommentaren till nämnda bestämmelse i europeiska arresteringsorderlagen.

5 kap.

1 §

Ett beslut om överlämnande ska verkställas inom fem dagar från den dag då beslutet *fick* laga kraft. Om det inte är möjligt att överlämna den eftersökte inom denna frist, får åklagaren besluta att verkställighet ska ske inom ytterligare fem dagar.

Åklagaren får bestämma att verkställigheten ska ske vid en viss senare tidpunkt om

1. den som ska överlämnas ska

a) *avtjäna en påföljd som har dömts ut i Sverige för en annan gärning än den som beslutet om överlämnande avser, eller*

b) *lagföras i Sverige för en annan gärning än den som beslutet om överlämnande avser, eller avtjäna den påföljd som döms ut med anledning av lagföringen,*

2. omständigheter som ligger utanför de berörda staternas kontroll hindrar ett överlämnande, eller

3. det finns starka humanitära skäl.

I stället för att skjuta upp verkställigheten i fall som avses i andra stycket 1 får ett överlämnande förenas med villkor om återförande. Villkoren fastställs av åklagaren i samförstånd med den utfärdande myndigheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser bl.a. om när rättens beslut om överlämnande ska verkställas och om under vilka förutsättningar en åklagare kan skjuta upp verkställigheten på grund av ett annat straffrättsligt förfarande i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 4.4.

Enligt *andra stycket* kan verkställigheten av rättens beslut om överlämnande skjutas upp under vissa förutsättningar. I *första punkten* anges att verkställigheten kan skjutas upp för att den eftersökte ska verkställa en påföljd eller lagföras i Sverige avseende en annan gärning än den som den nordiska arresteringsordern avser. I samma punkt klargörs att i de fall verkställigheten skjuts upp för att den eftersökte ska lagföras i Sverige får uppskjutandet även avse verkställigheten av den påföljd som döms ut med anledning av lagföringen. Åklagaren kan i samband med rättens beslut om

överlämnande skjuta upp verkställigheten såväl vad gäller lagföringen som verkställighet av den påföljd som döms ut. Det måste inte röra sig om en frihetsberövande påföljd, även om ett uppskjutande av verkställigheten för att verkställa en frivårdspåföljd bör ske undantagsvis. Möjligheten enligt *andra* och *tredje punkterna* att skjuta upp verkställigheten på grund av en oförutsedd händelse eller att det finns starka humanitära skäl mot en verkställighet kvarstår oförändrade.

4 §

Beslut om överlämnande verkställs av Polismyndigheten. Om den som ska överlämnas är på fri fot får han eller hon, om det är nödvändigt för att överlämnandet ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om bl.a. att den som ska överlämnas får, om han eller hon är på fri fot, omhändertas och tas i förvar. Övervägandena finns i avsnitt 4.6.

Ändringen innebär att den tidsfrist som den som är på fri fot och ska överlämnas ska kunna tas i förvar förlängs till 96 timmar.

6 §

Den domstol som har meddelat ett beslut om överlämnande *som fått laga kraft* ska på begäran av åklagaren upphäva beslutet om *den utfärdande myndigheten återkallar arresteringsordern*.

Har beslutet om överlämnande meddelats av åklagaren, ska han eller hon upphäva beslutet enligt vad som anges i första stycket.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att rättens beslut om överlämnande kan upphävas om den utfärdande myndigheten återkallar den europeiska arresteringsordern. Den tidigare möjligheten enligt *första stycket* att upphäva rättens beslut om överlämnande i de fall vissa tidsfrister för verkställigheten inte hålls tas bort. Övervägandena finns i avsnitt 4.5.

6 kap.

1 §

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § *har beslutat om att en frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige*, ska Kriminalvården besluta om överförande av verkställigheten av påföljden hit.

I paragrafen anges att när rätten med stöd av 2 kap. 6 § nordiska arresteringsorderlagen har beslutat om att en frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige ska Kriminalvården besluta om överförande av verkställigheten hit. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.3–4.2.4.

Bestämmelsen ändras som en följd av de ändringar som görs i 2 kap. 6 §. Ändringen utgör ingen ändring i sak. Om rätten med stöd av nämnda bestämmelse beslutar om att en frihetsberövande påföljd som har dömts ut ska verkställas i Sverige, ska Kriminalvården enligt de bestämmelser som anges i 2 och 3 §§ besluta om överförande av verkställigheten hit.

3 §

Om den påföljd som ska verkställas i Sverige inte omfattas av 5 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. tillämpas 3 och 4 kap. lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen, med undantag för 3 kap. 1–11 och 23 §§ samt 4 kap. 6 §. Vid tillämpning av 3 kap. 15 § den lagen krävs inte någon begäran från behörig myndighet i den andra staten för att tvångsmedel ska få användas.

En fråga om häktning enligt 3 kap. 15 och 16 §§ lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen får tas upp på yrkande av åklagaren utan ett föregående beslut om anhållande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillämplig lag om den påföljd som ska verkställas i Sverige inte omfattas av nordiska verkställighetslagen. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.6.

Enligt *andra stycket* kan åklagaren framställa ett yrkande om häktning enligt reglerna i 3 kap. 15 och 16 §§ europeiska verkställighetslagen utan ett föregående beslut om anhållande. Ett sådant yrkande kan endast framställas i de fall rätten med stöd av 2 kap. 4 § 4 nordiska arresteringsorderlagen vägrar överlämnande som en följd av rättens beslut enligt 2 kap. 6 § i samma lag om att den frihetsberövande påföljden som den nordiska arresteringsordern avser ska verkställas i Sverige. Rätten kan då, i direkt anslutning till sitt beslut om att vägra överlämnande, besluta att den eftersökta ska häktas enligt de förutsättningar som anges i nämnda bestämmelser i

europiska verkställighetslagen. Bestämmelsen är tillämplig när den påföljd som ska verkställas i Sverige motsvarar sluten ungdomsvård eller överlämnande till rättspsykiatrisk vård (se prop. 2014/15:29 s. 215). Om den påföljd som ska verkställas motsvarar fängelse tillämpas 2 §.

7 kap.

1 §

Har överlämnande till Sverige skett för lagföring här, på villkor att den som överlämnas senare återförs till den andra staten, ska Polismyndigheten se till att den som har överlämnats återförs.

Om den som ska återföras är på fri fot, får han eller hon, om det är nödvändigt för att återförandet ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om bl.a. att den som ska återföras får, om han eller hon är på fri fot, omhändertas och tas i förvar. Övervägandena finns i avsnitt 4.6.

Ändringen innebär att den tidsfrist som den som är på fri fot och ska överlämnas ska kunna tas i förvar förlängs till 96 timmar.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 7.

Av *andra punkten* framgår att äldre bestämmelser ska tillämpas på sådana ärenden som har inletts innan den nya lagen har trätt i kraft.

8.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott

20 §

När Högsta domstolen har meddelat beslut ska ärendet anmälas för regeringen. Om Högsta domstolen funnit att det finns hinder mot utlämning enligt 1–10 §§, får framställningen inte bifallas. Genom överenskommelse med en främmande stat får det dock bestämmas att, om

det anses finnas hinder enligt 8 eller 9 §, frågan ska kunna hänskjutas till internationell skiljedom.

När utlämning beviljas ska det bestämmas inom vilken tid den ansökande staten ska hämta den som ska utlämnas. Tiden får inte utan synnerliga skäl överstiga en månad från det att den ansökande staten har fått del av beslutet.

Beslutet om utlämning verkställs av Polismyndigheten. Om den som ska utlämnas *inte är frihetsberövad*, får han eller hon, om det är nödvändigt för att utlämningen ska kunna genomföras, omhändertaras och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.

Paragrafen innehåller bl.a. bestämmelser om verkställigheten av regeringens beslut om utlämning. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Fristen i *tredje stycket* för omhändertagande och tagande i förvar förlängs till 96 timmar.

26 a §

Har utlämning till Sverige skett för lagföring här i landet, på villkor att den som utlämnats senare återförs till den andra staten, ska Polismyndigheten se till att den som har utlämnats återförs.

Om den som ska återföras inte är frihetsberövad får han eller hon, om det är nödvändigt för att återförandet ska kunna genomföras, hållas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om återförande av en person som utlämnats till Sverige för lagföring. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Fristen i *andra stycket* för omhändertagande och tagande i förvar förlängs till 96 timmar.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.
2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 7.

Av *andra punkten* framgår att äldre bestämmelser ska tillämpas på sådana ärenden som har inletts innan den nya lagen har trätt i kraft.

8.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen

2 kap.

14 §

Bestämmelserna i 6 och 9-12 §§ ska tillämpas om ett överlämnande till Sverige för lagföring har skett enligt rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna, och överlämnandet har ägt rum på villkor att den som överlämnas återförs till den andra medlemsstaten för att där verkställa en, med anledning av överlämnandet, i Sverige utdömd frihetsberövande påföljd.

Om en ansökan om överlämnande till Sverige för verkställighet av en frihetsberövande påföljd enligt *rådets rambeslut 2002/584/RIF* som anges i första stycket har avslagits på den grunden att den andra medlemsstaten övertar verkställigheten av påföljden tillämpas 6 och 9 §§ samt 10 § tredje stycket.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller även i förhållande till Danmark, Finland, Island och Norge när konventionen av den 15 december 2005 om överlämnande mellan de nordiska staterna på grund av brott ska tillämpas och om

– överlämnandet har ägt rum på villkor om att den som överlämnas återförs till den andra staten för att där verkställa en, med anledning av överförandet, i Sverige utdömd påföljd, eller om överlämnandet har avslagits på den grunden att den andra staten övertar verkställigheten av påföljd, och

– den påföljd som avses inte omfattas av lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka regler i 2 kap. som ska tillämpas när en i Sverige utdömd frihetsberövande påföljd ska verkställas i en annan medlemsstat med anledning av en utfärdad europeisk arresteringsorder. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

I *andra stycket* tas hänvisningen till arresteringsorderkonventionen bort.

I det nya *tredje stycket* anges att de hänvisningar som görs i första och andra styckena till andra bestämmelser i 2 kap. ska även gälla om en eftersökt person har överlämnats till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder för lagföring på villkor om återförande eller när

den nordiska arresteringsordern avser verkställighet av en i Sverige utdömd frihetsberövande påföljd, men den verkställande myndigheten i den andra nordiska staten har vägrat överlämnande för att påföljden ska verkställas där. Bestämmelsen i tredje stycket är endast tillämplig om den frihetsberövande påföljd som döms ut är överlämnande till rättspsykiatrisk vård eller sluten ungdomsvård. Om fängelse har dömts ut tillämpas i stället nordiska verkställighetslagen (se 1 kap. 2 §).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 7.

Av *andra punkten* framgår att äldre bestämmelser ska tillämpas på sådana ärenden som har inletts innan den nya lagen har trätt i kraft.

8.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2021:709) med kompletterande bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket

3 kap.

5 §

I fråga om hinder mot överlämnande tillämpas 2 kap. 3 § 1, 5 och 6 lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när ett överlämnande till Förenade kungariket kan vägras. Övervägandena finns i avsnitt 4.1.3.

I bestämmelsen görs en följdändring med anledning av de lagtekniska ändringarna i 2 kap. europeiska arresteringsorderlagen om vägransgrunderna som förevarande paragraf hänvisar till.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 7.

Av *andra punkten* framgår att äldre bestämmelser ska tillämpas på sådana ärenden som har inletts innan den nya lagen har trätt i kraft.

Departementsserien 2023

Kronologisk förteckning

1. Ändringar i regelverket om överlämnande enligt en europeisk och nordisk arresteringsorder. Ju.

Departementsserien 2023

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Ändringar i regelverket om överlämnande
enligt en europeisk och nordisk
arresteringsorder. [1]